

SYNTAXIS

Græcitatis Novi Testamenti.

Usibus auditorum suorum
concinnavit

D^{or.} Eduardus Dominik,

Studii biblici N. T. in c. r. facultate theologica Olomucensi professor p. e.

Fasciculus primus.

Cum approbatione reverendissimi ordinariatus Olomucensis.

OLOMUCII 1901.

Typis officinae princ.-archiepisc.

Sumptibus auctori

Præfatio.

In exaranda „Syntaxi Græcitat̃is Novi Testam̃enti“ hoc maxime intendebam, ut manibus auditorum meorum traderem subsidium, cuius ope libros ss. N. T. etiam in lingua originaria — græca — legere et rite intelligere possent. Ut autem syntaxis hæc simul usibus scholaribus inserviret, conscripsi eam in lingua latina, quia expositio s. scripturæ in nostra facultate latine fit.

Sincere fateor, me in conscribendo hoc libello operibus auctorum eandem materiam tractantium, nempe: Winer's Grammatik des neutestam. Sprachidioms (neu bearbeitet — unvollendet — vom Paul Schmiedel), Blass: Grammatik des neutest. Griechisch, Schilling: Hebraismi Ni. Ti., Wieser: Grammatik des N. T. (Monographia), Wilke-Loch: Lexicon græcolatinum N. T. — usum esse; præterea adhibui commentarios in libros ss. N. T. Bernardini a Piconio, Fr. Sušil, M. Mlčoch, J. Pánek, August. Bisping, Schanz, Pölzel etc. — Conformationem materiæ accomodavi gramm. lingu. græc. (auctore Niederle) auditoribus e studio gymn. bene notæ.

Primum huius libelli fasciculum e manibus emittens propono non solum brevi tempore et alterum typis edere, sed etiam integrum opusculum Deo favente amplificare et iuxta vires meas perfectius reddere.

Ceterum omnia iudicio Magisterii ecclesiastici infallibilis subiciens unice opto, ut hoc scriptum aliquam saltem utilitatem Theologiæ studiosis adferat.

Olomucii, festo SS. Cyrilli et Methodii, Apostolorum et Patronorum Moraviæ 1901.

Auctor.

Syntaxis.

Sectio I. De primariis enuntiationis partibus earumque concordantia.

§ 1. De subiecto.

Subiectum exprimi solet voce flexibili (nomine, pronomine, adiectivo, numerali) vel inflexibili (infinit. adverb. etc.); item quæcunque phrasis imo et integra propositio, quæ articulo præposito potestatem substantivi habet, subiectum enuntiationis esse potest. Subiectum omissum facile vel e contextu (e. g. homines, persona vi officii seu muneris sui agens ὁ κήρυξ ad ἐκήρυξε) vel e verbo finito (pronomen personale) subintelligitur. Impersonalia in N. T. non tam frequentia sunt sicut in libris veterum Græcorum; sic. e. g. ὕει, βροντᾷ prorsus non legitur; βρέχει Mt. 5, 45 cum subiecto θεός coniungitur; λέγει, μαρτυρεῖ et sim. vel impersonaliter vel cum subiecto θεός, πνεῦμα, γραφή occurrunt. Ad σαλπίζει I. C. 15, 52. supplendum est: ἡ σάλπιγξ (in Vulgata: canet tuba) et non ὁ σαλπίγτης.

Sæpius invenies in N. T. constructionem impersonalem pass. 3. pers. sing; e. g. Mt. 7, 2. Ἐν ᾧ μέτρῳ μετρεῖτε, μετρηθήσεται ὑμῖν in qua mensura mensi fueritis, remetietur vobis; L. 6, 38: δίδοτε, καὶ δοθήσεται ὑμῖν, date et dabitur vobis; sim. Mr. 4, 24. 25. quam immediate sequitur 3. pers. plur. act.: μέτρον καλὸν δώσουσιν εἰς τὸν κόλπον ὑμῶν, mensuram bonam . . . , dabunt in sinum vestrum. Ad 3.

pers. pl. act. in constructione impersonali plerumque subiectum „homines“ subintelligendum est: Mt. 7, 16 συλλέγουσιν, Mr. 10, 13 προσέφερον, L. 17, 23 ἐροῦσι; sed ad συνάγουσιν καὶ . . . βάλλουσιν Jo. 15, 6. coll. Mt. 13, 41. 42. est subiectum „ἄγγελοι.“ — Verba παρέθεντο — αἰτήσουσιν L. 12, 48. et δώσουσιν 6, 38. ad Deum referenda esse e materia substrata cognoscitur.

§ 2. De prædicato.

Prædicatum, quo aliquid de subiecto enuntiatur, exprimitur vel verbo finito vel verbo εἶναι (copula) cum aliquo complemento (nomine, adiectivo, casu præposit etc.)

Εἶναι sine tali additamento positum notionem existentiae habet. Copula εἶναι sæpe in 3. pers. sing. prææs. supprimitur imprimis in sententiis communibus et in talibus propositionibus, quibus, quod fieri debet vel decet vel potest, edicitur e. g. Mt. 5, 3.—10. Μακάριοι οἱ . . . Beati (sc.) sunt, qui . . .; Jac. 1, 12. Μακάριος ἄνθρωπος, ὃς . . . Beatus ille sc. est . . . qui, Heb. 19, 16. ὅπου διαθήκη, θάνατον ἀνάγκη φέρεσθαι τοῦ διαθεμένου . . . ubi enim testamentum est (i. e. ut valeat), mors necesse est intercedat testatoris; Act. 2, 29. Ἄνδρες ἀδελφοί, ἐξὸν εἰπεῖν . . . Viri fratres, liceat dicere; Mt. 24, 24 ὥστε πλανῆσαι εἰ δυνατόν, καὶ τοὺς ἐκλεκτοὺς . . . ita ut in errorem inducantur, (si fieri potest) etiam electi; Heb. 8, 1. κεφάλαιον δὲ ἐπὶ τοῖς λεγομένοις. Præcipuum eorum, quæ dicimus, est.

In interrogationibus et exclamationibus:

Mt. 8, 29. Τί ἡμῖν καὶ σοί . . . quid nobis et tibi (negotii est)? 1 Cor. 15, 32. Τί μοι τὸ ὄφελος . . . quid mihi prodest?

Act. 19, 28: Μεγάλη ἡ Ἀρτεμὶς Ἐφεσίων . . . Magna est Diana Ephesiorum! Rom. 11, 33: Ὡς ἀνεξερῦνητα τὰ κρίματα αὐτοῦ Quam incomprehensibilia sunt iudicia eius!

Nonnunquam et aliæ formæ omissæ sunt e. g.:

„ὦ ὄνομα“ sc. ᾧ; L. 1, 26 cui nomen erat . . . ἰλεώς σοι sc. ὁ θεὸς εἴη. propitius sit tibi Deus = prohibeat Deus v. absit hoc; item: ᾧ, ᾗσαν, ἐγένετο post ἰδοὺ non leguntur e. g.:

Mt. 3, 17 Καὶ ἰδοὺ, φωνή (sc. ἐγένετο) ἐκ τῶν οὐρανῶν λέγουσα . . .
Et ecce vox de coelis facta est (erat audita) dicens L.
5, 18: Καὶ ἰδοὺ ἄνδρες φέροντες (sc. ἦσαν v. παρῆσαν) . . . Et
aderant viri portantes Act. 13, 11 Καὶ νῦν ἰδοὺ χεὶρ κυρίου
ἐπὶ σέ Ecce manus Domini super te est.

Plerumque ἔστω subintelligendum est; e. g. Mt. 27, 19.
μηδὲν σοὶ καὶ τῷ δικαίῳ ἐκείνῳ Nihil tibi rei sit cum iusto
illo; sim. Rom. 12, 9. II. Cor. 8, 16. Heb. 13, 4. 5.

In doxologiis ἐστὶν vel εἴη subaudiendum est. Quodvis
aliud verbum suppressum sine difficultate suppleri potest; e. g.
οὐχ ὅτι = οὐ λέγω, ὅτι τὸν πατέρα ἐώρακέν τις Jo. 6, 46; τὸ αἶμα
ὑμῶν ἐπὶ τὴν κεφαλὴν ὑμῶν sc. ἐλθέτω Act. 18, 6; conf. Mt. 27,
25. — L. 22, 26.

§ 3. De ratione, qua praedicatum subiecto adiungitur.

I. regula: Verbum finitum suo subiecto in eodem numero apponitur.

II. regula: Nomen praedicati cum subiecto in numero, casu et, si possibile est, etiam in genere congruit.

Attamen ab his regulis auctores N. T. saepius et iam probati Græciæ scriptores vario modo abierunt et quidem:

1. in numero: a) Nominibus pluralibus neutrius generis verbum in singulari additur; e. g. Act. 1, 18 ἐξεχύθη πάντα τὰ σπλάγχνα αὐτοῦ diffusa sunt omnia viscera eius.

Sed in multis locis N. T. neutris pluralibus (imprimis si personas significant) etiam verbum finitum in plurali adiectum legitur e. g. Mt. 12, 21 καὶ τῷ ὀνόματι αὐτοῦ ἔθνη ἐλπιοῦσιν . . . et in nomine eius gentes sperabunt. Mt. 10, 21 ἐπαναστήσονται τέκνα ἐπὶ γονεῖς . . . καὶ θανατώσουσι . . . et consurgent filii in parentes et morte afficient. Jo. 19, 31. —

Nomen δαιμόνια saepissime cum sing. L. 4, 41 ἐξήρχετο δὲ καὶ δαιμόνια ἀπὸ πολλῶν - κράζοντα.

Nomen πνεύματα cum sing. vel cum pl.; L. 10, 20. Mr. 3, 11.

Interdum neutra pl. alterum verbum in sing., alterum in pl. sequitur; e. g. Jo. 10, 27 τὰ πρόβατα τὰ ἐμὰ τῆς φωνῆς μου ἀκούει, καὶ γὰρ γινώσκω αὐτὰ, καὶ ἀκολουθοῦσίν μοι.

b) Collectivis in sing. prædicatum sæpissime in plur. adponitur; e. g. Mt. 3, 5. 6. Τότε ἐξεπορεύετο πᾶσα ἡ Ἰουδαία . . . καὶ ἐβαπτίζοντο . . . ἐξομολογούμενοι. Mt. 21, 8 ὁ δὲ πλεῖστος ὄχλος ἔστρωσαν . . . plurima turba straverunt. L. 2, 13 ἐγένετο πλῆθος στρατιᾶς . . . αἰνούντων τὸν θεὸν καὶ λεγόντων facta est multitudo militiæ laudantium Deum et dicentium. Jo. 7, 49 ἀλλ' ὁ ὄχλος οὗτος . . . ἐπικάταρτοί εἰσιν. Act. 25, 24 ἅπαν τὸ πλῆθος τῶν Ἰουδαίων ἐνέτυχόν μοι omnis multitudo Judæorum interpellavit me 1. Cor. 16, 15 οἴδατε τὴν οἰκίαν Στεφανᾶ, ὅτι . . . ἔταξαν ἑαυτούς . . . nostis domum Stephanæ quoniam ordina-verunt se.

Nota. Post collectiva haud raro duorum prædicatorum, etsi prius in sing. legatur, alterum in pl. sequitur, e. g. Mar. 9, 15 πᾶς ὁ ὄχλος ἰδὼν αὐτόν, ἐξεθαμβήθη, καὶ προστρέχοντες ἡσπάζοντο αὐτόν = viso eo universa turba expavit, et accurrentes eum salutabant. Simil. Jo. 6, 2. ἠκολούθει αὐτῷ ὄχλος πολὺς, ὅτι ἐώρων τὰ σημεῖα = sequebatur turba multa, quia videbant signa.

2. in genere: a) Substantivis masculinis et femininis prædicatum (adiec. pron.) nonnunquam in neutro additur, ita tu potestatem substantivi magis habeat (Cicero: Commune omnium animalium est coniunctionis appetitus.) Mt. 6. 34. ἀρκετὸν τῇ ἡμέρᾳ ἡ κακία αὐτῆς = sufficit diei malitia sua; II. Cor. 2, 6 ἕκαστον τῶ τοιούτῳ ἡ ἐπιτιμία αὕτη ἡ ὑπὸ τῶν πλειόνων = sufficit illi, qui eiusmodi est, obiurgatio hæc, quæ fit a pluribus. Gal. 6, 3. εἰ γὰρ δοκεῖ τις εἶναι τι = nam si quis existimat se aliquid esse.

Aliter Rom. 11. 15 εἰ γὰρ ἡ ἀποβολὴ αὐτῶν καταλλαγὴ κόσμου (si enim reiectio eorum sc. Judæorum reconciliatio i. e. occasio reconciliationis mundi sc. Gentilibus [fuit]), τίς = quid ἡ προλήψις scil. erit i. e. quanto magis conversio erit causa Eph. 1, 18. Τίς ἐστὶν ἡ ἐλπὶς τῆς κλήσεως = quæ sit spes vocationis eius.

b) Pronomen demonstrativum, ubi locum subiecti tenet, cum nomine prædicati in numero et genere construitur e. g. Mt. 22, 38. αὕτη ἐστὶν ἡ μεγάλη ἐντολή = hoc est maximum præceptum.

Relativum, quo inducuntur propositiones interpretativæ, in neutro ponitur (class.) Mt. 27, 33 τόπον λεγόμενον Γολγοθᾶ, ὃ ἐστὶν κρανίου τόπος = in locum, qui dicitur Golgotha, quod est Calvariæ locus. Mar. 3, 17 Βοανηργές, ὃ ἐστὶν, υἱοὶ οἱ βροντῆς = Boanerges, quod est, filii tonitruum. Mar. 12, 42. λεπτὰ δύο, ὃ ἐστὶν κοδράντης = duo minuta, quod est quadrans. — Eph. 6, 17 τὴν μάχαιραν . . . , ὃ ἐστὶν ῥῆμα θεοῦ . . . gladium Spiritus, quod est verbum Dei; ὃ ἐστὶ = τοῦτ' ἐστὶ; Mt. 27, 46 ἡλὶ . . . τοῦτ' ἐστὶ . . . Heb. 2, 14 τὸν τὸ κράτος ἔχοντα τοῦ θανάτου, τουτέστι τὸν διάβολον = ut destrueret eum, qui habebat mortis imperium, id est diabolus.

§. 4. De ratione, qua pluribus subiectis prædicatum adiungitur.

Hac in re s. auctores scribendi consuetudinem veterum Græcorum passim observant, etenim:

a) Pluribus subiectis, si diversæ sunt personæ grammaticæ, prædicatum in persona priori apponitur: e. g. L. 2. 48: ὁ πατήρ σου καὶ ἐγὼ ὀδυρόμενοι ἐζητοῦμέν σε = pater tuus et ego, dolentes quaerebamus te; Jo. 10, 30: Ἐγὼ καὶ ὁ πατήρ ἐν ἐσμέν = Ego et Pater unum sumus.

b) Verbum, quo pluribus subiectis aliquid attribuitur, aut α) in sing. quasi impersonaliter (quæ etiam Hebræorum est ratio) præcedit. Jo. 2, 2: Ἐκλήθη δὲ καὶ ὁ Ἰησοῦς καὶ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ = Invitatus est autem et Jesus et discipuli eius; I. Cor. 13, 13. Col. 4, 10. 11.

aut β) in plur. sequitur: L. 2, 48. Act. 15, 35 Παῦλος καὶ Βαρνάβας διέτριβον ἐν Ἀντιοχείᾳ = Paulus et Barnabas commorati sunt Antiochiæ.

Nota: α & β in eadem propositione: Act. 5, 29.: Ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Πέτρος καὶ οἱ ἀπόστολοι εἶπον = Respondens autem Petrus et apostoli dixerunt.

aut γ) numero primi nominis, ad quod positum est, æquatur, ad reliqua subiecta subintelligitur e. g. Jo. 4, 12 καὶ αὐτὸς ἔπιε καὶ οἱ υἱοὶ αὐτοῦ καὶ τὰ θρέμματα αὐτοῦ = et ipse bibit, et filii eius et pecora eius (scil. biberunt.) Luc. 6, 3. ἐπείνευσεν αὐτὸς καὶ οἱ μετ' αὐτοῦ ὄντες esuriit ipse et qui cum eo erant.

Nota. Verbum in pl. in exordio orationis positum non nunquam consociationem subiectorum indicat Mr. 10, 35, προσπορεύονται αὐτῷ Ἰάκωβος καὶ Ἰωάννης, οἱ υἱοὶ Ζεβεδαίου; Jo. 21, 2: ἦσαν ὁμοῦ Σίμων Πέτρος καὶ.

c) Si duobus substantivis diversi generis adhæret, prædicatum plerumque in masc. genere ponitur, e. g. L. 1, 5. 6. Ζαχαρίας καὶ ἡ γύνη αὐτοῦ ἦσαν δίκαιοι — ἀμρότεροι πορευόμενοι ἄμεμπτοι. Zacharias et uxor eius erant iusti ambo — procedentes irreprehensibiles. L. 2, 33: Ἰωσήφ καὶ ἡ μήτηρ αὐτοῦ θαυμάζοντες Iosefus et mater eius mirantes. Jac. 2, 15.

Si nominum subiectorum disiunctio fit, prædicatum in sing. ponitur; e. g. Mt. 5, 18: ἰῶτα ἐν ἧ μίᾳ κεραΐᾳ οὐ μὴ παρέλθῃ . iota unum, aut unus apex non præteribit; Gal. 1, 8: ἐὰν ἡμεῖς ἢ ἄγγελος ἐξ οὐρανοῦ εὐαγγελίζεσθαι = licet nos aut angelus de cœlo evangelizet.

§ 5. De appositione.

1. Vox apposita non ubique in eodem casu, quo ea, cui applicandæ inservit, legitur. Imprimis nomina locorum substantivo πόλις, in alio casu posito, in genitivo, quem ἐξηγητικόν nominant, adduntur; e. g. II. Petr. 2, 6 πόλεις Σοδόμων καὶ Γομόρρας. Eodem modo auctores græci et romani scripserunt.

2. Interdum vox adposita enuntiationem, cuius illustrandi causa additur, antecedit, quam rationem non solum poētæ, sed etiam oratores amaverunt; propterea plurimis locis penes auctorem est, quamnam vocem, num nomen proprium an appellativum, num generale an speciale ut adpositum cogitet, cum e. g. υἱός

μου, Σωσθένης, et Σωσθένης, υἱός μου, utrumque ad idem indicandum dici potest. Sic. in N. T. legitur. Tit. 1, 3: κατ' ἐπιταγὴν τοῦ σωτῆρος ἡμῶν θεοῦ = iuxta mandatum Salvatoris nostri Dei; II. Pe. 1, 11: Κυρίου ἡμῶν καὶ σωτῆρος Ἰησοῦ Χριστοῦ = Domini nostri et Salvatoris Jesu Christi.

3. Non raro toti alicui enuntiationi, ut additamento clarescat, nomen idque potissimum in casu quarto adnectitur, quæ ratio etiam veteribus Græcis frequentissima fuit; e. g. Rom. 12, 1. παρακαλῶ οὖν ὑμᾶς — παραστῆσαι τὰ σώματα ὑμῶν θυσίαν ζῶσαν, ἁγίαν, εὐάρεστον τῷ θεῷ, τὴν λογικὴν λατρείαν ὑμῶν Obsecro itaque vos... ut exhibeatis corpora vestra hostiam... Deo placentem, in qua re rectus vester Deum colendi modus cernitur. I. Tim. 2, 6 ὁ δὸς ἑαυτὸν ἀντίλυτρον ὑπὲρ πάντων, τὸ μαρτύριον καιροῖς, ἰδίῳ — τὸ μαρτύριον pertinet ad sententiam præcedentem: er hat sich selbst als Lösegeld für viele dargegeben, was ein Zeugnis ist

Sectio II. — De usu nominum.

Caput I. De substantivis.

§ 6. De numero.

1. Non solum nomina gentilia, sed etiam alia nomina appellativa haud raro collective sumenda sunt, ita ut singularis pro plurali positus sit (enallage numeri), cum unum individuum universam classem repræsentet; e. g. Gal. 3, 28, Col. 3, 11. Ἕλληνας, Ἰουδαῖος, Βάρβαρος, Σκύθης — Gal. 3, 28 δοῦλος, ἐλεύθερος ἄρσεν, θήλυ = servi, liberi, mares, feminæ. Gal. 5, 10 ὁ ταρασσὼν = perturbatores, I. P. 4, 18 ὁ δίκαιος, ἀσεβής, ἁμαρτολόγος.

Nonnunquam etiam substantivum ad genitivum (v. dativum) possessionis pluralem positum in singulari legitur, etiamsi res substantivo significata pluribus singillatim attribuitur; e. g. I. Cor., 6, 9: τὰ σώματα ὑμῶν = corpora vestra, Apoc. 11, 8 τὰ πτώμα αὐτῶν = cadavera eorum, Apoc. 6, 11 αὐτοῖς στολή λευκή = iis vestes albæ sc. datæ sunt.

2. Interdum s. scriptores nomen in pl. posuerunt, quamvis unum modo subiectum cogitarent, idque ex imitatione veterum auctorum fecerunt, cum in re gesta narranda sententiam universalem exprimere cuperent, et orationi maiorem vim ac potestatem suggerere studerent; e. g. Mt. 9, 8: δόντα τοῖς ἀνθρώποις τοιαύτην ἐξουσίαν, quamvis auctor plurali τοῖς ἀνθρώποις Jesum cogitaverit.

3. Nonnulla nomina, unum obiectum notantia, ubique fere in pl. leguntur, ratione inde sine dubio exorta, quod rerum, quas indicant, partes singulæ simul cogitabantur, e. g. τὰ ἅγια templum Jeros., quod tribus partibus constabat; Hebr. 9, 12., 24. etc.; οἱ αἰῶνες = universus mundus, Hebr. 1, 2. I. Tim 1, 17; οἱ οὐρανοί II. Cor. 12, 2; τὰ δεξιὰ Mt. 26, 64 non solum dextera manus, sed et dexterum corporis latus.

Nomina urbium: Ἀθῆναι, Πάταραι, Φίλιπποι e. a.

Nomina festorum: ἑγκαίνια Jo. 10, 22; τὰ φῶτα; τὰ σάββατα M r. 16, 2 = septimana, quæ septem diebus constabat.

Sæpissime etiam diem sabbatum modo indicans in pl. legitur Mt. 12, 1, 28, 1.

Nota. Pluralis abstractorum varios modos et formas eorum simul indicat; e. g. II. Cor. 12, 20; θάνατοι II. Cor. 11, 23 = varia mortis pericula.

§ 7. De genere.

1. Ad exprimendam universalitatem ab Hebræis idem substantivum in masc. et fem. genere poni solet; simile exemplum invenitur I. C. 7, 15: οὐ δεδούλωται ὁ ἀδελφὸς ἢ ἡ ἀδελφὴ ἐν τοῖς τοιοῦτοις i. e. nemo christianorum in huius modi servituti subiectus est.

Adiectiva et participia neutra omnes homines aut aliquam classem hominum collective indicant, de quibus vide § 24. de adiectivis.

2. Masc. pro feminino positum exstat Mr. 12, 28: ποία ἐστὶ πρώτη πάντων (recte πασῶν) ἐντολή = quale est primum omnium mandatum?

Nota. Femin. pro neutro positum esse videtur Mt. 21, 42 = Mr. 12, 11: παρὰ κυρίου ἐγένετο αὕτη i. e. τοῦτο a Domino factum est hoc, καί ἐστι θαυμαστή i. e. θαυμαστόν et est mirabile ἐν ὀφθαλμοῖς ἡμῶν. Hebræos, qui, cum adiectivis carerent, ad res inanimatas notandas, itemque ad totum genus indicandum, feminino utebantur, LXX interpretes sæpius, e scriptoribus N. T. modo Mt. et Mr. in loco V. T. ex illorum versione adferendo imitati sunt.

§ 8. De casibus et quidem in specie de nominativo et vocativo.

1. In nominativo ponitur non solum nomen subiecti, sed etiam nomen prædicati (dupl. nominativus). Ex Hebr. constructione haud raro nominativus præd. per accusativum cum præp. εἰς et assumpto verbo εἶναι v. γίνεσθαι periphrastice exprimitur, eaque ratio scribendi non solum in dictis e V. T. translatis, sed etiam alias reperitur; e. g. Mt. 19, 5 (coll. Genes. 2, 24) ἔσονται οἱ δύο εἰς σάρκα μίαν i. e. erunt duo una caro; Mt. 21, 42 (coll. psalm. 118, 22): οὗτος ἐγενήθη εἰς κεφαλὴν γωνίας = hic factus est caput anguli; L. 2, 34: οὗτος κεῖται εἰς πτώσιν καὶ ἀνάστασιν = hic est ruina et resurrectio; I. Cor. 4, 3: ἐμοὶ δὲ εἰς ἐλάχιστόν ἐστιν = mihi autem minimum est i. e. minimi facio etc.

Nota 1. Nomina propr. et appell. rarius quidem in nominativo absque coniunctione gram., sæpius tamen in eodem casu cum substantivo „ὄνομα“ posita leguntur; Apoc. 9, 11: ὄνομα ἔχει Ἀπολλύων, Mt. 1, 21: καλέσεις ὄνομα αὐτοῦ Ἰησοῦν = vocabis nomen eius Jesum; Act. 27, 1: ἑκατοντάρχη ὀνόματι Ἰουλίῳ = centurioni nomine Julio.

Nota 2. Nominativo nonnunquam determinatio temporis neglecto coniunctionis gram. vinculo indicatur; e. g. L. 9, 28: ἐγένετο δὲ μετὰ τοὺς λόγους τούτους, ὥσει ἡμέραι ὀκτώ, καὶ... factum est autem post hæc verba fere dies octo....

Nota 3. Nominativus interdum in exordio orationis positus verbo finito caret, propterea a nonnullis nominativus absolutus

appellatur, quæ constructio inde exorta esse videtur, quod scriptor subiectum ante periodum inceptam per se — cum prædicato non coniunctum sibi cogitaret — vel propositionem interponens a recta via oblivione lapsus aberraret; e. g. Jo. 7, 38 ὁ πιστεύων εἰς ἐμέ, καθὼς εἶπεν ἡ γραφή, ποταμοὶ ἐκ τῆς κοιλίας αὐτοῦ ῥεύσουσιν etc. L. 13, 4; — 21, 6. Jo. 17, 2. (Vide § 88 de anacoluth.)

Nota 4. Scriptores N. T. sæpissime pro vocativo nominativum cum articulo posuerunt secuti consuetudinem et Hebræorum et antiquorum Græcorum, qui non solum in exclamando, sed etiam in alloquio primo casu utebantur; e. g. Mt. 27, 29 χαῖρε, ὁ βασιλεὺς Ἰουδαίων... Ave, rex Judæorum... L. 8, 54 ἡ παῖς, ἐγείρου... filia, surge!..., Luc. 18, 11; Jo. 13, 13; 20, 28.; Rom. 8, 15; Hebr. 1, 8.

2. Vocativus in exclamationibus et alloquiis locum suum habet et propositioni sine grammaticali coniunctione inseritur interiectione ὦ addita vel sæpius omissa; e. g. Act. 18, 14: ὦ Ἰουδαῖοι; 27, 21: ὦ ἄνδρες; sine ὦ: ἄνδρες Ἀθηναῖοι Act. 17, 21 ἄνδρες ἀδελφοί; — 7, 26; 14, 15; 27 10.

In oratione affectuosa fere semper cum ὦ; e. g. Mt. 15, 28: ὦ γύναι, μεγάλη σου ἡ πίστις = mulier, magna est fides tua; Mt. 17, 17: ὦ γενεὰ ἄπιστος καὶ... o generatio incredula; Ac. 13, 10: ὦ πλήρης παντὸς δόλου... o plene omni dolo (fili diaboli), sed statim υἱὲ διαβόλου... fili diaboli. Admiratione commotus exclamavit s. Paulus Rom. 11, 33: ὦ βάθος πλούτου καὶ σοφίας καὶ γνώσεως θεοῦ — o altitudo divitiarum sapientiæ et scientiæ Dei!

§ 9. De genitivo.

Substantiva in genitivo apposita sunt vel aliis substantivis vel adiectivis et participiis vel verbis.

I. Genitivus aliis substantivis appositus.

a) Genitivus possessivus, quo significatur persona aliquid possidens vel cui aliquid pertinet; e. g. Hebr. 13, 13: τὸν ὀνειδισμόν αὐτοῦ (X—οῦ) φέροντες = improprium eius portantes; Col. 1, 24. ἀνταναπληρῶ τὰ ὑστερήματα τῶν θλίψεων τοῦ Χριστοῦ = adimpleo ea, quæ desunt passionum Christi.

Huic affinis est genetivus adhærentiæ (sclt. ad stirpem v. progeniem) et quidem:

α) sensu proprio; nomen regens υἱός, μήτηρ, γυνή e. a. sæpiissime omittitur, cuius loco plerumque articulus legitur, e. g. Mt. 10, 2: Ἰακώβος ὁ τοῦ Ζεβεδαίου sclt. filius; Mr. 16, 1: Μαρία ἡ Ἰακώβου sclt. mater; Mt. 1, 6... Σολομῶντα ἐκ τῆς τοῦ Οὐρίου... ἐκ τῆς = ex uxore; sim. Jo. 19, 25: Μαρία ἡ τοῦ Κλωπᾶ... uxor; L. 6, 16. et Act. 1, 13: Ἰούδας Ἰακώβου sclt. ἀδελφός = frater. Adhærentia ad familiam v. domum: I. Cor. 1, 11: ὑπὸ τῶν Χλόης = ab iis, qui sunt Chloes (familia christiana Corinthi); Rom. 16, 11: ἀσπάσασθε τοὺς ἐκ τῶν Ναρκίσσου = salutate eos (Ch—anos), qui sunt ex Narcissi domo (etiam servos.)

β) sensu improprio: Mt. 9, 15: οἱ υἱοὶ τοῦ νυμφῶνος = filii sponsi i. e. amici sponsi; Jo. 17, 12; I. Thes. 5, 5: υἱοὶ φωτός καὶ υἱοὶ ἡμέρας = filii lucis estis et filii diei i. e. vos estis cognitione veræ doctrinæ præditi et virtutum studiosi; Hebr. 10, 39: ἡμεῖς δὲ οὐκ ἐσμεν ὑποστολῆς εἰς ἀπώλειαν (Vulg. subtractionis filii), ἀλλὰ πίστεως εἰς περιποίησιν ψυχῆς i. e. nos autem non sumus religionis desertores, quo perdamur, sed fiduciam in Christo reponimus, quo felicitatem acquiramus.

Genit. possess. cum verbis εἶναι et γίνεσθαι coniunctus (complemen. prædicati.) Mt. 22, 28; Mr. 12, 23: τίνος τῶν ἑπτὰ ἔσται γυνή complete: ἡ γυνὴ τίνος ἔσται γυνή; sim. Hebr. 5, 14: τελείων (sclt. τροφή) ἐστὶν ἡ στερεὰ τροφή... perfectorum (cibus) est solidus cibus = doctrinæ sublimiores.

Nota. Ad hunc genit. possess. in vertendo rite exprimendum variis utimur aptis dictionibus: I. Cor. 6, 19: οὐκ ἐστὲ αὐτῶν = non estis vestri iuris i. e. non potestis ad arbitrium vestrum corporibus vestris uti; Act. 1, 7: οὐχ ὑμῶν ἐστὶ γινῶναι χρόνους ἢ καιρούς = non est vestrum etc.; es steht euch nicht zu; es ist nicht eure Sache.

b) Genetivus obiectivus — propterea ita appellatur, quia est obiectum verbi, cuius actio in substantivo regenti continetur, itaque ab iis, qui in latinum idioma vertunt, præpositionum auxilio (de, in....) resolvendus est: Mt. 13, 8: παραβολὴ τοῦ σπειροντος = parabola de seminatore; L. 6, 7:

κατηγορία αὐτοῦ = accusatio in eum; Act. 4, 9: εὐεργεσία ἀνθρώπου = beneficium in hominem collatum, I. Cor. 1, 18: λόγος τοῦ σταυροῦ = doctrina de cruce.

Nota 1. Nonnunquam dubium oriri potest, utrum genitivus subiectivus an objectivus sit; e. g. εὐαγγέλιον Χριστοῦ potest verti: doctrina de Christo (col. Mt. 4. 3 et Rom. 1, 3), sed etiam doctrina a Christo prædicata; discrimen inter utrumque genitivum e contextu orationis cognosci potest.

Nota 2. Substantivum regens in evangeliiis fere ubique præcedit, in Pauli autem ac hic ibi in Petri epistolis post nomen in gen. locum habet. Articulus ad utrumque substantivum plerumque aut additur aut omittitur.

c) Genitivus qualitatis et materiæ; genitivo qualitatis Hebræi compensabant adiectiva, quorum inopia premebantur, ideoque in N. T. sæpissime occurrit; Luc. 16, 8: ὁ οἰκόννομος τῆς ἀδικίας, ὁ μαμωνᾶς τῆς ἀδικίας = ὁ ἄδικος μαμωνᾶς; Act. 6, 11: ῥήματα βλασφημίας = βλάσφημα (sic in nonnullis manuscr.); Hebr. 3, 12: καρδία πονηρὰ ἀπιστίας = cor malum et incredulum (= propter malitiam ad incredulitatem inclinans); Hebr. 12, 15: ῥίζα πικρίας; L. 4, 22: οἱ λόγοι τῆς χάριτος = verba auditu incunda; Jac. 2, 4: κριταὶ διαλογισμῶν πονηρῶν = iudices, qui mala ratiocinia sequuntur; I. Pet. 1, 14: τέκνα ὑπακοῆς = filii obædientes; Col. 1, 13: υἱὸς τῆς ἀγάπης = filius dilectus.

Quædam singulares constructiones huius genitivi:

α) I. Tim. 6 17: ἐπὶ πλούτου ἀδηλόγητι = in divitiis incertis; Rom. 6, 4: ἐν καινότητι ζωῆς = in vita nova.

β) Gal. 3, 14: ἐπαγγελία τοῦ πνεύματος = πνεῦμα ἐπαγγελόμενον = Spiritus promissus.

γ) Act. 5, 20: τὰ ῥήματα τῆς ζωῆς ταύτης = hæc verba salutis i. e. hanc doctrinam salutarem); Rom. 7, 24: σῶμα τοῦ θανάτου τούτου = hoc corpus mortale.

δ) γενεαὶ γενεῶν = omnes generationes iuxta hebraicum.

Genitivus materiæ non solum indicat materiam, de qua aliquid confectum, sed etiam, qua aliquid impletum est; e. g. Col. 1, 22: ἐν τῷ σώματι τῆς σαρκὸς αὐτοῦ i. e. in corpore vere

humano, passibili; Mr. 14, 3: ἀλάβαστρον μύρου i. e. alabastrum continens unguentum; Jo. 21, 8: τὸ δίκτυον τῶν ἰχθύων... = rete impletum piscibus; L. 16, 6: ἑκατὸν βάτους ἐλαίου = centum cados olei; Luc. 16, 7: ἑκατὸν κόρους σίτου = centum coros tritici.

d) Genitivus epexegeticus vel determinativus vel appositivus, quo substantivum regens explicatur vel aliquo modo determinatur; e. g. II. Pet., 2, 6: πόλεις Σοδόμων καὶ Γομόρρας... Jo. 2, 21: τοῦ νάου τοῦ σώματος αὐτοῦ = de templo corporis sui i. e. templo significavit corpus suum; Rom. 4, 11: σημεῖον περιτομῆς = signum circumcisionis; II. Cor. 5, 5: τὸν ἀρράβωνα τοῦ πνεύματος = pignus Spiritus s.

In explicando hoc genitivo adhuc quasdem voces in auxilium vocamus, quas N. T. scriptores, brevitati studentes, suppresserunt; e. g. Eph. 2, 3: τέκνα ὀργῆς sunt homines div. pœnæ obnoxii, Col. 1, 20: αἷμα τοῦ σταυροῦ est sanguis Christi in cruce, qua pependit, effusus; Ephes. 4, 18: ἡ ζωὴ τοῦ θεοῦ = vita, quæ Deo placet. Jo. 5, 29: ἡ ἀνάστασις ζωῆς = resurrectio, quam sequetur vita æterna; L. 11, 29: σημεῖον Ἰωνᾶ = miraculum illi simile, quod in Jona accidit. Juda 11: τῇ ὁδῷ τοῦ Κάιν ἐπορεύθησαν..... sicuti Kain.....; Mt. 10, 5: ὁδὸς ἐθνῶν = via ad gentiles; 4, 15: ὁδὸς θαλάσσης = via versus mare; Jo. 10, 7: ἡ θύρα τῶν προβάτων = ostium ad oves, sed etiam: ostium, quo oves intrant ad Jesum; Mt. 1, 11: μετοικεσία Βαβυλῶνος = transmigratio in Babyloniam; II. Cor. 11, 26: κίνδυνοι ποταμῶν i. e. pericula, quæ imminebant ab inundationibus fluminum.

e) Genitivus partitivus, quo significatur totum vel universalitas, de qua pars quædam sumitur vel aliquo modo intelligitur; apponitur substantivis, adiectivis, numeralibus, adverbiiis; in N. T. sæpissime cum præpositionibus ἐξ, ἀπὸ vel etiam eius loco ἐν cum dativo occurrit, I. Cor. 1, 27. et sequ. τὰ μωρὰ, τὰ χυρὰ, τὰ ἀγενῆ τοῦ κόσμου; Mt. 24, 8: ἀρχὴ ὠδίνων; L. 5, 6: πλῆθος ἰχθύων; L. 11, 1: εἶπέν τις τῶν μαθητῶν Mt. 5, 29: ἐν τῶν μελῶν σου..... L. 18, 12; Mt. 3, 7: ἰδὼν δὲ πολλοὺς τῶν Φαρισαίων Mt. 28, 1: ὅψε δὲ σαββάτων..... Cum præpositionibus:

Mt. 26, 21: εἷς ἐξ ὑμῶν 18, 12; 7, 9; 6, 27. ἀπὸ: M. 27, 21: τίνα θέλετε ἀπὸ τῶν δυό ἐν: Jac. 5, 13. 14. 19. κακοπαθεῖ τις ἐν ὑμῖν infirmatur quis ex vobis; L. 2, 34 εἰς πτώσιν καὶ ἀνάστασιν πολλῶν ἐν τῷ Ἰσραὴλ

Nota 1. Nomen regens nonnunquam omittitur, ita ut genitivus partitivus quasi subiecti aut obiecti locum teneat. Ex. gr.: Jo. 16, 17. εἶπον ἐκ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ (scil. τινες) πρὸς ἀλλήλους . . dixerunt ex discipulis eius (scil. quidam) ad invicem. L. 21, 6: θανατώσουσι ἐξ ὑμῶν (scil. τινὰς) morte afficient quosdam e vobis.

Nota 2. Ἡμῖς assimilatur in genere et numero genitivo partitivo solummodo L. 19, 8. τὰ ἡμίσεια (ἡμίση) τῶν ὑπαρχόντων μου dimidium bonorum meorum — alias substantive ponitur: Mr. 6, 23. ἕως ἡμῖς τῆς βασιλείας = dimidium regni mei; Apoc. 12, 14. ἡμῖς καίρου = dimidium temporis.

f) Adiectivis genitivus simili significatione adiungitur sicuti substantivis; nomina in genitivo adiectivis adposita nonnunquam efficiunt, ut conditio, quam illa indicant, accuratius describatur atque in fines angustiores quasi reducuntur; e. g. Philem. 9. δέσμιος Χριστοῦ = qui propter Christum in vinculis tenetur; Jac. 2, 7. πτωχοὶ τοῦ κόσμου = pauperes resp. bonorum temporalium; Jo. 1, 14. πλήρης χάριτος = plenus gratiæ.

Adiectiva verbalia et participia pass. substantivum, quo subiectum continetur, in genitivo secum ducunt, quæ scribendi ratio e natura huius casus, auctorem rei vel effectus significantis provenit, atque iam veteribus usitata erat; plurimis locis adiectiva et participia notionem fere substantialem (geliebt = Liebling) habent ideoque nonnisi cum gen. construi possunt e. g. Jo. 6, 45. διδασκτοὶ τοῦ θεοῦ = a Deo edocti (gen. auct.) Mt. 25, 3. εὐλογημένοι τοῦ πατρὸς = benedicti a Patre; Mt. 13, 3. γεννητοὶ τῶν γυναικῶν = nati a mulieribus.

Item multa adverbia cum gen. coniunguntur. Ex. gr.: Jo. 11, 18. ἐγγὺς τῶν Ἱεροσολύμων . . . iuxta Hierosolymam; πλησίον τοῦ χωρίου . . . Jo. 4, 5. iuxta prædium; Mt. 21, 39. ἔξω τοῦ ἀμπελῶνος . . . extra vineam; ἐπάνω, ὑποκάτω, ἔμπροσθεν, ὀπίσθεν, ὀπίσω, πέραν et alia; L. 18, 12. δις τοῦ σαββάτου = bis in hebdomade; ἅπαξ τοῦ ἐνιαυτοῦ Hebr. 9, 7. semel in anno.

g) Comparativo adiungitur genitivus rei, quacum comparatio fit, qui etiam particula ἢ (quam) resolvi potest. In. N. T. sæpe loco genitivi comparativi vel particulæ ἢ inveniuntur præpositiones παρὰ, ὑπὲρ cum accus. L. 3, 13.; Hebr. 1, 4.; 3, 3; 9, 23; 11, 4; 12, 4; L. 16, 8; Hebr. 4, 12; Constructio paulo liberior Mt. 5, 20. ἐὰν μὴ περισσεύῃ ἡ δικαιοσύνη ὑμῶν πλεῖον τῶν Φαρισαίων = Nisi abundaverit iustitia vestra plus quam . . . Phariseorum.

h) Genitivus temporis sæpius occurrit in N. T. quam genitivus loci; ex. gr.: Mt. 2, 14. νυκτός = nocte; Mt. 24, 20. χειμῶνος = hieme; Mr. 5, 5. νυκτός καὶ ἡμέρας = die nocteque; μέσης νυκτός = media nocte Mat. 25, 6. genitivus loci: L. 5, 19. καὶ μὴ εὐρόντες, ποίας (slt. ὁδοῦ) εἰσενέγκωσι αὐτόν hic genitivus in N. T. rarius occurrit.

i) Rariores quædam genitivi adhibendi rationes.

1. Auctores N. T. nonnunquam plura substantum in gen. posita inter se coniungunt, ita ut primum alterum, hoc tertium regat; ultimum eorum sæpius adiectivi notionem habet; e. gr.: II. Cor. 4, 4. ὁ φωτισμὸς τοῦ εὐαγγελίου τῆς δόξης τοῦ Χριστοῦ = claritas evangelii gloriæ Christi; Col. 1. 20. διὰ τοῦ αἵματος τοῦ σταυροῦ αὐτοῦ = per sanguinem crucis eius; Ephes. 1, 19. τὴν ἐνέργειαν τοῦ κράτους τῆς ἰσχύος αὐτοῦ = efficaciam roboris eius validissimi.

2. Græci veteres interdum uni nomini regenti duos genitivos diversa ratione positos adiunxerunt; hæc durior scribendi ratio etiam in N. T. invenitur; e. gr.: Phil. 2, 30. τὸ ὑμῶν (subj.) ὑστέρημα τῆς πρὸς με λειτουργίας (obj.): vestrum defectum in obsequio erga me.

3. Inter genitivum et nomen regens haud raro potissimum in Pauli epistolis, alia vox immissa reperitur, quæ interpositio neque veteribus Græcis neque Hebræis insolita erat; e. gr.: Ephes. 2, 3. τέκνα φύσει ὀργῆς = natura liberi iræ; Phil. 2, 10. πᾶν γόνυ κάμψῃ τῶν ἐπουρανίων = omne genu cœlestium flectetur; Jo. 4, 39. πολλοὶ ἐπίστευσαν εἰς αὐτόν τῶν Σαμαρειτῶν = multi Samaritanorum crediderunt in eum.

4. In nonnullis locis pro genitivo nomen cum præp. εἰς, ἐν legitur; e. gr.: I. Pet. 1, 11. τὰ εἰς Χριστὸν παθήματα = mala, quæ in Christum cadere Deus voluit; I. Pet. 2, 9. λαὸς εἰς περιποίησιν = populus acquisitionis (= acquisitus).

§ 10 Continuatio.

II. Genitivus verbis appositus.

Verbis, quæ a veteribus Græcis cum genitivo nominis coniunguntur, s. scriptores in universum eadem ratione utuntur, in eo tantum abeuntes, quod interdum præpositionem sententiæ aptam, more suo periphrastico, substantivo apponunt; quædam verba passim cum dativo vel accusat. componunt. Verba, quæ genitivum postulant, sunt:

a) Verba reminiscendi et obliviscendi, e. gr.: L. 17, 22. Μνημονεύετε τῆς γυναικὸς Λώτ = mementote uxoris Lot. Jo. 15, 20; Hebr. 6, 10. οὐ γὰρ ἄδικος ὁ θεὸς ἐπιλαθέσθαι τοῦ ἔργου . . . non enim iniustus est Deus, ut obliviscatur operis vestri; Cum accus. I. Thess. 2, 9. Μνημονεύετε . . . τὸν κόπον ἡμῶν καὶ τὸν μόχθον. = memores enim estis laboris nostri et fatigationis; Ap. 18, 5. Cum præp. περὶ: II. Petri 1, 12. Διὸ οὐκ ἀμελήσω ὑμῶν ἀεὶ ὑπομνήσκειν περὶ τούτων . . . propter quod non negligam (Vulg.: incipiam) vos semper commonere eorum . . .

b) Verba providendi et negligendi.

L. 10, 34. . . . καὶ ἐπεμελήθη αὐτοῦ = et curam eius egit . . . (parab. de samar.) I. Tim. 4, 14. Μὴ ἀμέλει τοῦ ἐν σοὶ χαρίσματος noli negligere gratiam; Mt. 6, 34. μεριμνᾶν ἐαυτῆς, alia lectio: τὰ ἐαυτῆς . . .

Cum præp. περὶ: Mt. 6, 28. καὶ περὶ ἐνδύματος τί μεριμνᾶτε . . . et de vestimento quid solliciti estis? L. 12, 26. τί περὶ τῶν λοιπῶν μεριμνᾶτε; quid de ceteris solliciti estis? — τὰ περὶ τίνος. Philip. 2, 20. ὅστις γνησίως τὰ περὶ ὑμῶν μεριμνήσει . . . qui sincerâ affectione pro vobis sollicitus sit; τὸ ὑπὲρ; I. C. 12, 25. ἀλλὰ τὸ αὐτὸ ὑπὲρ ἀλλήλων μεριμνῶσιν τὰ μέλη = sed idipsum pro invicem sollicita sint membra.

c) Verba audiendi, intelligendi.

In constructione verbi ἀκούειν neque veteres scriptores constantes sibi sunt neque nostri non variant; sæpissime construitur cum gen. personæ, quæ auditur; e. gr.: Mt. 17, 5..... αὐτοῦ ἀκούετε = ipsum audite! Mt. 18, 15.... ἔαν σοῦ ἀκούσῃ... si te audierit (sclt. frater); L. 2, 46. Jo. 3, 29..... ὁ ἑστηκώς καὶ ἀκούων αὐτοῦ. Cum gen. sermonis, sonitus, vocis, quæ auditur: L. 6, 47. Πᾶς ὁ ἐρχόμενος πρὸς με καὶ ἀκούων μου τῶν λόγων = omnis, qui venit ad me, et audit sermones meos; Act. 9, 7.... ἄνδρες.. ἀκούοντες μὲν τῆς φωνῆς = viri.... audientes quidem vocem..... Act. 11, 7.

Cum acc. rei auditæ et gen. personæ loquentis. Act. 1, 4.... τὴν ἐπαγγελίαν τοῦ πατρός, ἣν ἠκούσατέ μου = ut expectarent promissionem patris, quam audistis (inquit) per os meum.

Cum præpositionibus: I. Jo. 1, 5. Hæc est, annuntiatio, ἣν... ἀκηκόαμεν ἀπ' αὐτοῦ...., quam audivimus ab eo; Jo. 1, 41. εἷς ἐκ τῶν δύο τῶν ἀκουσάντων παρὰ Ἰωάννου = unus ex duobus, qui audierant a Joanne. Audire de aliquo: Mr. 5, 27. ἀκούσασα περὶ τοῦ Ἰησοῦ = cum audisset de Jesu.

d) Verba contendendi et attingendi modo cum genitivo modo cum accusativo.

τυγχάνω cum gen. L. 20, 35. οἱ δὲ καταξιωθέντες τοῦ αἰῶνος ἐκείνου τυχεῖν = illi vero, qui digni habebuntur sæculo illo (Vulg.).... cum acc. R. 11, 7. Ἰσραὴλ τοῦτο οὐκ ἐπέτυχεν = Israel.... hoc non est assecutus;

ἐπιθυμεῖν cum gen. Act. 20, 33. Ἀργυρίου ἢ χρυσοῦ ἢ ἱματισμοῦ οὐδενὸς ἐπεθύμησα = argentum aut aurum aut vestem nullius concupivi cum acc. Mt. 5, 28. ὁ βλέπων γυναῖκα πρὸς τὸ ἐπιθυμῆσαι αὐτήν = qui aspexerit mulierem ad concupiscendum eam;

ἐφικνεῖσθαι cum præp. II. C. 10, 13. οὗ ἐμέρισεν ἡμῖν ὁ θεὸς μέτρου, ἐφικέσθαι ἄχρι καὶ ὑμῶν = qua (sclt. regula) mensus est nobis Deus, mensuram pertingendi usque ad vos; ¹⁾ κληρονομεῖν

¹⁾ i. e. Deus mensus est meam activitatem apostolicam, quæ pertingit usque ad vos.

solum cum acc. Mt. 5, 5. Μακάριοι οἱ πραεῖς, ὅτι κληρονομήσουσιν τὴν γῆν = beati mites, quia ipsi hereditabunt terram;

e) Verba tangendi, tenendi, possidendi et sim.

ἅπτομαι — Mt. 8, 15. καὶ ἥψατο τῆς χειρὸς αὐτῆς = et tetigit manum eius (sclt. socrus Petri); 9, 20. 21. 29. — 20, 34. θιγγάνειν — Hebr. 12, 20. καὶν θηρίον θίγη τοῦ ὄρους = et si bestia tetigerit montem.

κρατεῖν cum gen. εἰσελθὼν ἐκράτησεν τῆς χειρὸς αὐτῆς = intravit et tetigit manum eius (Mt. 9, 25.); Hebr. 6, 18. οἱ καταφυγόντες κρατῆσαι τῆς προκειμένης ἐλπίδος = qui confugimus ad tenendam propositam spem; cum acc. Mt. 14, 3. ὁ γὰρ Ἡρώδης κρατήσας τὸν Ἰωάννην Herodes enim apprehendit Joannem.

ἔχεσθαι Hebr. 6, 9. πεπεῖσμεθα περὶ ὑμῶν ἐχόμενα σωτηρίας i. e. confidimus de vobis, fore, ut impetretis felicitatem æternam;

ἀντέχεσθαι (adhærere alicui) Mt. 6, 24. ἡ ἐνὸς ἀντιέζεται — aut uni adhærebit.

ἀντιλαμβάνεσθαι (prospicere alicui) L. 1, 54. Ἀντελάβετο Ἰσραὴλ παιδὸς αὐτοῦ = suscepit Israel puerum suum; Act. 20, 35. Πάντα ὑπέδειξα ὑμῖν, ὅτι οὕτως κοπιῶντας δεῖ ἀντιλαμβάνεσθαι τῶν ἀσθενούντων = omnia ostendi vobis, quoniam sic laborantes oportet suscipere infirmos.

f) Verba gustandi, edendi:

γεύομαι — cum gen. Mt. 16, 28. = Mr. 9, 1. οἷτινες οὐ μὴ γεύσονται θανάτου = qui non gustabunt mortem cum acc. Jo. 2, 9. ὡς δὲ ἐγεύσατο ὁ ἀρχιτρίκλινος τὸ ὕδωρ οἶνον γεγεννημένον = cum gustasset architriclinus aquam in vinum conversam; Hebr. 6. 5 καὶ καλὸν γευσάμενους θεοῦ ρῆμα = gustaverunt bonum Dei verbum i. e. doctrinam cœlestia dona promittentem.

ἐσθίω — cum acc. Mt. 15, 2. . . . ὅταν ἄρτον ἐσθίωσιν . . . , Mr. 7, 2. ἰδόντες τινάς . . . ἐσθίοντας ἄρτους.

Cum præposit. ἀπό Mt. 15, 27 τὰ κυνάρια ἐσθίει ἀπὸ τῶν ψυχίων catelli edunt de micis. = Mr. 7, 27.

Cum præposit. ἐκ I. C. 9, 27. ἐκ τοῦ γάλακτος . . . οὐ ἐσθίει; in eodem versu autem cum acc. τὸν καρπὸν οὐκ ἐσθίει;

Nota. ἐσθίειν ἐκ aut ἀπὸ = edere de aliquo cibo;

ἐσθίειν cum acc. cibum capere; similiter φάγειν.... ἐκ;
Jo. 6, 26. 50.. ὅτι ἐφάγετε ἐκ τῶν ἄρτων...; L. 22, 16. οὐ μὴ φάγω
ἐξ αὐτῶν; cum acc. I. C. 11, 20. οὐκ ἔστιν κυριακὸν δεῖπνον
φαγεῖν; cum acc. Mr. 3, 20..... ὥστε μὴ δύνασθαι αὐτοὺς μήτε
ἄρτον φαγεῖν.

Significatione tropica sitire = appetere (vehementer desiderare) Mt. 5, 6.

g) Verba communicandi vel participandi e. g.: μεταλαμβάνειν
cum gen. Act. 2, 46... μετελάβανον τροφῆς = sumebant
cibum; II. Tim. 2, 6. Τὸν κοπιῶντα δεῖ πρῶτον τῶν καρπῶν μετα-
λαμβάνειν = laborantem oportet primum de fructibus percipere;
Hebr. 6. 7 μεταλαμβάνει εὐλογίας ἀπὸ τοῦ θεοῦ.... accipit
benedictionem a Deo.

Cum acc. Act. 24, 25..... καιρὸν δὲ μεταλαβὼν i. e.
tempore opportuno...,... (Felix ad Paulum).

μετέχουσιν I. C. 9, 12. Εἰ ἄλλοι τῆς ὑμῶν ἐξουσίας μετέχουσιν —
si alii potestatis vestrae participes sunt. h. l. ἐξουσία ὑμῶν =
potestas de vobis disponendi, quæ dispositio contextu ad susten-
tationem postulandam restringitur.

Hebr. 2, 14. Ἐπεὶ οὖν τὰ παιδία κεκοινωνήκεν αἵματος καὶ σαρκός,
καὶ αὐτὸς μετέσχευεν τῶν αὐτῶν i. e. quoniam homines mortali cor-
pore præditi sunt, Christus quoque eiusdem corporis particeps
factus est.

Cum præp. ἐκ: I. Cor. 10, 17. οἱ γὰρ πάντες ἐκ τοῦ ἑνὸς
ἄρτου μετέχομεν = omnes enim de uno pane participamus; κοι-
νωνεῖν — ut supra Hebr. 2, 14..... sed etiam cum dativo et
personæ et rei (Paul. Petr. Jo.), Rom. 15, 27. εἰ γὰρ τοῖς πνευ-
ματικοῖς αὐτῶν ἐκοινωνήσαν τὰ ἔθνη... nam si gentiles participes
facti sunt spiritualium (sc. donorum) eorum; Rom. 12, 13. Ταῖς
χρείαις τῶν ἁγίων κοινωνοῦντες = necessitatibus sanctorum commu-
nicantes, Gal. 6, 6 κοινωνεῖτω δὲ ὁ κατηχούμενος τὸν λόγον — τῷ
κατεχοῦντι ἐν πᾶσιν ἀγαθοῖς... communicet autem is, qui ca-
techizatur verbo, ei, qui se catechizat, in omnibus bonis. (Nomen
personæ in dativo, res communicata in casu præp.

μεταδιδόναι cum acc. rei (quæ utpote totum spectatur) et dativo personæ; I. Thess. 2, 8. εὐδοκοῦμεν μεταδοῦναι ὑμῖν οὐ μόνον τὸ εὐαγγέλιον τοῦ θεοῦ volebamus tradere vobis non solum evangelium Dei.

h) Verba imperandi, regendi.

ἄρχειν, κατακυριεύειν: Mr. 10, 42. Οἴδατε ὅτι οἱ δοκοῦντες ἄρχειν τῶν ἐθνῶν κατακυριεύουσιν αὐτῶν = scitis quia hi, qui videntur principari gentilibus, dominantur iis; similiter Mt. 10, 25. . .

βασιλεύειν — Mt. 2, 22. ἀκούσας δὲ ὅτι Ἀρχέλαος βασιλεύει τῆς Ἰουδαίας = audiens Archelaum regnare in Judæa cum gen. in N, B.; in aliis ἐπὶ τῆς Ἰουδαίας; in aliis ἐπὶ τινὰ; L. 1, 33. καὶ βασιλεύσει ἐπὶ τὸν οἶκον Ἰακώβ. et regnabit in domo Jacob.; Rom. 5, 14. Ἄλλ' ἐβασίλευσεν ὁ θάνατος, καὶ ἐπὶ τοὺς μὴ ἁμαρτήσαντας = mors regnabat super eos qui non peccaverunt.

i) Verba implendi, abundandi et ea, quæ oppositam sententiam notant; ex. gr.: γέμω = refertus sum; Rom. 3, 14. . . . ὧν τὸ στόμα ἄρᾶς καὶ πικρίας γέμει = quorum os maledictione et amaritudine plenum est; Luc. 11, 39. (Mat. 23, 25.) = τὸ δὲ ἔσωθεν ὑμῶν γέμει ἀρπαγῆς καὶ πονηρίας = quod autem intus est vestrum, plenum est rapina et iniquitate.

γεμίζω = impleo; Marc. 15, 36. Δραμῶν δὲ εἷς καὶ γεμίσας σπόγγον ὄξους = currens unus et implens spongiam aceto; Jo. 2, 7. — γεμίσατε τὰς ὑδρίας ὕδατος — implete hydras aqua; Jo. 6, 13. — ἐγέμισαν δώδεκα κοφίνους κλασμάτων = impleverunt duodecim cofinos fragmentis. πληροῦμαι — cum gen. Act. 2, 28. πληρώσεις με εὐφροσύνης = replebis me iucunditate; Act. 13, 52. οἱ δὲ μαθηταὶ ἐπληροῦντο χαρᾶς καὶ πνεύματος ἁγίου = discipuli quoque replebantur gaudio et spiritu sancto;

cum præpos. ἐκ: Jo. 12, 3. ἡ δὲ οἰκία ἐπληρώθη ἐκ τῆς ὁσμῆς τοῦ μύρου = et domus impleta est ex odore unguenti;

cum ἐν: Ephes. 5, 18 ἀλλὰ πληροῦσθε ἐν πνεύματι = sed implemini Spiritu sancto;

etiam cum dat. Rom 1, 29. πεπληρομένους πάσῃ ἀδικίᾳ, πορνείᾳ κακίᾳ; II. Cor. 7, 4. πεπλήρωμαι τῇ παρηκολήσει = repletus sum consolatione;

cum acc. Philip. 1, 11. πεπληρωμένοι καρπὸν = repleti fructu. πλήθω: Mt. 27, 48. εἷς . . . λαβὼν σπόγγον, πλήσας τε ὄξους = unus accepta spongia implevit aceto; L. 1, 15. καὶ πνεύματος ἁγίου πλήσθησεται. et Spiritu s. replebitur (J. Bapt.). περισσεύω . . abundo: Lc. 15. 17. Πόσοι μίσθιοι τοῦ πατρὸς μου περισσεύουσιν ἄρτων = quanti mercennarii in domo patris mei abundant panibus.

Ubi hoc verbum cum præpos. ἐν vel εἰς construitur, alia, nempe crescendi (τοῦ augeri) significatione sumendum est: I. Cor. 15, 58. ἀδελφοί μου . . . περισσεύοντες ἐν τῷ ἔργῳ τοῦ κυρίου πάντοτε, II. Cor. 9, 8. δυνατεῖ δὲ ὁ θεὸς πᾶσαν χάριν περισσεῦσαι εἰς ὑμᾶς i. e. potens est Deus efficere, ut omni gratia abundetis (crescatis);

ὕστερέω: Lc. 22, 35. . . . μὴ τινος ὑστερήσατε; εἶπον: οὐδενός = numquid aliquid defuit vobis? responderunt: nihil.

Cum præpos. ἀπὸ: Hebr. 12, 15 μὴ τις ὑστερῶν ἀπὸ τῆς χάριτος i. e. ne quis favore Dei excidat.

Cum præpos. ἐν: Cor. 1, 7. . . . μὴ ὑστερεῖσθαι ἐν μηδενὶ χαρίσματι = ut nihil vobis desit in ulla gratia (Vulg.), at facilius juxta textum græc. ita ut vos (aliis fidelibus vel ecclesiis) inferiores non sitis in ulla gratia (Cornely.)

k) Verba emendi, vendendi, commutandi.

His verbis pretium quo aliquid emitur vel venditur, in genitivo a veteribus adnectitur, in monumentis seriorum temporum præ: ἐκ vel ἀπὸ adiuncta invenitur. Aliquid simile legitur Mt. 20, 2. μρωνήσας δὲ μετὰ τῶν ἐργατῶν ἐκ δηναρίου = cum convenisset cum operariis denario — versu 13. merus genit. invenitur: οὐχὶ δηναρίου συμφώνησάς μοι; nonne denario convenisti mecum?

ἀγοράζειν cum præp. ἐκ Mat. 27, 7. Συμβούλιον δὲ λαβόντες ἡγόρασαν ἐξ αὐτῶν τὸν ἄγρον = consilio autem inito emerunt iis agrum;

πωλέω Mt. 10, 29. Οὐχὶ δύο στρουθία ἄσφαρίου πωλεῖται = nonne duo passeress assu veneunt?

ἀξιοῦν τινος: II. Thess. 1, 5. 11. εἰς τὸ καταξιωθῆναι ὑμᾶς τῆς βασιλείας ut digni habeamini regno Dei

ἀλλάσσειν mutare τὸ ἐν τινὶ: Rom. 1, 23. καὶ ἠλλάξαν τὴν δόξαν τοῦ θεοῦ ἐν ὁμοιώματι εἰκόνης = mutaverunt gloriam Dei in similitudinem.

μεταλλάσσειν cum ἐν. Rom. 1, 25.

μεταλλάσσειν cum εἰς.... Rom. 1, 26.

1) Verba liberandi, separandi et sim. in N. T. fere semper cum præpositionibus ἀπὸ vel ἐκ (sicuti in scriptis profanorum) leguntur.

μεθίστημι = amovere cum gen. Lc. 16, 4.

χωρίζειν = discedere cum præp. ἀπὸ: I. C. 7, 10; Rom. 8, 35; Hebr. 7, 26; cum ἐκ: Act. 18, 12.

ἀπαλλοτριῶν cum gen. Ephes. 2, 12. ἀπηλλοτριωμένοι τῆς πολιτείας τοῦ Ἰ.... alienati a conversatione Israel i. e. prorsus alieni a societate vitæque populi Israelitici.

διαφέρειν cum gen. Mt. 6, 26. differe, distare.

ἐλευθεροῦν — liberare — cum ἀπὸ: Rom. 6, 18; 8, 2.

λύειν — solve — cum ἀπὸ: Lc. 13, 5.

λυτροῦν — dimittere — cum ἐκ: Apoc. 20, 37.

cum ἀπὸ; Tit. 2, 14. ut nos liberaret ab omni iniquitate;

λούειν — lavare — cum ἀπὸ: Act. 16, 33.

ῥύεσθαι — eripere — ἀπὸ: Mat. 6, 13.

— ἐκ: Rom. 7, 24.

σώζειν — servare — ἀπὸ: Act. 2, 40; Mat. 1, 21.

καθαρίζειν — mundare — ἀπὸ: II. Cor. 7, 1.

παύειν — avocare — cessare facere: I. Pet. 4, 1.

Nota: Nonnulla verba composita cum genitivo construuntur, quia præpositio iis affixa hunc casum postulat; e. gr.: κατὰ = super, supra, contra: Mt. 9, 24. κατεγέλων αὐτοῦ = deridebant eum; Rom. 11, 18. μὴ κατακαυχῶ τῶν κλάδων = noli te extollere super ramos; Jac. 2, 13. κατακαυχᾶται ἔλεος κρίσεως = mitigat misericordia iudicium; Mt. 6, 24, τοῦ ἐτέρου καταφρονήσει = alterum contemnet;

καταμαρτυρεῖν — testimonium dicere in aliquem.

καταχεῖν..... effundere..... cum gen. (l. v.) Mr. 14, 3. vel cum præpositione κατὰ, ἐπὶ cum gen., etiam ἐπὶ τι: Mt. 26, 7.

§ 11. De Dativo.

Dativo græci scriptores ea ponunt nomina, quibus indirectum actionis vel conditionis obiectum notatur. Itaque a) et res et persona, cuius causa aliquid fit; b) in cuius societate aliquid est; c) omne illud, quod instrumenti instar in agendo adhibetur; d) directio quævis in locum aliquem — tertio casu indicatur. Quem usum s. scriptores rite observarunt, interdum modo ex imitatione patriæ scripturæ præpositionem cum alio casu ponentes, interdum nomen cum verbis in dativo constru- entes, quæ alias accusativo coniunguntur.

I. Dativus, quo indirectum actionis obiectum indicatur, apponitur:

a) verbis movendi vel quiescendi iisque cum præpositio- nibus ἐν, ἐπὶ, πρὸς, παρὰ, περὶ compositis e. gr.: ἐπὶ θεσθαι Act. 18, 10; καὶ οὐδεὶς ἐπιθήσεται σοι τοῦ κακῶσαι σε = et nemo ap- ponetur tibi, ut noceat (Vulg. te) tibi;

ἔρχεσθαι: Mt. 21, 5. ὁ βασιλεὺς σου ἔρχεται σοι = Rex tuus venit ad te; cum præp. εἰ, Mt. 2, 11.

Nota. ἔρχεσθαι ὀπίσω τινός = ἀκολουθεῖν = sequi; ubi cum ὀπίσω τινός legitur, non veniendi, sed eundi notionem habet, ire a tergo alicuius significans, itaque periphrastice pro ἀκολου θεῖν positum est. Mt. 16, 24. Lc. 9, 23.

προσέρχεσθαι semper cum dat. pers; interdum etiam cum dat. rei; e. gr.: θρόνῳ, ὄρει.... Hebr. 4, 16. προσερχόμεθα οὖν τοῦ θρόνῳ = adeamus ergo ad thronum; Hebr. 12, 18. οὐ γὰρ προσεληλύθατε ψηλαφώμενῳ ὄρει = non enim accessistis ad trac- tabilem montem. προσπίπτειν: Mt. 7, 25.... καὶ προσέπεσαν τῇ οἰκίᾳ ἐκείνῃ = irruerunt in domum illam;

ἐμμένειν τῇ πίστει Act. 14, 22, ut permanerent in fide;

παρεῖναι τινι: II. Pet. 1, 9. alicui præsto esse;

b) Verbis male vel infeste agendi et contrariæ significa- tionis; Act. 13, 8. Ἀνθίστατο δὲ αὐτοῖς Ἐλύμας ὁ μάγος = resi- stebat autem illis Elymas magus; προσκυνεῖν = adorare, in non- nullis locis (Mt. 4, 10. L. 4, 8. Jo. 4, 22,) ut in veteris Græciæ

scriptis cum acc. obiecti, sæpius autem per hebr. cum tertio casu legitur Mt. 2, 8; 9, 18; 28, 9. Si acc. additur, sola precandi sententia prævalet, si dativus, notio honoris admixta est sententiæ precandi. Interdum occurrit sequente ἐνώπιον τινος ex hebr. **לְפָנַי** L. 4, 7. Apok. 15, 4.

ποιεῖν (εὖ vel κακῶς) bene vel male facere, quod veteres Græci cum acc. personæ coniunxerunt, s. scriptores notionem commodi vel incommode magis observantes, fere semper cum dat. construunt; e. gr.: Mt. 5, 44. καλῶς ποιεῖτε τοῖς μισοῦσι ὑμᾶς = benefacite his, qui oderunt vos; Lc. 6, 27. eadem propositio; cum acc. Mr. 14, 7.

c) Verbis annuntiandi.

εὐαγγελίζεσθαι annuntiare recte cum dat. personæ construitur: e. gr. I. C. 15, 12. γνωρίζω δὲ ὑμῖν, ἀδελφοὶ, τό εὐαγγέλιον, ὃ εὐαγγελισάμην ὑμῖν = notum autem vobis facio, fratres, evangelium, quod annuntiavi vobis. o. 2.. τίνι λόγῳ εὐηγγελισάμην ὑμῖν. qua ratione prædicaverim vobis; similiter II. C. 11, 7. Luc. 1, 19. 2, 10. 4, 18.

Non raro, ubi augustiorum „Evangelii docendi“ nationem indicat. neque institutionis obiectum singulari nomine exprimitur, cum acc. personæ legitur; e. gr.: L, 3, 18. Ἰωάννης... εὐηγγελίζετο τὸν λαόν = Joannes evangelizabat populo; Act. 8, 25.. πολλὰς κώμας τῶν Σαμαρειτῶν εὐηγγελίστατο = multis regionibus Samaritanorum evangelizabat; similiter Act. 14, 15. 21.

d) Verbis credendi, obœdiendi, confitendi.

πιστεύειν — credere recte cum dat. personæ construitur; e. gr. Mrc. 16, 13. οὐδὲ ἐκεῖνοις ἐπίστευσαν... nec illis crediderunt; Mrc. 16, 14. Jo. 4, 21., sed etiam εἰς τινὰ Mt. 18, 6.... μικρῶν τούτων τῶν πιστευόντων εἰς ἐμέ. qui in me credunt... Mrc. 9, 42. Jo. 9, 36.

ἐπὶ τινὰ et τινί: Rom. 9, 33.... καὶ ὁ πιστεύων ἐπ' αὐτῷ οὐ καταισχυνθήσεται = et omnis, qui credit in eum, non confundetur; Act. 11, 17. 16, 31.

ἐν τινι: Marc. 1, 15.... πιστεύετε ἐν τῷ εὐαγγελίῳ = credite evangelio; ὑπακούειν = obedire, a veteribus modo cum se

cundo modo cum tertio casu constructum, in N. T. vulgariter cum dat. legitur; e. gr.: Mt. 8. 27... οἱ ἄνεμοι καὶ ἡ θάλασσα ὑπακούουσιν αὐτῷ = venti et mare oboediunt ei; Mrc. 1, 27. Luc. 8, 15.;

cum præp. εἰς uno loco Rom, 6, 17. ὑπηκούσατε δὲ ἐκ καρδίας εἰς ὃν παρεδόθητε τύπον διδασχῆς; § 85.

e) Verbis irascendi et corripiendi.

ὀργίζομαι: Mat. 5, 22.

ἐπιτιμᾶω: Mat. 20, 31.

Nota: Verbum ἀρέσκειν = placere, ubique e regula cum dativo: Marc. 6, 22; Rom. 8, 8; I. Cor, 7, 32; cum ἐνώπιόν τινος Act. 6, 5. καὶ ἤρесе δὲ ὁ λόγος ἐνώπιον παντὸς τοῦ πλήθους = et placuit sermo coram omni multitudo;

f) Dativus verbis εἶναι, γίνεσθαι, ὑπάρχειν appositus possessionem notat, inde possessivus appellatur; eadem ratione veteres tertium casum ad sententiam possessionis exprimendam adhibuerunt: Rom. 7, 3. 4. ἐὰν γένηται ἀνδρὶ ἑτέρῳ = si fuerit cum alio viro, idem ac si fuerit alius viri scilicet uxor; εἰς τὸ γενέσθαι ὑμᾶς ἑτέρῳ = ut sitis alterius; Act. 2, 39: Ὑμῶν γὰρ ἐστὶν ἡ ἐπαγγελία καὶ τοῖς τέκνοις ὑμῶν, καὶ πᾶσιν τοῖς εἰς μακράν = vobis enim est repromissio et filiis vestris et omnibus, qui longe sunt; Mt. 19, 29. τί ἄρα ἔσται ἡμῶν = quid ergo erit nobis? II. Pet. 1, 8. Ταῦτα γὰρ ὑμῶν ὑπάρχοντα... haec enim si vobiscum adsint; Lc. 7, 12. υἱὸς μονογενὴς τῇ μητρὶ αὐτοῦ = filius unigenitus matris suae; Mr. 2, 18. οἱ δὲ σοὶ μαθηταὶ = discipuli vero tui. (Interdum sententiam possessionis diversis verbis et dictionibus in lingua vernacula exprimimus.) Mt. 16, 22. οὐ μὴ ἔσται σοι τοῦτο = hoc certe tibi non erit = nedej Bůh strastem oněm přijíti (Sušil); Lc. 1, 43. καὶ πόθεν μοι τοῦτο = et unde hoc mihi h. e. jakého vyznamenání, jaké milosti se mně dostalo, že...; I. C. 1, 18. ὁ λόγος τοῦ σταυροῦ τοῖς μὲν ἀπολλυμένοις μωρία ἐστὶν = Verbum crucis pereuntibus quidem stultitia est i. e. doctrina de redemptore crucifixo est pereuntibus stulta = gilt ihnen als Thorheit; I. C. 11, 14. ἀτιμία αὐτῷ ἐστίν = ignominia est illi = gereicht ihm zur Schande.

Simili significatione etiam alia verba (ἔχειν, διδόναι, εὐρίσκειν ..) cum dativo coniunguntur e. g. I. C. 7, 28. θλίψιν τῇ σαρκὶ ἐξουσιν

= tribulationem carnis habebunt (i. e. útrapy, které tělesnost souží, spojené se stavem manželským); II. C. 2, 13. οὐκ ἐσχηκα ἄνεσιν τῷ πνεύματί μου = i. e. znepokojován jsem byl v duchu svém —; διδόναι: II. C. 12, 7. ἐδόθη μοι σκόλοψ τῇ σαρκί i. e. Bůh dopustil, aby osten v těle jeho uvázl (Sušil); εὐρίσκειν: Mt. 11, 29. εὐρήσετε ἀνάπαυσιν ταῖς ψυχαῖς ὑμῶν = invenietis requiem animabus vestris.

g) Interdum dativus ad verba passiva legitur pro præp. ὑπὸ vel παρά cūm genitivo: Act. 16, 9. ὤφθη τῷ Παύλῳ = a Paulo conspecta est; I. Tim. 3, 16. ὤφθη ἀγγέλοις = visus est ab angelis; Luc. 24, 35. ἐγνώσθη αὐτοῖς = ab ipsis cognitus est; Lc. 23, 15. καὶ ἰδοὺ οὐδέν ἄξιον θανάτου ἐστὶν πεπραγμένον αὐτῷ = nihil dignum morte actum est ab eo ...; Act. 9, 24. Ἐγνώσθη δὲ τῷ Σαύλῳ ἡ ἐπιβουλὴ αὐτῶν. = notæ factæ sunt Saulo insidiæ eorum = cognitæ sunt a Saulo insidiæ eorum, (ceterum vide § 39. de passivo).

h) Dativus verbis adhærendi, versandi, assimilandi appositus = sociativus; e. g. ὁμιλεῖν: Act. 24, 26. διὸ καὶ πυκνότερον αὐτὸν μεταπεμπόμενος, ὠμίλει αὐτῷ = propter quod frequenter accersens eum, colloquebatur cum eo; κολλάσθαι — adhærere — Lc. 15, 15, καὶ πορευθεὶς ἐκολλήθη ἐνὶ τῶν πολιτῶν τῆς χώρας ἐκείνης = et abiit et adhæsit uni civium regionis illius; Mt 19, 5. κοινοεῖν = communicare: Rom. 12, 13. Ταῖς χρείαις τῶν ἁγίων κοινονοῦντες = necessitatibus sanctorum communicantes; ὁμοιοῦν (— σθαι) assimilare; Mt. 6, 8. Μὴ οὖν ὁμοιωθῆτε αὐτοῖς = nolite ergo assimilari eis;

ἀκολουθεῖν — sæpius tamen per hebr. ὀπίσω τινός Mt 10, 38; Mr. 8, 34.

Verba composita e præpositionibus συν-, εἰς-, προς-, περι-, παρα-, etc. vel cūm dativo vel mediantibus præpositionibus cūm alio casu conjunguntur; e. g. Rom. 15, 30: παρακαλῶ δε ὑμᾶς συναγωνίσασθαι μοι ἐν ταῖς προσευχαῖς = obsecro vos ergo.... ut adjuvetis me in orationibus; Phil. 4, 3. ἐμβλέπειν τινί vel εἰς τινα. ἐπιβάλλειν ἐπὶ ἱματίῳ Mt. 9, 16 ἐπιτιθέναι τὴν χεῖρά τινι vel ἐπὶ τινα. περιεκείμενον ἡμῖν νέφος μαρτύρων Hebr. 12, 1. περὶ τὸν

τράχηλον Mr. 9, 42. Constructio cum dativo plerumque ad sensum improprium, cum præpositione ad sensum proprium exprimendum adhibetur.

Dativus etiam adiectivis apponitur e. g. ὠφέλιμος Tit. 3, 8. σωτήριος Tit. 2, 11. ἀρεστός, ἀρκετός, ἐμφανής Act. 10, 40. ὑπήκοος Act. 7, 39. πιστός, ἀπειθής Act. 26, 19. ἐναντίος Mr. 6, 48. ὀφειλέτης R. 1, 14. Sociativus cum adiectivis: ὁμοῖος, ἴσος, σύμφορος, σύμφυτος et a. Si adiectiva potestatem substantivorum habent, coniunguntur cum gen., e. g. Ephes. 5. 7. Μὴ οὖν γίνεσθε συμμέτοχοι αὐτῶν = nolite ergo effici participes eorum.

i) Dativus commodi et incommodi; e. g. Philip. 1, 27. συναθροῦντες τῇ πίστει = concertatis pro fide; Lc. 4, 22. πάντες ἐμαρτύρουν αὐτῷ = omnes testimonium dabant ei; Rom. 13, 2. ἐχυτοῖς κρίμα λήμψονται = sibi iudicium auferent. Pro dativo legitur præpositio: Lc. 9, 13. ἡμεῖς ἀγοράσωμεν εἰς πάντα τὸν λαὸν = nos emamus toti populo (= pro omni populo); I. Thess. 2, 9. ἐκηρύξαμεν εἰς ὑμᾶς τὸ εὐαγγέλιον = prædicavimus vobis evangelium.

k) Dativus ethicus; e. g. Ap. 2, 5, 6. εἰ δὲ μὴ, ἔρχομαί σοι ταχὺ καὶ . sin autem venio tibi cito et . . .

§ 12. Continuatio. De dativo potestatem adverbiorum tenente.

a) Dativo temporis accurate indicatur tempus, quo (e. g. qua die, quo mense, anno) aliquid accidit vel fit; e. g. Mt. 16, 21. τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ = tertia die; Mr. 14, 12. τῇ πρώτῃ ἡμέρᾳ τῶν ἄζύμων = primo die azymorum (sclt. panum i. e. festo Paschatis).

Cum præpositione ἐν: Lc. 4, 16; Lc. 14, 5. ἐν τῇ ἡμέρᾳ τοῦ σαββάτου; Jo. 7, 37. ἐν δὲ τῇ ἐσχάτῃ ἡμέρᾳ = in novissimo autem die.

Contra usum loquendi veterum græcorum nonnunquam legitur dativus temporis, quo duratio vel iteratio designatur; (class. acc.) e. g. Act. 8, 11. ἱκανῶ χρόνῳ ἐξεστακέναι αὐτούς = quod multo tempore dementasset eos; Lc. 8, 29. πολλοῖς χρόνοις συνηρπάκει αὐτόν = multis enim temporibus arripiebat illum; Rom. 16, 25. κατὰ ἀποκάλυψιν μυστηρίου χρόνοις αἰωνίοις σεσιγημένου

= secundum revelationem mysterii temporibus æternis taciti (i. e. ut reveletur arcanum retroactis sæculis absconditum).

b) Dativus modi cum vel sine præpositione ἐν; e. g. I. C. 10, 30. εἰ ἐγὼ χάριτι μετέχω = si ego cum gratiarum actione participo.....; Hebr. 6, 17. ἐμεσίτευσεν ὄρκῳ = interposuit ius iurandum i. e. spondit iure iurando.

Cum præpositione ἐν: Lc. 18, 8... ὅτι ποιήσῃ τὴν ἐδίκησιν αὐτῶν ἐν τάχει = quia cito faciet vindictam eorum; Act. 17, 31. ἡμέραν, ἐν ᾗ μέλλει κρίνειν τὴν οἰκουμένην ἐν δικαιοσύνῃ = in æquitate, iuste.

Nota 1. Huc pertinet s. d. dativus comitativus; in N. T. cum præp. ἐν; Lc, 14, 31. ἐν δέκα χιλιάσιν ἀπαντᾶν = cum decem millibus occurrere; eadem ratione modus, quo quis venit vel apparet, tropice significatur; e. g. I. Jo. 5, 6. οὐκ ἐν τῷ ὕδατι μόνον, ἀλλ' ἐν τῷ ὕδατι καὶ τῷ αἵματι scilicet ἐλθὼν = non in aqua solum, sed in aqua et sanguine venit; I. C. 4, 21. ἐν ῥάβδῳ ἔλθω πρὸς ὑμᾶς = in virga veniam ad vos. i. e. s. trestem a přísnoští mám se u vás octnouti? (Sušil.)

Nota 2. Dativo ὁδῷ cum verbis πορεύεσθαι, περιπατεῖν, στοιχεῖν modus vivendi exprimitur; Act. 14, 16. τὰ ἔθνη πορεύεσθαι ταῖς ὁδοῖς αὐτῶν. — Juda 11; eodem sensu: Rom. 4, 12. στοιχεῖν τοῖς ἴχνεσι = iis, qui sectantur (imitantur) vestigia; similiter: πορεύεσθαι τῷ φόβῳ τοῦ Κυρίου = ambulare in timore Domini, Act. 9, 31.

Nota 3. Ad augendam verbi notionem substantivum eiusdem radicis vel eiusdem notionis in dativo apponitur; (in ver- tendo hoc dativo utimur aptis adverbis: valde, nimis, enixe et sim.) e. g. Lc. 22, 15. ἐπιθυμία ἐπεθύμησα i. e. valde desideravi; Jo. 3, 29. χαρᾷ χαίρει; Act. 23, 14. ἀναθέματι ἀναθεματίσαμεν; Jac. 5, 15. προσευχῇ προσηύξατο; Mr. 7, 10. θανάτῳ τελευτάτῳ,

c) Dativus relationis, — qui resolvitur per „quod attinet“ vel „habita ratione“ — apponitur nomini vel verbo, cuius sententia accuratius describenda est; e. g. I. C. 14, 20. παιδία ταῖς φρεσίν = pueri, quod attinet sensus vel habitā ratione sensuum; I. C. 7, 28. θλίψις τῇ σαρκί = tribulatio quod attinet carnem; Phil. 2, 7. σχήματι εὐρεθεὶς ἄνθρωπος = quod formam attinet inventus est homo.

Pro dativo sæpe legitur præpositio εἰς, πρὸς c. acc.; e. g. Lc. 12, 21. εἰς θεὸν πλουτῶν = quod attinet Deum dives = v Bohu bohatý (Sušil). Rom. 4, 20. εἰς τὴν ἐπαγγελίαν = respectu promissionis = vzhledem k přislíbení; Hebr. 4, 7. πρὸς τοὺς ἀγγέλους λέγει = quod angelos attinet, dixit

d) Dativus instrumenti vel medii; etiam cum præpositione ἐν; e. g. Hebr. 1, 3. φέρων τὰ πάντα τῷ ῥήματι τῆς δυνάμεως αὐτοῦ = sustinens omnia verbo (virtutis) potentiæ suæ; Act. 12, 2. Ἀνείλεν δὲ Ἰάκωβον μαχαίρῃ occidit Jacobum gladio; sim. Lc. 21, 24. στόματι μαχαίρης = Vulg. in ore gladii = ostřím meče scit. cadent; ἐν μαχαίρῃ, Mt. 26, 52. Hebr. 11, 37. ἐν φόνῳ μαχαίρης. (Vide decl. μάχαιρα, — ης, — η.)

Similiter: ἀλίζειν πυρί (άλι) Mr. 9, 49. salire

cum ἐν: ἐν τίνι ἀλισθήσεται τὸ ἄλας, Mt. 5, 13.

ἐν τίνι αὐτὸ ἀρτύσετε = condietis, Mr. 9, 50
πυρὶ καίεσθαι, Mt. 3, 12; Lc. 3, 17. ἐν ὕδατι, πνεύματι — ὕδατι
ἐν πνεύματι βαπτίζειν, Mt. 3, 11; Lc. 3, 16.

e) Dativus materiæ; πληροῦν τινι; etiam ἐν τίνι; μεθύσκεσθαι οἴνῳ Ephes. 5, 18; ὑπερπερισεύομαι τῇ χαρᾷ. II. C. 7, 4. = superabundo gaudio.

f) Dativus causæ: Rom. 11, 20; τῇ ἀπιστίᾳ ἐξεκλάσθησαν = propter incredulitatem fracti sunt (scit. rami); similiter Rom. 4, 20; 12, 12. Cum præpositionibus: ἐν τούτῳ Lc. 10, 20. propter hoc (scit. nolite gaudere); ἐν τούτῳ πιστεύομεν = propter hoc credimus Jo. 16, 30.; ἐπὶ τινι χαίρειν Mt. 18, 13.; περὶ τίνος Lc. 2, 18.

§ 13. De accusativo.

I. In accusativo, obiecti casu, Græci non solum id, quod agendo efficitur vel tractatur, sed etiam id, in quo aliquid efficitur, ponere solent; unde fit, ut præter verba transitiva etiam intransitiva et passiva nomen in accus. secum ducunt. S. scriptores hunc accusativi usum sæpissime observant, attamen nonnulla verba contra veterum consuetudinem cum alio casu vel cum præpositionibus construunt. e. g. a) ἐκλέγεσθαι — eligere,

quod alias obiectum in accus. habet e. g. Mr. 13, 20. διὰ τοὺς ἐκλεκτούς, οὓς ἐξελέξατο = sed propter electos, quos elegit, Act. 13, 17. ex hebr. constructione semel cum præpos. ἐν Act. 15, 7. ὁ θεὸς ἐν ἡμῖν ἐξελέξατο (ἐν ἡμῖν = unter uns. Winer.)

ὁμολογεῖν — palam profiteri; personam (obiect.) in accus. Jo. 9, 22. — ἂν τις αὐτὸν ὁμολογήσῃ Χριστόν. — Sed in effato Christi Mt. 10, 32. ὅστις ὁμολογήσῃ ἐν ἐμοὶ quicunque me confitebitur.

ἀρνεῖσθαι — negare, ubicunque cum -acc. obiecti reperitur.

b) Verba bene et male agendi vel loquendi (ὠφελεῖν, ἀδικεῖν et. a.) cum acc.; attamen L. 6, 27. καλῶς ποιεῖτε τοῖς . . . ; βλασφημεῖν cum dat., sed etiam cum præpos. εἰς Mr. 3, 29. ὃς δ' ἂν βλασφημήσῃ εἰς τὸ πνεῦμα . . . L. 12, 10. Verba φεύγειν, φθάνειν et sim. cum acc.; φεύγειν etiam cum præp. ἀπὸ e, g. Mt. 3, 7. τίς ὑπέδειξεν ὑμῖν φυγεῖν ἀπὸ τῆς μελλούσης ὀργῆς;

c) Verba affectuum animi indicantia vel cum accus. vel cum præpositionibus construuntur; e. g. ἐν L. 1, 21. ἐθαύμαζον ἐν τῷ χρονίζειν — mirabantur, quod tardaret.

ἐπὶ: Mr. 12, 17. ἐθαύμαζαν ἐπ' αὐτῷ

περὶ: L. 2, 18. ἐθαύμαζαν περὶ τῶν λαληθέντων

διὰ: Mr. 6, 6, ἐθαύμαζεν διὰ τὴν ἀπιστίαν.

αἰσχύνομαι cum præp. ἐν. Philip. 1, 20. ὅτι ἐν οὐδενὶ αἰσχυνθήσομαι = nulla in re pudore afficiar. ἐπαισχύνομαι cum accus. Mr. 8, 38. Rom. 1, 16. cum præpositione ἐπὶ Rom. 6, 21.

σπλαγχνίζεσθαι — misereri — in scriptoribus profanis non obvium, postulat acc. obj., ast construitur modo cum gen. (nisi coniungendum est: κύριος τοῦ δούλου Mt. 18, 27.) modo cum ἐπὶ sequente v. dativo v. accusativo Mr. 6, 34. 9, 22. modo cum περὶ seq. genitivo Mt. 9, 36.

Verba iurandi interdum recte accusativum numinis v. rei, per quam iuratur, adsumunt. Act. 19, 13. — Jac. 5, 12; sæpius vero per hebr. cum ἐν τινι leguntur: Mt. 5, 34—36. 23, 6.

Nota. Nonnulla intransitiva addito accusativo obiecti transitiva fiunt e. g. μένειν Act. 20, 5. μαθητεύειν Act. 14, 21.; similiter intransitiva, quæ cum præpositionibus (κατὰ, διὰ, περὶ etc.)

componuntur, transitivam significationem habent; e. g. *κατά* — *κατασοφίζεσθαι* = circumvenire Act. 7, 19.; *καταγωνίζεσθαι* H. 11, 33. = vincere;

διὰ — *διαπορεύεσθαι*, *διέρχεσθαι*, *διαπλεῖν*;

περὶ — *περιστῆναι*, Act. 25, 7.; *περιάγειν* Mt. 9, 25.; Mr. 6, 6.

§ 14. De duplici accusativo.

E verbis, quæ duplicem accusativum regunt, in N. T. nonnulla alia ratione interdum construuntur; *ἐροῦν* — interrogare — *τινά τι*: Mt. 21, 24. Mr. 4, 10.; *τινά περὶ τινος* Luc. 9, 45. ^oJo. 18, 19.

αἰτεῖν — petere — *τινά τι* Mt. 7, 9. Jo. 16, 23. *τί παρὰ τινος* Mt. 20, 20. Act. 3, 2.

περιβάλλεσθαι significatione *ἐνδύεσθαι* — vestiri cum *ἐν* constructur Ap. 3, 5. Eph. 6, 14.

κρύπτειν τι ἀπό τινος Mt. 11, 25. *ἀπέκρυψας ταῦτα ἀπὸ σοφῶν*.

ποιεῖν τινά τι: Mt. 27, 22. *učiniti něco s někým* — *etwas machen mit* —, *ποιεῖν τινὲ τι*: Mr. 7, 12. *facere (exhibere) alicui aliquid, učiniti něco pro někoho*.

Eodem sensu: *εἰς* cum accus. Mt. 26, 10.

ἐν cum dat. Mar. 14, 6.

Passiva non solum eorum verborum, quæ in activo geminum accusativum adsciscunt, sed etiam eorum, quæ in activo unum modo obiectum in quarto, alterum autem in tertio casu adiunctum tenent, cum accusativo rei construuntur; e. g. II. Thess. 2, 15. *τὰς παραδόσεις ἃς ἐδιδάχθητε . . .* in quibus edocti estis; I. Tim. 6, 5. *διαφθαρμένοι τὸν νοῦν* = corrupti mente; Jo. 11, 44. *δεδεμένος τοὺς πόδας* ligatus pedibus (i. e. pedes habens ligatos); Gal. 6, 6. *κατηχούμενος τὸν λόγον* = qui catechizetur verbo; Gal. 2, 7. *πεπίστευμαι τὸ εὐαγγέλιον* = concreditum est mihi evangelium; Rom. 3, 2. *ἐπιστεύθησαν* (scilicet *οἱ Ἰουδαῖοι*) *τὰ λόγια τοῦ θεοῦ* = concredita sunt iis eloquia divina.

Nota. Per hebraismum accusativus prædicati cum præp. *εἰς* vel particula *ὥς* reperitur. e. g. Act. 13, 22. *ἤγειρεν αὐτοῖς*

τὸν Δαυεὶδ εἰς βασιλέα = suscitavit illis David regem; Mt. 21, 46.
ὡς προφήτην αὐτὸν εἶχον = prophetam eum habebant; Rom. 8, 36.
ἐλογίσθημεν ὡς πρόβατα σφαγῆς = æstimati sumus (sicut) oves
occisionis.

§ 15. De accusativo obiecti interni.

Sicuti veteres Græci ita et s. scriptores verbis substantiva
eiusdem radicis idemque significantia in accusativo adiungunt,
quin notio verbi hoc additamento augeatur (acc. obiecti interni);
e. g. Eph. 1, 19. 20. Eph. 2, 4. I. Petri, 3, 14. — Jo. 5, 32. —
Mr. 3, 28. — Hebr. 8, 10.

Nota. A consuetudine veterum nostri scriptores interdum
in eo abeunt, quod non ubique in acc. nomen ponunt, sed passim
cum præpositione verbo adnectunt.

e. g. Ep. 1, 6. χαριτοῦν ἐν χάριτι

„ 6, 18. διὰ προσευχῆς προσεύχεσθαι.

Ad notionem adverbii — valde — exprimendam adiectivum
accusativo adiungendum est: μέγας, πολὺς et sim.; Mt. 2, 10...
ἐχάρησαν χαρὰν μεγάλην = gavisi sunt gaudio magno; Mr. 4, 41.
5, 42 — καὶ ἐφοβήθησαν φόβον μέγαν = et timuerunt timore
magno. I. Tim. 1, 18.

Sine attributo hic accusativus aliquod obiectum specificum
significat e. g. Luc. 2, 8, φυλάσσειν φυλακάς, Luc. 6, 48, οἰκοδομεῖν
οἰκίαν; — Act. 11, 5. ἰδεῖν ὄραμα.

2. Nonnunquam accusativus omittitur, pro quo eius attri-
butum in eodem vel in neutro genere positum reperitur; etiam
pronomen neutr. generis vices eius tenet; neutrum hoc in ver-
tendo passim adverbialiter exprimimus; Luc. 12, 47. δοῦλος
δαρήσεται πολλάς, ὀλίγας (scil. πλήγας) Lc. 5, 33. νηστεύουσιν πυκνά (=
πυκνάς νηστείας) quare ieiunant frequenter (= frequentia ieiunia);
Mt. 27, 44. Τὸ δ' αὐτὸ καὶ οἱ λησταὶ οἱ συσταυρωθέντες αὐτῷ ὠνείδιζον
αὐτόν = idipsum autem et latrones = rovněž, taktěž; I. C.
10, 33. πάντα πᾶσιν ἀρέσκω = všelijak všichni se zalibuji
(Sušil). sim. I. C. 11, πάντα μου μέμνησθε = všelijak na
mne pamatujete,...

III.

§ 16. De accusativo vim adverbiorum tenente.

a) Acc. loci et temporis, si quæritur: quam longe? quamdiu? quantus (e. g. quanta distantia loci et sim.)? Luc. 22. 41. ἀπεσπάσθη ἀπ' αὐτῶν ὥσει λίθου βολήν = et ipse avulsus est ab eis quantum iactus est lapidis; Jo. 2, 12. ἔμειναν οὐ πολλὰς ἡμέρας = manserunt non multos dies (Vulg.: multis diebus); Mt. 20, 2. συμφωνεῖν ἐκ δηναρίου τὴν ἡμέραν = convenire ex denario diurno (na den); Mr. 4, 27. νύκτα καὶ ἡμέραν = nocte ac die; Luc. 21, 37. τὰς ἡμέρας — τὰς νύκτας.

Nota 1. Directio in aliquem locum v. terminum per hebraismum (עָרָא versus) accusativo ὁδόν exprimitur; e. g. ὁδὸν θαλάσσης = versus mare.

Nota 2. Distantia unius loci ab altero etiam per præpositionem ἀπό cum genitivo indicatur; e. g. Jo. 11, 18.... ἦν Βηθανία ἐγγύς.... ὡς ἀπὸ σταδίων δεκαπέντε = erat Bethania iuxta Jerus. quasi stadiis quindecim.

Nota 3. Tempus, ex quo aliquid perdurat, singulari modo Act. 27, 33. expressum legitur: τεσσαρεσκιδεκάτην σήμερον ἡμέραν = decimus quartus dies est, e quo expectantes....

b) Accusativus modi: Mt. 23, 37. ὃν τρόπον ὄρνις ἐπισυνάγει = quemadmodum gallina congregat; Juda 7. τὸν ὅμοιον τούτοις τρόπον = simili modo; — Cum præpos. κατὰ: κατ' ὃν τρόπον... Act. 15, 11.; κατὰ πάντα τρόπον Rom. 3, 2.

c) Accusativus relationis: e. g. Mt. 27, 57. τοῦνομα Ἰωσήφ = nomine Joseph; Act. 18, 3. ἦσαν γὰρ σκηνοποιοὶ τὴν τέχνην = erant enim scefactoriæ artis; Hebr. 2, 17. καὶ πιστὸς ἀρχιερεὺς τὰ πρὸς τὸν θεὸν i. e. fidelis in iis, quæ cultum Dei attinent.

Notæ: Reperiuntur in N. T. quædam exempla accusativi, qui sensu adverbii ponitur, e. g.:

α) substantiva; τὴν ἀρχὴν Jo. 8, 25. prorsus, omnino; τὸ τέλος I. Pet. 3, 8. tandem,

β) adiectiva: τὸ πλεῖστον... = ad summum = na nejvýš.
I. C. 14, 27. τὸ πρῶτον, τὸ πρότερον et sim. H. 10, 32.; 3 Jo. 5.
πιστὸν ποιεῖς = pie agis;

γ) accus. a præpositionibus κατὰ, πρός, εἰς... dependens:
τὸ κατ' ἐμὲ... Rom. 1, 15. quod me attinet; I. Pet. 3, 7. κατὰ
γνώσιν συνοικοῦντες = secundum prudentiam conversantes (zachá-
zejte s nimi [ženami] po rozumu (větší moudrostí, jaká mužům
přísluší); Jo. 12, 13. ἐξῆλθον εἰς ὑπάντησιν αὐτοῖς = processerunt
obviam ei; Luc. 11, 3.; 19, 47.; τὸ καθ' ἡμέραν = quotidie.

§ 17. De præpositionibus.

Præpositiones exprimunt partim easdem nominum relati-
ones, quæ casibus indicantur — utique distinctius et accuratius —,
partim relationes, quæ casibus satis indicari nequeunt, indigitant;
in N. T. frequentissimus usus tum propriarum tum impropriarum
præpositionum invenitur.

Propriæ præpositiones construuntur:

a) cum uno casu et quidem:

α) cum gen.: ἀντί, ἀπό, ἐξ (ἐκ), πρό;

β) cum dat.: ἐν, σύν;

γ) cum acc.: ἀνά, εἰς.

b) cum duobus casibus nempe: cum gen. et accus.:

διά, κατὰ, ὑπέρ.

c) cum tribus casibus nempe: genit., dativo et accus.:

ἐπί, παρά, περί, πρός, ὑπό.

Nota 1. Præp. ἀμφί et μετά, περί, ὑπό cum dativo in N. T.
non occurrunt.

Nota 2. Ante relátivum præpositio sæpe omittitur, si iam
legitur ad substantivum, ad quod pronomen refertur; Luc. 1, 25.:
οὕτως μοι πεποίηκεν ὁ κύριος ἐν ἡμέραις, αἷς ἀπεῖδεν = sic fecit mihi
Dominus in diebus, quibus respexit... Act, 13, 2. εἶπε τὸ πνεῦμα
τὸ ἅγιον. ἀφορίσατε δὴ μοι τὸν Βαρνάβαν καὶ Σαῦλον εἰς τὸ ἔργον,
ὃ προσκέκλημαι αὐτούς = dixit illis Spiritus sanctus: Segregate mihi
Saulum et Barnabam in opns, ad quod assumpsi eos. Act. 13, 38.

Nota 3. Ubi pronomen demonstrativum suppressum est, præpositio, quæ ei præcedere debebat, relativo sequenti præfigitur; e. g. I. C. 7, 1.: Περὶ δὲ ᾧ ἐγράφατέ μοι. Καλόν = de quibus autem scripsistis mihi: Bonum . . . , Rom. 6. 21.: Τίνα οὖν καρπὸν εἴχετε τότε, ἐφ' οἷς νῦν ἐπαισχύνεσθε = Quem ergo fructum habuistis tunc in illis, in quibus nunc erubescitis?

Nota 4. Præpositio, a qua duo vel plura nomina pendent, repetitur, quum orationis gravitas, quam orator sono optime notare valet, postulat; e. g. Act. 26, 29. εὐξαίμην ἅν τῷ Θεῷ καὶ ἐν ὀλίγῳ καὶ ἐν πολλῷ, οὐ μόνον . . . = opto apud Deum, et in modico, et in magno, non tantum . . . ; I. C. 14. 6. ἐὰν μὴ ὑμῖν λαλήσω ἢ ἐν ἀποκαλύψει ἢ ἐν γνώσει ἢ ἐν προφητείᾳ ἢ ἐν διδαχῇ . . . nisi vobis loquar aut in revelatione aut in scientia aut in prophetia aut in doctrina. .

Nota 5. Interdum alia, quam quæ exspectatur lectori, præpositio reperitur. e. g. Luc. 11, 13. ὁ πατήρ, ὁ ἐξ (pro ἐν) εὐρανοῦ, δώσει. Hebr. 13, 24. ἀσπάζονται ὑμᾶς οἱ ἀπὸ (pro ἐν) Ἰταλίας; in his locis ἐξ et ἀπὸ verbis magis conveniunt quam ἐν.

Impropriæ præpositiones sunt sequentes: ἔνεκεν = ob, propter; χωρίς, ἄνευ, ἄτερ = sine; πλὴν = præter; μέχρι, ἄχρι, ἕως = usque ad; ἔμπροσθεν, ἐνώπιον = coram; ἐναντίον = contra; ὀπίσω = post; ἐπάνω = supra; ὑποκάτω = subtus; μεταξὺ = inter; — Omnes cum genitivo coniunguntur.

§ 18. De præpositionibus, quæ unice cum genitivo construuntur.

1. Ἀντί (ante, gegen) in N. T. ut in profanorum scriptis
a) maxime commutationem indicat e. g. Mt. 20, 28. τοῦ δοῦναι τὴν ψυχὴν αὐτοῦ λύτρον ἀντὶ πολλῶν = ut daret animam suam redemptionis pretium pro multis.

b) Sæpe de pretio in emendo et vendendo adhibetur; e. g. Hebr. 12, 16. ὃς ἀντὶ βρώσεως μιᾶς ἀπέδοτο τὰ πρωτοτόκια αὐτοῦ = qui pro uno ferculo primogeniti iura vendidit.

c) Interdum quoque retributionem detonat; e. g. Mt. 5, 38. ὀφθαλμὸν ἀντὶ ὀφθαλμοῦ καὶ ὀδόντα ἀντὶ ὀδόντος = oculum pro oculo et dentem pro dente. Rom. 12, 17. μηδενὶ κακὸν ἀντὶ κακοῦ ἀποδιδόντες = nemini malum pro malo retribuentes.

d) Etiam de successione dicitur: Mt. 2, 22. Ἀρχέλαος βασιλεύει ἀντὶ Ἡρώδου = Archilaus regnat loco Herodis.

Nota. Phrases: ἀντὶ τούτου, ideo (Eph. 5, 31.), ἀνθ' ὧν, quare, eo quod, quia (Act. 12, 23.) adverbialiter leguntur. L. 1, 20. II. Thess. 2, 10.

2. Ἀπό (lat. ab; von — weg, von — her) imprimis ad separationem rei a re, cui adiuncta erat, indicandam usurpatur, itaque nota est:

a) loci, unde aliquid egreditur; e. g. Mt. 7, 23. ἀποχωρεῖτε ἀπ' ἐμοῦ: discedite a me! — Mt. 3, 16. ἀνέβη ἀπὸ τοῦ ὕδατος = ascendit ex aqua. Mr. 8, 11. σημεῖον ἀπὸ τοῦ οὐρανοῦ = signum de cœlo. — Interdum ad distantiam localem nec non ad locum, unde aliquis oriundus est, indicandum adhibetur e. g. Mr. 14, 54. Πέτρος ἀπὸ μακρόθεν ἠκολούθησεν = Petrus e longinquo secutus est. Act. 17, 13. οἱ ἀπὸ Θεσσαλονίκης Ἰουδαῖοι = Judaei a Thessalonica. — Jo. 1, 45.

b) temporis, ex quo inde aliquid factum est; e. g. Luc. 2, 36. ζήσασα ἔτη — ἑπτὰ ἀπὸ τῆς παρθενίας αὐτῆς = cum vixisset septem a virginitate sua annos; Mt. 19, 4. ὁ ποιήσας ἀπ' ἀρχῆς.... ἐποίησε = creator ab initio fecit.

Ex hoc usu etiam exortæ sunt phrases: ἀφ' οὗ (sclt. χρόνου) L. 13, 25.; ἀφ' ἧς (sclt. ἡμέρας) Act. 20, 18.

c) Et omnino originis notula est. Sic. iam notat:

α) auctorem e. g. Act. 10, 17. ἀπεσταλμένοι ἀπὸ Κορνηλίου = missi a Cornelio;

β) impulsus e. g. Marcus 14, 26. ἀπὸ τοῦ φόβου ἔκραξαν = præ timore (impulsu timoris); Lc. 22, 45. κοιμωμένους ἀπὸ τῆς λύπης = dormientes præ tristitia.

γ) partem, quæ a toto separatur: Mt. 27, 21. τίνα ἀπὸ τῶν δύο ἀπολύσω = quem ex duobus absolvam?

δ) materiam, e. g. Mt. 3, 4. ὁ Ἰωάννης εἶχε τὸ ἔνδυμα αὐτοῦ ἀπὸ τριχῶν καμήλου = Joannes habebat vestimentum suum de pilis cameli.

ε) adminiculum, e. g. Mt. 7, 16. ἀπὸ τῶν καρπῶν ἐπιγνώσεσθε αὐτούς = ex fructibus cognoscetis eos.

Nota 1. ἀπὸ μέρους = ex parte Rom. 15, 15.

Nota 2. ἀπὸ nonnunquam in N. T. reperitur, ubi rectius iuxta consuetudinem veterum Græcorum ἐκ, παρὰ, ὑπὸ vel casus conveniens (gen. v. acc.) ponendus erat; ceterum inveniuntur in CC. lectiones variantes.

3. Ἐκ (ἐξ) = lat. e v. ex.

a) Dicitur de loco, unde aliquid movetur, sive ex eius internis partibus exeat, sive ab ejus latere abeat; e. g. Act. 8, 39. ἀνέβησαν ἐκ τοῦ ὕδατος = ascenderunt ex aqua; Act. 28, 4. εἶδον κρεμάμενον ἐκ τῆς χειρὸς αὐτοῦ τὸ θηρίον = viderunt bestiam, de manu eius pendentem; Hebr. 13, 10. Ἔχομεν θυσιαστήριον, ἐξ οὗ φαγεῖν habemus altare, de quo edere non habent potestatem. Sedere ad dextram et sinistram: Mt. 20, 21 ἵνα καθίσωσιν οὗτοι οἱ υἱοί μου εἰς ἐκ δεξιῶν σοῦ καὶ εἰς ἐξ ἐκωνόμων

b) Adhibetur de tempore, e quo inde aliquid factum est; e. g. Mt. 19, 20. ἐκ νεότητός μου = a juventute mea; Act. 9, 33. ἐξ ἐτῶν ὀκτώ = ab octo annis.

Huc etiam referuntur phrases ellipticæ: ἐκ τούτου scilicet χρόνου et ἐξ οὗ. Jo. 6, 66.

c) et in universum de omni conditione, cui originis sententia inest, usurpatur; sic iam notat:

α) originem physicam, e. g. Mt. 1, 3. ἐκ τῆς Θάμαρ; Mt. 3, 9. δύναται ὁ Θεὸς ἐκ τῶν λίθων ἐγείραι = potens est Deus e lapidibus suscitare. — Huc etiam referuntur phrases ellipticæ: οἱ ἐκ περιτομῆς, ἐκ κόσμου, ἐξ ἀκροβυστίας, ἐξ ἐθνῶν πιστοί etc.

β) originem spiritualem, e. g. Jo. 8, 44. ἐκ κατρός τοῦ διαβόλου; Mr. 12, 30. ἀγαπήσεις θεὸν ἐξ ὅλης τῆς καρδίας = diliges Deum ex toto corde.

γ) causam efficientem, e. g. Jo. 7, 22. οὐχ ὅτι ἐκ τοῦ Μωυσέως ἐστίν = non quod a Mose sit.

Quamobrem post passiva interdum pro ὑπὸ usurpatur, e. g. II. C. 2, 3. ὁ λυπούμενος ἐξ ἐμοῦ = tristitia affectus a me. Et cum pronomine personali hic ibi periphrasin pronominis possessivi efficit, e. g. II. C. 9, 2. ὁ ἐξ ὑμῶν ζῆλος = vester zelus.

δ) materiam et adminiculum, e. g. Mt. 27, 29. στέφανον ἐξ ἀκανθῶν = coronam e spinis; Jo. 2, 15. φραγέλλιον ἐκ σχοινίων = flagellum e funibus; Lc. 16, 9. ποιήσατε ἑαυτοῖς φίλους ἐκ τοῦ μαμωνᾶ = facite vobis amicos de mamona.

ε) nonnunquam etiam pretium; Mt. 27, 7. ἡγόρασαν ἐξ αὐτῶν τὸν ἀγρόν emerunt illis agrum.

ζ) convenientiam: II. C. 8, 11. οὕτως καὶ τὸ ἐπιτελέσαι ἐκ τοῦ ἔχειν ita et perficiendi (sclt. sit animus) ex eo (i. e. iuxta possessionem), quod habetis.

Nota. Cum adiectivis neutris vel substantivis coniuncta hæc præpositio adverbii notionem sæpius efficit, ut: ἐκ δευτέρου = iterum Mt. 26, 42.; ἐκ περισσοῦ = abundanter; Mr. 6, 51. ἐκ μέτρου = mediocriter Jo. 3, 34.

4. Præpositio πρό indicat:

a) locum, ante quem aliquid est, e. g. Mt. 11, 10. ἀποστέλλω τὸν ἄγγελον πρὸ προσώπου σου = mitto angelum meum ante faciem tuam; Act. 5, 23. φυλάκας ἐστῶτας πρὸ τῶν θυρῶν = custodes stantes ante portam;

b) tempus, ante quod aliquid erat, e. g. Jo. 10, 8. πάντες ὅσοι ἦλθον πρὸ ἐμοῦ = omnes quotquot venerunt ante me; Act. 5, 36. πρὸ γὰρ τούτων τῶν ἡμερῶν = ante hos enim dies; Mt. 8, 29. πρὸ καιροῦ = ante tempus.

c) Etiam præstantiam aliquam, e. g. Jac. 5, 12. πρὸ πάντων μὴ ὀμνύετε = ante omnia non iurate; I. P. 4, 8. πρὸ πάντων τὴν ἀγάπην ἔχοντες = ante omnia amorem habentes.

§ 19. De præpositionibus, quæ unice cum dativo construuntur.

1. Ἐν ad designandam conditionem, qua res vel persona versatur, omnino adhibetur, ideoque sensu varie inclinato et mutato dicitur:

a) de loco, in cuius interiore parte, superficie, vicinia aliquid versatur, e. g. Mt. 4, 16. ἐν σκότει; Mt. 16, 27. ἐν δόξῃ = in gloria; Apoc. 3, 21. ἐν τῷ θρόνῳ; καθίζειν ἐν δεξιᾷ = sedere in dextera.

Nota. Facile inde intelligitur, quo iure hac præpositione etiam commoratio in multitudine hominum indicetur, e. g. Jo. 1, 14. ἐσκήσωσεν ἐν ἡμῖν = habitavit inter nos; Act. 4, 34. οὐδὲ ἐνδεής ὑπῆρχεν ἐν αὐτοῖς = neque egenus erat inter eos;

b) de tempore, quo labente aliquid fit, e. g. Mr. 13, 24. ἐν ἐκείναις ταῖς ἡμέραις.

Nota. Dictio ἐν τρίσιν ἡμέραις plerumque non itegros tres dies, sed solummodo terminum trium dierum indicat, infra quem aliquid fit, vel antequam elapsus fuerit, fiet.

c) de animi statu, e. g. Eph. 4, 15. ἐν ἀγάπῃ; Phil. 1, 8. ἐν σπλάγχνοις Ἰησοῦ Χριστοῦ = in visceribus, i. e. summo amore Jesu Christi.

d) de instrumento et causa, e. g. Jo. 1, 26. βαπτίζω ἐν ὕδατι = baptizo aqua; Rom. 16, 16. ἀσπάσασθε ἀλλήλους ἐν φιλήματι ἁγίῳ = salutate vos invicem osculo sancto; Mt. 6, 7. ἐν τῇ πολυλογίᾳ αὐτῶν εἰσακουσθήσονται = propter multiloquium exaudiantur; ἐν ᾧ = ἐφ' ᾧ = per hoc — quia, Hebr. 2, 18.

e) de mensura, Mt. 7, 2. ἐν ᾧ γὰρ κρίματι — καὶ ἐν ᾧ μέτρῳ = quo iudicio — qua mensura.

Nota α). Non raro hæc præpositio cum substantivo notionem adjectivi v. adverbii periphrastice exprimit, e. g. L. 4, 32. ἐν ἐξουσίᾳ ἦν = potens erat; II. C. 12, 2. ἄνθρωπος ἐν Χριστῷ = homo christianus; Mr. 14, 1. ἐν δόλῳ = dolose; Jo. 7, 4. ἐν κρύπτῳ = occulte; Lc. 18, 8. ἐν τάχει = cito.

Nota β). Interdum præpositione ἐν appositio infertur, e. g. Eph. 4, 3. σπουδάζοντες τηρεῖν τὴν ἐνότητα τοῦ πνεύματος ἐν τῷ συνδέσμῳ τῆς εἰρήνης = ἣ ἐστὶν ὁ σύνδεσμος τῆς εἰρήνης = studentes servare unitatem spiritus, quæ est vinculum pacis.

Nota γ). Usus præpositionis ἐν pro eis, quem non pauci grammatici in N. T. arbitrarium esse credunt, alii nil nisi attractionem e brevitatis studio prognatam esse statuunt. Horum sen-

tentiæ adstipulari non dubitamus, cum in locis, ubi ἐν pro εἰς positum esse videtur, verba tendendi in locum (die eine Bewegung, ein Streben nach einem Orte oder Ziele ausdrücken) simul sensum morandi (das Erreichen des Ortes oder Zieles und das Verweilen dabei) involvant, quod modo ex orationis nexu patet, modo e communi dicendi genere colligitur. Neque est, quod hanc ἐν et εἰς permutationem ex usu hebr. ך, quod utramque potestatem habet, explicemus, cum etiam veteris Græciæ scriptores verba tendendi in locum elliptica ratione cum ἐν conjunxerint. Etiam Romani dixerunt: ponere in loco. Mt. 14, 3. Ἡρώδης ἔθηκε ἐν φυλακῇ Ἰωάννην = reddidit sedentem in carcere; Lc. 7, 17. ἐξῆλθεν ὁ λόγος οὗτος ἐν πάσῃ Ἰουδαίᾳ = exiit (atque erat) hic sermo in omni Judæa (verbreitete sich in ganz —); Lc. 23, 42. ὅταν ἔλθῃς ἐν τῇ βασιλείᾳ σου = cum veneris in regnum tuum, i. e. cum in regno, quod constitueris, rex eris (wenn du angekommen sein wirst).

2. Σύν in universum coniunctionem indicat, eandem ob causam ad notandam societatem adhibetur. Mr. 4, 10, σὺν τοῖς δώδεκα; Mr. 8, 34. σὺν τοῖς μαθηταῖς.

Nota. Interdum admixta est notio auxilii vel etiam instrumenti, e. g. I. C. 15, 10. ἡ χάρις τοῦ θεοῦ ἡ σὺν ἐμοί = gratia Dei, quæ mecum est, i. e. quæ adjuvat me; I. C. 5, 4. σὺν τῇ δυνάμει = potestate.

§ 20. De præpositionibus, quæ unice cum accusativo construuntur.

1. Præpositioni εἰς notio directionis in locum aliquem inest propria. Itaque ea indicat:

a) contentionem ad locum v. personam cum verbis movendi coniuncta, e. g. Lc. 8, 8. ἔπεσεν εἰς τὴν γῆν = cecidit in terram; Mt. 27, 30. ἐμπτύσαντες εἰς αὐτόν = cum conspuissent eum.

Nota. Interdum accusativo, qui ab εἰς dependet, suppresso, (genitivus hanc præpositionem sequitur; e. g. Act. 2, 27. εἰς scilicet τόπον) ἄδου

b) Temporis terminum, e. g. Mr. 13, 13. ὁ ὑπομείνας εἰς τέλος = qui sustinuerit usque in finem; Act. 4, 3. εἰς τὴν αὔριον = ad posterum diem.

c) Indirectum obiectum orationis, ponitur itaque ante personas, quæ finem constituunt actionis, e. g. Mt. 26, 10. ἔργον γὰρ καλὸν εἰργάσατο εἰς ἐμέ = opus bonum mihi præstitit; Mt. 18, 15. ἐὰν ἁμαρτήσῃ εἰς σέ = si peccaverit adversum te; Lc. 12, 10; II. C. 10, 1.

Nota. Hæc directionis sententia valet, ubi verba dicendi aliaque e. g. λέγειν, πιστεύειν, βλασφημεῖν, ἐλπίζειν, βαπτίζειν etc. cum hac præpositione construuntur; nec non Mt. 12, 41. εἰς τὸ κήρυγμα Ἰωνᾶ μετενόησαν = pœnitentiam agebant ad prædicationem Jonæ (nam qui auctore alicuius resipiscit, mentem ad ejus sententiam mutat.)

d) Statum, in quem aliquis v. aliquid transit; e. g. Act. 2, 10. Ὁ ἥλιος μεταστραφήσεται εἰς σκότος καὶ ἡ σελήνη εἰς αἷμα = sol convertetur in tenebras et luna in sanguinem; Hebr. 6, 6. ἀνακαινίζειν εἰς μετάνοιαν = renovari ad pœnitentiam i. e. ad meliorem frugem reducere.

e) Finem et effectum. Mr. 1, 38. εἰς τοῦτο γὰρ ἐξελήλυθα = ad hoc enim veni; Mt. 27, 7. εἰς ταφὴν τοῖς ξένοις = ad sepulturam hospites; Rom. 10, 10. καρδίᾳ γὰρ πιστεύεται εἰς δικαιοσύνην, στόματι δὲ ὁμολογεῖται εἰς σωτηρίαν i. e. fides cordis interna requiritur, ut quis iustus sit; externa fidei professio necessaria est, ut quis salvus sit; I. C. 11. 17. ὅτι οὐκ εἰς τὸ κρεῖττον, ἀλλ' εἰς τὸ ἥττον συνέρχεσθε = corripitis vos, quia non ad ædificationem mutuam, sed ad scandalizandum convenitis.

f) gradum et mensuram, II. C. 4, 17. καθ' ὑπερβολὴν εἰς ὑπερβολὴν = immensum scilicet pondus; II. C. 10, 13. ἡμεῖς δὲ οὐχὶ εἰς τὰ ἄτμετρα καυχησόμεθα = nos autem non in immensum gloriabimur.

Nota. Non raro εἰς ad verba commorandi positum est, duabus elocutionibus in unam brevitatis studio contractis; hæc verba plerumque præcedentem adventum præsupponunt. Etiam veteribus hæc ratio frequens erat. Mt. 2, 23. καὶ ἀτόκησεν εἰς πόλιν Να-

ζαρέτ = profectus — habitavit in urbe Nazaret. Mr. 2, 1. καὶ ἠκούσθη ὅτι εἰς οἶκόν ἐστιν. Et auditum est, quod (intrasset et) in domo esset.

2. Ἄνὰ præter vocabulum μέσον et μέρος, quibus præponitur, cardinale interdum adjunctum tenet, ut numerum distributivum indicet; Mt. 13, 25. ἀνὰ μέσον τοῦ σίτου = medium inter frumentum; I. C. 14, 27. καὶ ἀνὰ μέρος καὶ εἰς διερμηνεύτω = et per partes (ita ut alter alterum excipat) et unus interpretetur; Lc. 9, 3. μήτε ἀνὰ δύο χιτῶνας ἔχειν = neque duas tunicas (binas) habete; Lc. 10, 1. ἀπέστειλεν αὐτοὺς ἀνὰ δύο = misit eos binos; Mr. 6, 40. καὶ ἀνέπεσον πρᾶσιαι, ἀνὰ ἑκατὸν καὶ ἀνὰ πενήκοντα = et discubuerunt in partes per centenos et quinquagenos.

§ 21. Præpositiones, quæ cum duobus casibus construuntur.

1 Διὰ = per, construitur:

a) cum genitivo, quia sententia permeandi notioni exeundi adhæret; adhibetur ad notandum:

α) locum, per quem aliquid permeavit, e. g. Lc. 4, 30. αὐτὸς διελθὼν διὰ μέσου αὐτῶν ἐπορεύετο; I. C. 3, 15. σωθήσεται ὡς διὰ πυρός i. e. salvabitur quasi per ignem transiens.

β) tempus, quo durante v. quo præterlapso aliquid fit, e. g. Lc. 5, 5. δι' ὅλης τῆς νυκτός. Act. 24, 17. Δι' ἐτῶν δὲ πλειόνων = post annos autem plurimos; Gal. 2, 1. διὰ δεκατεσσάρων ἐτῶν πάλιν ἀνέβην...

γ) causam efficientem et instrumentum, e. g. Act. 4, 16. σημεῖον γέγονε δι' αὐτῶν = signum factum est per eos; Act. 8, 20. διὰ χρημάτων κτᾶσθαι = pecunia comparari; Jo. 1, 3. πάντα δι' αὐτοῦ ἐγένετο.

δ) rationem (Art und Weise), qua aliquid perficitur, ita ut cum substantivo adverbii sententiam habeat, e. g. L. 8, 4, διὰ παραβολῆς = parabolice; Act. 15, 27. ἀπεστάλκαμεν... αὐτοὺς διὰ λόγου ἀπαγγέλλοντας τὰ αὐτά = misimus.. qui vobis verbis referrent eadem; Hebr. 12, 1. δι' ὑπομονῆς = constanter, pati-

enter; Rom. 2, 27. . . . κρινεῖ σε τὸν διὰ γράμματος καὶ περιτομῆς παραβάτην νόμον = et iudicabit te, qui per litteram et circumcisionem (i. e. quamquam scriptam legem habes et circumcisionem . . .) prævaricator legis es.

b) Cum accusativo coniuncta præp. διὰ causam rationemque rei habitam indicat; e. g. Mt. 27, 18. διὰ φθόνον παρέδωκαν αὐτόν = propter invidiam tradiderunt eum; Lc. 1. 78. διὰ σπλάγχνα = propter misericordiam; Mr. 2, 27, τὸ σάββατον διὰ τὸν ἄνθρωπον ἐγένετο = sabb. propter hominem factum est; Jo. 11, 42.; 12, 30 οὐ δι' ἐμέ αὕτη ἡ φωνὴ γέγονεν, ἀλλὰ δι' ὑμᾶς = non propter me hæc vox venit, sed propter vos; I. C. 11, 9.

Nota. Sæpissime hæc præpositio cum infinitivo, cui articulus præpositus est, legitur e. g. Mt. 13, 5. διὰ τὸ μὴ ἔχειν βάθος = quia non habuerunt terræ altitudinem.

2. Κατά (opp. præp. ἀνά) si construitur cum

a) g e n i t i v o, significat locum, de quo (ad inferiora) movetur aliquid, vel per quem motus diffunditur, vel in quem agitur, e. g. Mt. 8, 32. ὤρμησε πᾶσα ἡ ἀγέλη κατὰ τοῦ κρημνοῦ = proruit totus grex de præcipiti; Lc. 4. 14. φήμη ἐξῆλθεν καθ' ὅλης τῆς περιχωρίου = fama exiit per totam regionem circumiacentem; Jo. 18, 20. τίνα κατηγορίαν φέρετε κατὰ τοῦ ἀνθρώπου τούτου = quam accusationem affertis contra hunc hominem.

Nota. Etiam in formulis iurandi hæc præpositio adhibetur, e. g. Mt. 26, 63. ἐξορκίζω σε κατὰ τοῦ θεοῦ τοῦ ζῶντος = obtestor te per Deum vivum; I. C. 15, 15. ἐμαρτυρήσαμεν κατὰ τοῦ θεοῦ = testati sumus per Deum.

b) Si construitur cum accusativo hæc præpositio, significat;

α) l o c u m, in quem aliquid fertur, per quem aliquid expanditur, in quo aliquid versatur, e. g. L. 10, 32.: γενόμενος κατὰ τὸν τόπον = cum ad locum venisset; Lc. 8, 39. ἀπῆλθε καθ' ὅλην τὴν πόλιν κηρύσσων = abiit per universam civitatem prædicans; Act. 15, 23. τοῖς κατὰ τὴν Ἀντιόχειαν = his qui Antiochiæ sunt.

β) t e m p u s, quo factum est aliquid; e. g. Mt. 1, 20. κατ' ὄναρ; Lc. 2, 41. κατ' ἔτος.

γ) numerum distributivum ratione loci, temporis et rerum copiae; e. g. Mt. 24, 7. καθ' ἡμέραν = per singulos dies; Lc. 11, 3. κατὰ καιρόν; Jo. 5, 4.; κατὰ μέρος = per singulas partes. Hebr. 9, 5.

δ) rationem (Art und Weise), ita ut cum substantivo intelligatur adjectivaliter v. adverbialiter; e. g. Rom. 11, 21. οἱ κατὰ φύσιν κλάδοι = naturales rami; II. C. 8, 2. ἡ κατὰ βάθους πτωχεία = profunda (Vulg. altissima) paupertas; Lc. 10, 31. κατὰ συγκυρίαν = fortuito, casu; Rom. 7, 13. καθ' ὑπερβολήν = hyperbolice, summe;

ε) similitudinem et conformitatem, e. g. Gal. 4, 28. κατὰ Ἰσαάκ = sicut Isaak; Jo. 2, 6. κατὰ τὸν καθαρισμὸν τῶν Ἰουδαίων = secundum purificationem Judæorum (gemäß den Reinigungsgebräuchen); Lc. 2, 22. κατὰ τὸν νόμον Μωυσέως = secundum legem Moisis;

Huc etiam spectant inscriptionis evangeliorum: κατὰ Ματθαῖον = gemäß der Darstellung des Mathäus.

3. Ὑπέρ = super.

a) cum genitivo constructa hæc præpositio significat:

α) obiectum, de quo agitur, in cuius commodum aliquid fit, cuius loco aliquid supponitur admixta utilitatis sententia; e. g. Jo. 1, 30. οὗτός ἐστι ὑπὲρ (περί **Σ** A) οὗ εἶπον = hic est, de quo dixi...; Rom. 9, 27. Ἡσαίας δὲ κρᾶζει ὑπὲρ τοῦ Ἰσραήλ = Isaias clamat pro Israël; (II. C. 7, 4. II. Thess. 2, 1. II. C. 1, 6.); Mr. 9, 40. ὑπὲρ ὑμῶν ἐστίν = pro vobis est; Lc. 22, 19. τὸ ὑπὲρ ὑμῶν διδόμενον = quod pro vobis datur, utilitatis vestrae causa; Phil. 13. ἵνα ὑπὲρ σοῦ διακονῇ = ut pro te (tuo loco) ministraret; Jo. 10, 15. ὑπὲρ τῶν προβάτων = pro ovibus animam pono; Rom. 5, 6. Χριστός... ὑπὲρ ἀσέβων ἀπέθανεν = Chr. pro impiis mortuus est; Hebr. 5, 1. Πᾶς γὰρ ἀρχιερεὺς... ὑπὲρ ἀνθρώπων καθίσταται = ... pro hominibus constituitur; Hebr. 7, 25. εἰς τὸ ἐντυγχάνειν ὑπὲρ αὐτῶν = ad interpellandum pro iis.

β) causam, propter quam aliquid fit; e. g. Act. 5, 41. ὅτι ὑπὲρ τοῦ ὀνόματος κατηξιώθησαν ἀτιμασθῆναι = quoniam digni habiti sunt pro nomine Jesu contumeliam pati; II. C. 12, 8. ὑπὲρ

τούτου τρίς τὸν κύριον παρεκάλεσα = propter quod ter Dominum rogavi; Rom. 15, 8 . . . ὑπὲρ ἀληθείας θεοῦ = propter veritatem, i. e. propterea, ut ostenderetur, Deum esse veracem = fidelem in promissis; Philip, 2, 13. — Jo. 11, 4. ἡ ἀσθενεία ἐστὶν ὑπὲρ τῆς δόξης τοῦ θεοῦ = . — infirmitas est pro gloria Dei.

b) Cum accusativo iuncta hæc præpositio indicat:

α) dignitatis locum, quo aliquis effertur; e. g. Lc. 6, 40. οὐκ ἐστὶ μαθητὴς ὑπὲρ τὸν διδάσκαλον = non est discipulus supra magistrum; Ephes. 1, 22. ἔδωκε κεφαλὴν ὑπὲρ πάντα = dedit caput supra omnia;

β) omnem præstantiam in comparando; e. g. Mt. 10, 13. ὁ φιλοῶν πατέρα ὑπὲρ ἐμέ = qui diligit patrem supra (plus quam) me; Act. 26, 13. ὑπὲρ λαμπρότητα τοῦ ἡλίου = supra splendorem solis; Philem. 16. ὑπὲρ δοῦλον . . .

§ 22. De præpositionibus, quæ cum tribus casibus construuntur.

1. Ἐπὶ præponitur

a) genitivis et quidem

α) loci, in quo, super quem, juxta quem aliquid moratur, in quem aliquid tendit; e. g. Mt. 27, 19. καθημένου αὐτοῦ ἐπὶ τοῦ βήματος = cum sederet in tribunali; Mr. 14, 35. ἔπεσεν ἐπὶ τῆς γῆς = humi procidit; Mt. 21, 19. ἐπὶ τῆς ὁδοῦ = secus viam; Jo. 21, 1. ἐπὶ τῆς θαλάσσης = ad mare; ideoque sensu translato de dominatione et præstantia usurpatur, e. g. Mt. 2, 22; Act. 8, 27. ὃς ἦν ἐπὶ πάσης τῆς γᾶς = qui erat super omnes gazas; Rom. 9, 5. ὁ ὢν ἐπὶ πάντων θεός = qui est super omnia Deus.

β) temporis, quo labente aliquid accidit, e. g. Mt. 1, 11. ἐπὶ τῆς μετοικεσίας Βαβυλωνος = sub transmigratione in Babyloniam; Act. 11, 28. ὅστις ἐγένετο ἐπὶ τοῦ Κλαυδίου = quæ facta est tempore Claudii; Mr. 2, 26.; Ephes. 1, 16.

γ) obiecti indirecti: Jo. 6, 2. σημεῖα ἃ ἐποίει ἐπὶ τῶν ἀσθενούντων = signa, quæ faciebat super his, qui infirmabantur;

II. Cor. 7, 14. ἡ καύχησις ἡ ἐπὶ Τίτου (πρὸς Τίτον) gloriatio nostra — coram Tito (facta).

Nota. Sæpius hæc præpositio cum substantivo adverbialiter intelligenda est; e. g. Act. 10, 34. ἐπ' ἀληθείας = revera, vere.

b) Construitur cum dativis

α) loci, ubi aliquid est v. qui motu petitur; e. g. Mt. 14, 8. δός μοι ὧδε ἐπὶ πίνακι τὴν κεφαλὴν = da mihi in patina caput; Mr. 6, 25.; Mt. 24, 33. ἐπὶ θύραις — ἐπὶ τῇ θύρᾳ = in ianuis; Mr. 6, 39. ἀνακλῖναι ἐπὶ τῷ χλωρῷ χόρτῳ = accumbere super viride fœnum.

β) temporis, e. g. Hebr. 9, 26, νῦν δὲ ἀπαξ ἐπὶ συντελείᾳ τῶν αἰώνων = (Vulg. nunc autem semel consummatione sæculorum...) i. e. nunc autem tempore Mess. vel legis evangelicæ — semel....

γ) obiecti, e. g. Lc. 1, 47. ἡγαλλίασε τὸ πνεῦμα μου ἐπὶ τῷ θεῷ = exultavit spiritus meus super Deo.

δ) dominationis et auctoritatis, e. g. Mt. 24, 47. ὅτι ἐπὶ πᾶσιν τοῖς ὑπάρχουσιν αὐτοῦ καταστήσει αὐτόν = super omnia bona sua constituet eum; Lc. 5, 5. ἐπὶ τῷ ῥήματί σου χαλάσω τὸ δίπτυον = tuo jussu laxabo rete.

ε) conditionis e. g. Mt. 4, 4. ἐπ' ἄρτῳ.... Rom. 8, 20. ἡ κτίσις ὑπετάγη.... ἐπ' ἐλπίδι = creatura subiecta est... in spe; I. C. 9, 10.; Hebr. 10, 28.

ζ) causæ, e. g. Mt. 19, 9. ἀπολύσῃ τὴν γυναῖκα μὴ ἐπὶ πορνείᾳ = dimiserit uxorem nisi ob fornicationem. — Dein cum verbis animi motum significantibus: θαυμάζειν, χαίρειν, λυπεῖσθαι, μετανοεῖν et sim.; — ἐφ' ᾧ = quia.

Nota. Non raro hæc præpositio legitur, ubi dativus sufficeret, e. g. Mr. 5, 33. ὃ γέγονεν ἐπ' αὐτῇ = quod factum est ei; et in phrasibus: πιστεύειν, ἐλπίζειν, πεποιθέναι ἐπὶ τινι vel ἐπὶ τινι.

c) Præponitur accusativis

α) loci, supra quem movetur, moratur aliquid v. ad quem tenditur; e. g. Lc. 4, 25. ἐγένετο λιμός — ἐπὶ πᾶσαν τὴν γῆν = facta est fames in universa terra; Jo. 13, 25. ἐπιπessὼν ἐπὶ τὸ στήθος = inclinatus ad pectus; Mt. 14, 28. κέλευσόν με ἐλθεῖν πρὸς σε ἐπὶ τὰ ὕδατα = iube me ad te venire super aquas

β) temporis spatii, e. g. Lc. 4, 25. ἐκλείσθη ὁ οὐρανὸς ἐπὶ ἔτη τρία = clausum est cœlum tres annos; Act. 3, 1. ἐπὶ τὴν ὥραν τῆς προσευχῆς = ad horam orationis.

γ) consilii et finis, Lc. 23, 48. οἱ συμπαραγενόμενοι ὄχλοι ἐπὶ τὴν θεωρίαν ταύτην = turba, quæ convenerat ad hoc spectaculum.

δ) numeri et mensuræ, e. g. Act. 10, 16. ἐπὶ τρίς = ter; Apoc. 21, 26. ἐπὶ σταδίου δώδεκα χιλιάδων = per stadia duodecim millia.

Nota 1. Præp. ἐπὶ cum accus. adiungitur verbis regendi, dominandi, vigilandi, e. g. Lc. 1, 33. βασιλεύειν ἐπὶ τὸν οἶκον Ἰακώβ...; Lc. 2, 8. φυλακὰς... ἐπὶ τὴν ποίμνην = vigilias... super gregem suum; Hebr. 2, 7. κατέστησας αὐτὸν ἐπὶ τὰ ἔργα τῶν χειρῶν σου = constituisti eum super opera manuum tuarum; deinde nonnullis verbis affectum animi significantibus, e. g. Mt. 15, 32. σπλαγχνίζομαι; Lc. 23, 28. κλαίω; ἐλπίζειν, πιστεύειν, πεποιθέναι et sim.

Nota 2. Interdum cum nomine suo adverbiascit; e. g. Act. 4, 17. ἐπὶ πλεῖον = latius.

2. Μετά, quæ in universum et proprie communionis sententiam tenet, coniuncta

a) cum genitivo significat:

α) societatem, e. g. Mt. 2, 3. πᾶσα Ἱεροσόλυμα μετ' αὐτοῦ = et omnis Jerosolyma cum eo; Lc. 15, 30. μετὰ πόρνων = cum meretricibus; Lc. 22, 28. οἱ διαμεμενηκότες μετ' ἐμοῦ = qui permanserunt apud me.

β) auxilium, instrumentum, animi conditionem, e. g. Mt. 28, 20. ἐγὼ μεθ' ὑμῶν εἰμι πάσας τὰς ἡμέρας = ego vobiscum sum omnibus diebus; Act. 7, 9. καὶ ἦν ὁ θεὸς μετ' αὐτοῦ = et erat Deus cum eo; Lc. 17, 15. μετὰ φωνῆς μεγάλης δοξάζων = voce magna glorificans; Mr. 9, 24. μετὰ δακρύων ἔλεγε = cum lacrymis dicebat; Act. 17, 11. ἐδέξαντο τὸν λόγον μετὰ πάσης μακροθυμίας = receperunt verbum cum omni patientia = animo promptissimo.

Nota. Una cum substantivo adverbiascit: Mt. 13, 20. μετὰ χαρᾶς = lubenter; Lc. 1, 39. μετὰ σπουδῆς = festinanter.

b) Cum dativo in N. T. non legitur.

c) cum accusativo in N. T. solummodo legitur ut nota temporis, quo præterlapso aliquid accidit; e. g. Mt. 1, 12. μετὰ τὴν μετοικεσίαν Βαβυλῶνος = post captivitatem babyl.; Mt. 17, 1. μεθ' ἡμέρας ἕξ = post sex dies.

Ad locum significandum unice legitur. Hebr. 9, 3. μετὰ τὸ δεύτερον καταπέτασμα = post velamentum secundum.

3. Παρά, cui ratio vicinitatis inest, construitur

a) cum genitivo et quidem

α) loci, a quo aliquid abit, vel ubi aliquid est; e. g. Mr. 14, 43. παραγίνεται Ἰούδας — παρὰ τῶν ἀρχιερέων = adest Judas — a summis sacerdotibus; Mr. 3, 21. οἱ παρ' αὐτοῦ = qui ab eo scit. sunt, i. e. asseclæ.

β) auctoris, e. g. Philip. 4, 18. δεξάμενος παρὰ Ἐπαφροδίτου τὰ παρ' ὑμῶν = cum acceperim ab Epaphrodito vestra scit. munera, Jo. 1, 6. ἀπεσταλμένος παρὰ θεοῦ = missus a Deo; Act. 22, 30. τί κατηγορεῖται παρὰ τῶν Ἰουδαίων (l. v. in pluribus cod. ὑπό) = cur accusaretur a Judæis? (von Seiten); Mt. 21, 42. παρὰ Κυρίου ἐγένετο αὕτη = a Domino factum est istud i. e. divinitus.

b) Ubi dativo præponitur, significat

α) locum, ubi aliquid est; e. g. Jo. 19, 25. εἰστήκεισαν παρὰ τῷ σταυρῷ = steterant ad crucem; Mt. 22, 25. ἦσαν καὶ ἡμῖν = erant apud nos.

β) personam, penes quam est iudicium, facultas; e. g. Lc. 1, 30. εὑρες χάριν παρὰ Κυρίῳ = invenisti gratiam apud Dominum; Mt. 19, 26. παρὰ ἀνθρώποις τοῦτο ἀδύνατόν ἐστιν = per (apud) homines hoc impossibile est.

c) Construitur etiam cum accusativo loci, secundum quem, ad quem, in quo aliquid est; e. g. Mr. 1. 16. περιπατῶν παρὰ τὴν θάλασσαν = ambulans iuxta mare; Lc. 5, 1. ἦν ἐστὼς παρὰ τὴν λίμνην = steterat apud lacum; Act. 4, 35. καὶ ἐτίθουν παρὰ τοὺς πόδας τῶν ἀποστόλων = et ponebant ante pedes apostolorum.

Nota. Interdum hæc præpositio adhibetur ad indicandum lat. „præter“ = außer, ad notandum id, quod non convenit

(imo contra naturam, legem fit, e. g. παρὰ φύσιν, παρὰ νόμον R. 1, 26. Act. 18, 13.), et in comparando loco particulæ ἥ; e. g. Lc. 3, 13. μηδὲν πλέον παρὰ τὸ διατεταγμένον ὑμῖν πράσσετε = nihil amplius quam (außer was...) quod vobis constitutum est agite; Lc. 13, 2. οἱ Γαλιλαῖοι οὗτοι ἁμαρτωλοὶ παρὰ πάντας τοὺς Γαλιλαίους ἐγένοντο = hi Galilæi præ omnibus Galilæis peccatores fuerint; I. C. 3, 11. θεμέλιον ἄλλον οὐδεὶς δύναται θεῖναι παρὰ τὸ κείμενον = fundamentum aliud nemo potest ponere præter illud, quod positum est; Rom. 14, 5. ὃς μὲν κρίνει ἡμέραν παρ' ἡμέραν = nam alius iudicat diem inter diem, i. e. diem diei præferendum indicat; Rom. 1, 25. ἐλάτρευσαν τῇ κτίσει παρὰ τὸν κτίσαντα = servierunt creaturæ potius quam creatori.

4. Περί construitur cum

a) genitivo, ubi est nota obiecti, de quo, cujus causa, cujus commodo agitur; e. g. Mt. 11, 7. λέγειν περὶ Ἰωάννου = de Joanne; I. C. 1, 4. εὐχαριστῶ περὶ ὑμῶν = gratias ago pro vobis; Mr. 14, 24. αἷμα — ἐκχυνόμενον περὶ πολλῶν = sanguis, qui effunditur pro multis.

Nota. In exordio orationis plerumque resolvenda est hæc præpositio cum gen. per „quod attinet“, e. g. I. C. 16, 1. Περί δὲ τῆς λογίας = de collectis autem i. e. quod attinet collectas; I. C. 7, 1. περὶ δὲ ὧν... de quibus i. e. quod eos attinet, de quibus scripsisti mihi.

b) Cum dativo in N. T. non legitur.

c) Cum accusativo constructa significat:

α) locum, qui circumdatus est, e. g. Mr. 3, 8, οἱ περὶ Τύρον = qui circa Tyrum; Lc. 22, 49. οἱ περὶ αὐτὸν = qui circa eum erant = discipuli ejus.

β) temporis punctum, circa quod aliquid fit; e. g. Act. 10, 9. περὶ ὥραν ἑκτην = circa horam sextam.

γ) obiectum actionis eo sensu, quo respondet germ. um, in Beziehung auf; e. g. Lc. 10, 41. μεριμνᾷς — περὶ πολλά = sollicita es... de plurimis (Vulg. erga plurima); I. Tim. 1, 19. περὶ τὴν πίστιν ἐναυάγησαν = circa fidem naufragerunt i. e. fidem perdidierunt.

5. Πρός, cujus primæ notiones sunt: abeundi a loco, morandi in loco, petendi in locum.

a) cum genit in N. T. semel tantum legitur sententiam commodi exprimens: Act. 27, 34. τοῦτο πρὸς τῆς ὑμετέρας σωτηρίας ὑπάρχει = hoc ad vestram salutem pertinet.

b) dativo præposita notat locum, prope quem aliquid situm est; Jo. 18, 16. εἰστήκει πρὸς τῇ θύρᾳ = stetit ad portam; Jo. 20, 12. πρὸς τῇ κεφαλῇ = ad caput.

c) cum accusativo constructa est nota

α) loci, quem movendo petimus, Mt. 3, 5. ἐξεπορεύετο πρὸς αὐτόν = exhibat ad eum; Lc. 19, 29. ὡς ἤγγισεν πρὸς τὸ ὄρος = cum appropinquasset.. ad montem.

Nota. Etiam cum verbis commorandi constructa legitur ante acc. loci, ubi aliquid versatur; Mt. 3, 10. ἡ ἀξίνη πρὸς τὴν ῥίζαν τῶν δένδρων κείται = securis ad radicem arboris est posita.

Interdum legitur sensu hostili e. g. Luc. 23, 12. ἐν ἔχθρᾳ ὄντες πρὸς ἑαυτούς sic waren mit einander in Feindschaft. Ponitur quoque post nomina, quibus notio tendendi adhæret e. g. ἐπιστολὴ πρὸς τινα, ἐντολὴ πρὸς τινα etc. Eadem directionis sententia valet, si hæc præpositio reperitur in phrasibus; Jo. 11, 4. ἀσθένεια πρὸς θάνατον morbus ad mortem, Jo. 4, 35. λευκαὶ πρὸς θερισμὸν albi (scilicet agri) ad messem, Jac. 4, 5. ἐπιποθεῖ πρὸς φθόνον studet invidiæ; vel si temporis est nota Luc. 24, 29. πρὸς (gegen) ἑσπέραν, Jo. 5, 35. ὑμεῖς δὲ ἠθελήσατε ἀγαλλιασθῆναι πρὸς ὥραν ἐν τῷ φωτὶ αὐτοῦ vos autem voluistis ad horam (i. e. ad tempus) exultare in luce eius.

β) finis, consilii, causæ: Act. 27, 12. πρὸς παραχειμασίαν ad hiemandum, Luc. 14, 32. τὰ πρὸς εἰρήνην quæ pacis sunt, Luc. 19, 42., Hebr. 1, 7. πρὸς τοὺς ἀγγέλλους quod angelos attinet, Mat. 27, 4.; Marc. 12, 12.; Jo. 21, 22.; Mat. 19, 8. Μωϋσῆς πρὸς τὴν σκληροκαρδίαν ὑμῶν ἐπέτρεψεν ὑμῖν = Moyses ob duritiem cordis vestri permisit vobis.

Nota. Potissimum hæc præpositio reperitur ante infinitivos e. g. Mat. 5, 28. ὁ βλέπων γυναῖκα πρὸς τὸ ἐπιθυμῆσαι qui aspicit mulierem, ut concupiscat eam.

γ) convenientiæ: Luc. 12, 47. μηδὲν ποιήσας πρὸς τὸ θέλημα αὐτοῦ, qui neque facit pro voluntate eius (v. iuxta voluntatem); Gal. 2, 14. πρὸς τὴν ἀλήθειαν τοῦ εὐαγγελίου ad (secundum) veritatem evangelii.

δ) Comparationis e. g. Rom. 8, 18. οὐκ ἄξια τὰ παθήματα πρὸς τὴν μέλλουσαν δόξαν non dignæ sunt passiones futuræ gloriæ.

6. Ὑπὸ (lat. sub), quæ in universum indicat „sub“ in N. T. tantum

a) cum genitivo auctoris legitur Mat. 1, 22. τὸ ρηθὲν ὑπὸ τοῦ κυρίου = quod pronuntiatum est a Domino; Mat. 17, 22. μέλλει πάσχειν ὑπ' αὐτῶν = passurus est ab eis.

b) Cum dativo constructa in libris N. T. non legitur.

c) Accusativo præponitur,

α) ut notet locum, sub quem tendimus vel sub quo versamur e. g. Mt. 5, 15. τιθέασιν αὐτὸν ὑπὸ τὸν μόδιον = ponunt sub modium; Mr. 4, 32. ὑπὸ τὴν σκίαν — κατασκηνοῦν = sub umbra nidulari.

β) ut notet imperium, sub quo vivunt e. g. Mt. 8, 9. ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν εἰμι = sub potestate sum; Rom. 8, 9. ὑφ' ἁμαρτίαν εἶναι = sub peccato esse.

γ) Semel hæc præpositio etiam temporis nota est e. g. Act. 5, 21. εἰσῆλθον ὑπὸ τὸν ὄρθρον εἰς τὸ ἱερόν = ingressi sunt sub diluculum in templum.

§ 23. De præpositionibus impropriis.

Nonnulla adverbia præpositionum instar cum genitivo construuntur, hinc etiam a grammaticis præpositiones impropriæ vocantur:

1. ἔνεκα, ἔνεκεν. εἵνεκεν = propter e. g. L. 6, 22. ἔνεκα τοῦ υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου = propter filium hominis; L. 9, 24. ἔνεκεν ἐμοῦ = propter me; Act. 26, 21. ἔνεκα τούτου με οἱ Ἰουδαῖοι ἐπειρῶντο = hac de causa me Judæi tantabatur (scil. interficere).

Eodem sensu interdum χάριν legitur e. g. Gal. 3. 19. π
ραβιάσεων χάριν = propter transgressiones.

2. ἄνευ = sine; Mt. 10, 29. ἄνευ τοῦ πατρὸς ὑμῶν = sine
patre vestro (i. e. nesciente et nolente); I. Pet. 3, 1. ἄνευ λόγου
κερδηθήσονται sine verbo lucrifiant.

3. χωρίς, πλὴν = præter, Rom. 3, 21. Νυνὶ δὲ χωρὶς νόμου δι-
καιосύνη = nunc autem sine lege (i. e. sine obligatione ad legem
observandam) iustitia Dei (manifestata est); Act. 8, 1. πάντες
δὲ διεσπάρησαν . . . πλὴν τῶν ἀποστόλων = omnes dispersi sunt
præter apostolos.

4. μέχρι, ἄχρι = usque ad (loc. et temp.); Rom. 15, 19.
μέχρι τοῦ Ἰλλυρικοῦ = usque ad Illyriam; Rom. 5, 13. ἄχρι νόμου
= usque ad legem; item ἕως; Act. 11, 22. ἕως Ἀντιοχείας = usque
Antiochiam; Mt. 1, 17. ἕως τῆς μετοικεσίας . . . ἕως τοῦ Χριστοῦ =
generationes usque ad transmigrationem . . . usque ad Christum.

Nota. Sæpe ἕως cum adverbii coniunctum reperitur: ἕως
τότε, ἕως ἄρτι, ἕως σήμερον, ἀπὸ ἄνωθεν ἕως κάτω.

5. Ἐμπροσθεν, ἐνώπιον, ἐναντίον = coram in conspectu (hebr.
יְנִיבִּי, יְנִיבִּי, נִבִּי Mt. 7, 6. μὴ βάλητε . . . ἔμπροσθεν τῶν χοίρων (in
lingua classica simpliciter χοίροις) = ne mittatis . . . ante porcos;
Act. 6, 5. ἤρεσεν ἐνώπιον τοῦ πλήθους (τῷ πλήθει) = placuit sermo
multitudini; Mt. 18, 24. οὐκ ἔστι θέλημα ἔμπροσθεν τοῦ πατρὸς μου . . .
= θέλημα τοῦ πατρὸς; L. 14, 2.; I. Cor. 1, 29.; Mr. 2, 12.

6. Ὁπισθεν (ὀπίσω) post, a tergo; Mt. 15, 23. κρᾶζει ὀπισθεν
ἡμῶν = clamat post nos; Luc. 21, 8. μὴ πορευθῆτε ὀπίσω αὐτῶν =
ne proficiscamini a tergo eorum i. e. nolite sequi eos; Mt. 3, 11.
ὁ δὲ ὀπίσω μου ἐρχόμενος = qui post me venturus est.

7. Ἐγγύς, πλησίον prope; e. g. Jo. 6, 19. ἐγγὺς τοῦ πλοίου
= prope navigium; Jo. 4, 5. πλησίον τοῦ χωρίου = prope locum.

Nota. 1. Dativum comitem habent:

α) ἅμα = una cum, solummodo Mt. 13, 29. ἅμα αὐτοῖς =
una cum iis (scil. zizaniis) β) παρὰπλήσιον θανάτῳ = prope, fere
ad mortem (Philipp. 2, 27.) adverbialiter sumptum.

Nota 2. Ex adverbii cum præpositionibus coniunctis in
N. T. hæc sæpius reperiuntur: ἐπάνω Mt. 5, 4. πόλις ἐπάνω ὄρους

κειμένη = supra montem posita (att. ἐπ' ὄρους); ὑποκάτω κλίνης τίθησιν L. 8, 16. (att. ὑπὸ κλίνην) = subtus lectum ponit (scil. lucernam); μετὰ σοῦ = inter Mt. 18, 15. μετὰ σοῦ καὶ αὐτοῦ μόνον = inter te et eum solum (scil. corripe eum); εἰς τὸ μετὰ σάββατον = subsequenti sabbato Ac. 13, 42.; ἔκπαλαι = iam diu II. Pet. 2, 3.; ἀπό ποτε = ab hoc vel ex eo (scil. tempore) Mt. 4, 17.; παρέκτος = excepto vel per exceptionem Mt. 5, 32; ἀπ' ἄρτι = ammodo, ab hoc inde (scil. tempore) Jo. 1, 52; ἀπὸ προΐ = a mane Act. 28, 23.

Caput II.

§ 24. De adjectivis.

1. Adiectiva cum articulo præposito sæpe notionem substantivorum gerunt e. g. ὁ πονηρός = diabolus, ὁ ἅγιος = sauctus (κατ' ἐξοχὴν = Messias).

2. Notiones abstractæ a scriptoribus s. non ubique per substantivum, sed sæpius per adiectivum in neutro cum articulo exprimuntur; e. g. I. C. 1, 25. τὸ μωρὸν τοῦ θεοῦ, τὸ ἀσθενὲς τοῦ θεοῦ — quod stultum (stultitia) Dei, quod infirmum (infirmitas) Dei est i. e. quod stultum hominibus esse videtur, originis autem divinæ est, superat sapientiam humanam. Rom. 1, 20. τὰ ἀόρατα θεοῦ, = quæ in Deo videri non possunt e. g. perfectiones divinæ.

Nota. Eadem est ratio singularium (hebr.) constructionum: II. C. 4, 17. τὸ ἐλαφρὸν τῆς θλίψεως = ἐλαφρὰ θλίψις = levis afflictio; Phil. 3, 8. τὸ ὑπερέχον τῆς γνώσεως = ὑπερέχουσαν γνώσιν = præstantem cognitionem.

3. Interdum adiectiva neutra per mutationem abstracti cum concreto personas vel omnes, e quibus aliqua classis constat, homines indicant; e. g. Hebr. 7, 7. τὸ ἐλαττον ὑπὸ τοῦ κρείττονος εὐλογεῖται, quod minus est a meliore benedicatur i. e. inferior accipit benedictionem a superiore; Jo. 17, 2., I. C. 1, 27, τὰ μωρὰ τοῦ κόσμου, τὰ ἀσθενῆ τοῦ κόσμου = insipientes, infirmi in hoc orbe terrarum; Eph. 6, 12. τὰ πνευματικὰ τῆς πονηρίας =

spirituales in improbitate. Hac ratione veteres Græci τὸ ἐναντίον, τὸ ἱππικόν, τὸ βαρβαρικόν similiaque dixerunt, ubi totam hostium, equitum, barbarorum multitudinem cogitarunt.

4. Adiectiva nonnunquam elliptice posita leguntur, quorum substantiva suppressa facile vel e genere adiectivorum, vel ex usu loquendi vel e contextu aliisque subintelligi possunt; e. g. γῆ vel χώρα: Mt. 23, 15. ἡ ξηρά; Mt. 3, 5. ἡ περίχωρος; L. 1, 39. ἡ ὀρεινή; ἡμέρα: Act. 16, 11. τῇ ἐπιούσῃ; Act. 20, 16. τῇ ἐτέρῃ; Mt. 27, 62. τῇ δὲ ἐπαύριον; Act. 19, 19. ἀργυρίου μυριάδες πέντε (scil. δραχμῶν); χεῖρ: Mt. 6, 3. ἐν δεξιᾷ, Rom. 8, 34. scil. χειρί.

Mt. 10, 42. ποτήριον ψυχροῦ scil. ὕδατος; Jo. 20, 12. ἐν λευκοῖς scil. ἱματίοις; Act. 27, 15. τῷ πνέοντι scil. ἀνέμῳ; Jac. 5, 7. πρῶτον καὶ ὄψιμον (ὑετόν).

Nota. 1. Neutrum adiectivorum in sing. cum articulo, porro comparativus in sing. et superlativus in plur. sæpe adhibentur adverbialiter, e. g. Hebr. 10, 13. τὸ λοιπὸν = ceterum, σοφώτερον = sapientius, αἴσχιστα = turpissime.

Nota 2. Adiectivum, ubi complementum est prædicati, adverbiascit (class.) Act. 28, 3. δευτεραῖοι ἦλθομεν = secunda die venimus; Act. 12, 10. αὐτομάτῃ ἠνοίγη (— χθῆ EHLP) scil. ἡ πύλη = ultro aperta est scil. porta, Mar. 4, 28; L. 21, 34.

§ 25. De comparativo.

1. Auctores N. T. interdum partim ex Hebræorum ratione, partim ex imitatione veterum comparationis notionem per positivum adsumpta particula ἢ vel præpositione παρά cum accusativo exprimunt e. g. Mt. 18, 8. καλὸν σοι ἐστὶν — ad vitam ingredi debilem vel claudum, ἢ quam duas manus habentem etc. i. e. melius est ad vitam ingredi etc.; L. 18, 14. κατήβη οὗτος δεδικαιωμένος ἢ ἐκείνος*) = descendit hic magis iustificatus, quam ille; L. 13, 2. ἀμαρτωλοὶ παρὰ πάντας i. e. maiores peccatores.

*) ita in edit. Tischendorf; in edits. Lach, W.—H., Treg., Hætzan. iuxta N BL παρὲς ἐκείνον.

Illud *παρὰ* respondet hebr. *יְדֵי*, quæ præpositio ad exprimendum comparativum adhibetur a scriptoribus V. T. Item positivus addito *μᾶλλον* in comparativum mutatur e. g. Mr. 9, 42. *καλὸν ἐστὶν αὐτῷ μᾶλλον, εἰ . . .* melius est ei, si . . .

2. Sæpe s. scriptores comparativo utuntur, rem tamen, quacum aliquid comparatur, modo quia facile a lectore subintelligi posset, modo quia sententia generalis esset, opprimentes e. g. Jo. 13, 27, *ποιήσον τάχιον* = fac citius, quam antea proposuisti; Act. 17. 21. *λέγειν τι καὶ ἀκούειν καινότερον*, i. e. ὅτι καινότερόν ἐστι τοῦ νῦν λεγομένου; Act. 18, 26. *ἀκριβέστερον αὐτῷ ἐξέθεντο . . .* accuratius ei quam aliis tradiderunt.

3. Ubi duæ res eiusdem classis, quarum aliam alius posidet, inter se comparantur, etiam brevitatis et elegantiae causa in secundo comate nomen comparatum sæpius omittitur; e. g. Jo. 5, 36. *μαρτυρίαν μείζω τοῦ Ἰωάννου* = τῆς μαρτυρίας τοῦ Ἰωάννου; Mt. 5, 20.

4. Non raro auctores græci comparative loquuntur, ubi quia unum omnia cetera superare dicendum est, superlativum lector expectat; e N. T. huc pertinent e. g. Mt. 11, 11. *ὁ δὲ μικρότερος ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν* = qui minimus est in regno cœlorum; I. C. 13, 13. *μείζων δὲ τούτων ἡ ἀγάπη . . .* i. e. maximus autem horum est amor; Mt. 13, 32. *ὁ μικρότερόν ἐστιν πάντων τῶν σπερμάτων* = minimum est omnium seminum.

5. Exempla profanorum auctorum, quæ hic ibi reperiuntur, imitantes s. auctores post comparativum rem cemparatam non ubique in gen. vel in casu iusto cum particula *ἤ*, sed interdum cum præpositionibus *παρὰ*, *ὑπὲρ* ponunt (etiam hebr.) e. g. L. 3, 13. *μηδὲν πλέον παρὰ τὸ διατεταγμένον ὑμῖν πράσσετε* = nihil amplius, quam quod constitutum est vobis, facite; L. 16, 8. *οἱ υἱοὶ τοῦ αἰῶνος τούτου φρονιμώτεροι ὑπὲρ τοὺς υἱοὺς etc.* = filii sæculi huius prudentiores sunt, quam filii . . .

6. Modus, quo unum ab altero superatur, ut in veteribus libris, sic in N. T. in dativo vel accusativo ponitur; e. g. Hebr. 1, 4. *ὅσῳ διαφορώτερον παρ' αὐτοὺς ὄνομα* = quanto differentius præ illis nomen . . . I. Pet. 1, 7. *πολὺ (acc.) τιμιώτερον χρυσίου* multo pretiosius auro,

Nota. Adverbium *πρῶτον* et positivus adjectivi *πρῶτος*, pro comparativo *πρότερον* et *πρότερος* sæpe ponitur; e. g. Mt. 5, 24. *ὑπάγε πρῶτον* = vade prius reconciliari fratri tuo . . .; Mt. 8, 21. *permitte me πρῶτον* = prius ire et sepelire patrem meum; Jo. 15, 18. *ἐμὲ πρῶτον ὑμῶν μὲμίσηκεν* = me prius quam vos odio habuit; Jo. 1, 15, *πρῶτός μου ἦν* = prior me erat.

§ 26. De superlativo.

In exprimendo summo qualitatis gradu scriptores N. T. Hebræos duplici ratione passim imitati sunt:

a) Reperiuntur enim loci, in quibus positivus, sequente nomine classis (universalitatis), ut partem significans per superlativum intelligendus est e. g. L. 1, 28. *ἐυλογημένη σὺ ἐν γυναιξίν* = benedicta in mulieribus i. e. maxime benedicta mulier; Mt. 22, 36. *ποία ἐντολὴ μεγάλη ἐν τῷ νόμῳ* quod est mandatum maximum in lege?

b) In aliis locis nomen geminum legitur, prius partem notans, posterius classem indicans in genitivo; e. g. Hebr. 9, 3. *ἅγια ἁγίων* = Sancta Sanctorum = sanctum inter sancta i. e. sanctissimum; Apoc. 19, 16. *βασιλεὺς βασιλέων, κύριος κυρίων* = qui inter reges rex, inter dominos dominus est i. e. summus rex, summus dominus.

Nota. Veteres grammatici, qui superlativum in N. T. ex imitatione hebr. linguæ etiam per nomina Dei et per vocem *ἄγγελλου* (e. g. Act. 7, 20. *ἀσπεῖος τῷ θεῷ* = pulcherrimus; L. 1, 15. *μέγας ἐνώπιον κυρίου* = maximus; I. C. 13, 1. *γλῶσσαι ἄγγέλων* = linguæ eloquentissimæ) exprimi eiusque periphrasin in oratione allegorica (e. g. Mt. 17, 20. *πίστις ὡς κόκκος σινάπεως* = minima fides) et in locis maiore verborum copia poëtice auctis (e. g. Hebr. 4, 12. *ὁ λόγος τοῦ θεοῦ τομῷ τερος ὑπὲρ πᾶσαν μάχαιραν* = sermo Dei quam maxime penetrabilis) invenire crediderunt, certe in gramatica non audiendi sunt; nam quæstio de talibus phrasibus in libello de rhetorica N. T. aut de stylo scriptoris singularis iustum suum locum habet.

Caput III.

§ 27. De numeralibus.

1. Numerum distributivum scriptores N. T.

a) interdum cardinali bifariam posito ad exemplum Hebræorum notant e. g. Mr. 6, 7. δύο δύο ἤρξατο ἀποστέλλειν = binos misit;

b) plerumque ratione græca præpositione ἀνὰ indicant e. g. Mr. 6, 40. ἀνέπεσον ἀνὰ ἑκάτον καὶ ἀνὰ πεντήκοντα = per centenos et quinquagenos; L. 10, 1. ἀπέστειλεν αὐτοὺς ἀνὰ δύο = misit illos binos;

c) sæpe quoque hebraicam et græcam consuetudinem prave miscentes cardinali geminato et præpositione κατὰ interposita exprimunt e. g. Mr. 14, 19. ἤρξατο λέγειν αὐτῷ εἰς καθ' εἰς = dicebant ei singulatim; Jo. 8, 9. ἐξήρχοντο εἰς καθ' εἰς = exierunt singulatim.

2. Ubi scriptores N. T. primum hebdomadis diem notant, fere semper e consuetudine paterna cardinale εἰς pro ordinali πρῶτος usurpant e. g. L. 24, 1. τῇ δὲ μιᾷ τῶν σαββάτων primo hebdomadis die. Hoc modo etiam veteres Græci cardinali εἰς utuntur, et Romani pariter mox ordinalia cum cardinalibus permutant, mox in enumerando iuxta ordinalia cardinale adhibent (e. g. Plato uno et octogesimo anno scribens est mortuus. Cic. de senect.)

Nota 1. Nomen mensuræ et nummi a Græcis et Hebræis post cardinalia sæpissime supprimitur e. g. Act. 19, 19. εὗρον ἀργυρίου μυριάδας πέντε (scil. δραχμῶν) = invenerunt quinquaginta millia drachmarum in argento.

Nota 2. Interdum scriptores N. T. numerum — multitudinem, quæe cardinali indicatur, excedentem notant voce ἐπάνω (mehr als, über) Mr. 14, 5. πρᾶθῃναι ἐπάνω τριακοσίων δηναρίων = vendi plus quam trecentis denariis (verba emendi et vendendi cum genitivo); I. C. 15, 6. ὤφθη ἐπάνω πεντακοσίοις ἀδελφοῖς = apparuit plus quam quingentis fratribus.

Nota 3. Εἷς nonnunquam pro indefinito τις legitur e. g. Mt. 8, 19. προσελθὼν εἷς γραμματεὺς = accedens quidam scriba; L. 15, 15. ἐνὶ τῶν πολιτῶν = alicui civi regionis scil. adhæsit.

3. Numerum indefinitum: omnes, alle, N. T. auctores geminando substantivum vel vero illud in masculino et feminino genere ponendo indicant: § 7 et § 9. c δ.

Permagnam multitudinem, quam Græci τῷ „ἐκατόν“, Latini τῷ „sexcenti“ indicabant, nostri scriptores more hebr. numero septem et septuaginta notant; e. g. Mt. 12, 45. παραλαμβάνει ἑπτὰ ἕτερα πνεύματα i. e. assumit plures alios spiritus; Mt. 18, 22. ἕως ἑπτάκις — ἕως ἐβδομηκοντάκις ἑπτὰ = septies, usque septuagies septies i. e. quam sæpissime, quoties toties.

Caput IV. De pronomibus.

§ 28. De pronomibus personalibus.

Pronomen personale, si subiectum enuntiationis est, omittitur, nisi emphasis aut oppositio illud exprimi poscat; tertiæ personæ signandæ inservit αὐτός: Jo. 4, 10. σὺ ἂν ᾔτησας αὐτοῦ tu forsitan petisses ab eo...; Jo. 5, 38. ὃν ἀπέστειλεν ἐκεῖνος, τοῦ τῷ ὑμεῖς οὐ πιστεύετε = quem misit ille, huic vos non creditis (ἐκεῖνος et ὑμεῖς oppos.); L. 2, 28, καὶ αὐτὸς (Simeon) ἐδέξατο αὐτὸ εἰς τὰς ἀγκάλας = et is accepit eum in ulnas; L. 24, 21. ἠλπίζομεν, ὅτι αὐτὸς ἐστὶν ὁ μέλλων λυτροῦσθαι τὸν Ἰσραήλ... = sperabamus, quia ipse esset redempturus Israel.

Notæ de usu pronominum personalium in N. T.

1. Pronominum personalium genitivus sæpissime (impr. in Lucae et Pauli scriptis) substantivo regenti præponitur et quidem

a) non solum in iis locis, ubi maiore momento gaudet e. g. Mt. 6, 4. σοῦ ἡ ἐλεημοσύνη = tua eleemosyna; L. 2, 35. καὶ σοῦ δὲ αὐτῆς τὴν ψυχὴν διελεύσεται ῥομφαία = tuam vero ipsius animam

pertransibit gladius; Rom. 14, 16. μὴ οὖν βλασφημείσθω ὑμῶν τὸ ἀγαθόν = ne blasphemetur itaque vestrum bonum,

b) sed etiam in iis locis, ubi pronomen singulari pondere significationis caret e. g. Mt. 5, 16. — ὑμῶν τὰ καλὰ ἔργα — opera vestra bona — Jo. 11, 48. ἡμῶν καὶ τὸν τόπον καὶ τὸ ἔθνος = nostrum et locum et gentem; Rom. 11, 14. μοῦ τὴν σάρκα = meam carnem.

2. Similiter a consuetudine veterum abeunt s. scriptores pronominis personalis nominativum verbo, cui orationis augendae causa adiungendus est, postponentes e. g. Jo. 7. 34. ὅπου εἰμὶ ἐγώ; Rom. 15, 1. ἀφείλομεν δὲ ἡμεῖς = debemus autem nos.....

3. Ex ingenio et usu Hebræorum explicandum est, quod N. T. scriptores loco pronominum personalium sæpius nomen hominis ipsum, vel dignitatis munerisve usurpant. Huc ante omnia pertinet phrasis υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου, quæ in orationibus Jesu sæpius pro simplici pronomine primæ personæ legitur. Item τὸν υἱὸν sci. θεοῦ pro ἐμέ; ὅτι Χριστοῦ ἔστε pro ἐμοῦ ἔστε (Mt. 10, 23. Mr. 9, 41. L. 9, 26. 12, 8. Jo. 6, 40.) Sæpe etiam, ut sententiam augeant, nomen, quod modo adfuerat, pro tertiæ personæ pronomine repetunt, vel plane abundans verbo finito tertiæ personæ addunt. e. g. Jo. 10, 41. ὅτι Ἰωάννης μὲν — ἐποίησεν οὐ δέν, πάντα δὲ ὅσα εἶπεν Ἰωάννης; Jo. 11, 22. ὅσα ἂν αἰτήσῃ τὸν θεόν, δώσει αὐτῷ ὁ θεός. Item nonnunquam ad unum quodque verbum, si in eadem oratione plura invicem coniunguntur, pronomen personale seorsim additur; e. g. Act. 22, 17. ἐγένετό μοι ὑποστρέψαντι — προσευχομένου μου ἐν τῷ ἱερῷ, γενέσθαι με ἐν ἐκστάσει = factum est mihi revertenti et oranti i. e. — cum in templo preces facerem, extra me raptus sum; Act. 7, 21. ἐκ τεθέντος δὲ αὐτοῦ ἀνείλατο αὐτόν — καὶ ἐξεθρέψατο αὐτόν = cum autem expositus esset, sustulit eum et nutrit i. e. eum pro filio suo educandum curavit; Mt. 6, 3. Mt. 8, 1.

4. Alacriori mentis impetu abrepti structuram verborum minus observantes rectam orationis viam scriptores N. T. interdum relinquunt et cum aliquem in secunda personæ allocuti sint,

justo citius ad usum tertiæ transeunt, e. g. Mt. 23, 37. Ἱερουσαλήμ, Ἱερουσαλήμ, ἡ ἀποκτείνουσα τοὺς προφῆτας καὶ λιθοβολοῦσα τοὺς ἀπεσταλμένους πρὸς αὐτήν, ποσάκις... J. J., quæ occidis prophetas et lapidas eos, qui ad te missi sunt; L. 1, 45. μακαρία ἡ πιστεύσασα, ὅτι ἔσται τελείωσις τοῖς λελαλημένοις αὐτῇ (pro sol) = beata, quæ credidisti, quoniam perficientur, quæ dicta sunt tibi.

Hæc loquendi ratio non tantum Hebræis sed et Romanis haud insolita fuit.

5. Constructio ad sensum: α) in genere; Mt. 28, 19. ἔθνη — αὐτούς; Gal. 4, 19. τέκνία — οὓς; Col. 2, 19. κεφαλή — οὖ. β) in numero: Mt. 1, 21. λαόν — αὐτῶν; Phil. 2, 15. γενεά — οἷς; III. Jo. 9. ἐκκλησία — αὐτῶν.

6. Interdum, quod præter veteres Græcos etiam Romani aliæque gentes faciunt, pluralis ἡμεῖς pro ἐγώ sacri scriptores ponunt, etsi causæ, e quibus hæc enallage originem duxit, non adsint; e. g. Rom. 3, 8. ἡμεῖς λέγειν = nos (me) dicere; Jo. 3, 11. τὴν μαρτυρίαν ἡμῶν οὐ λαμβάνετε = testimonium nostrum (pro: meum — loquitur Christus) non accipitis; I. C. 11, 21.

§ 29. De pronomine reflexivo ἐαυτοῦ (contr. αὐτοῦ).

Hoc pronomen ad omnes fere personas in sing. et plur. adhiberi solet, e. g.

a) cum 2. persona sing.: Jo. 18, 34. ἀφ' ἐαυτοῦ σὺ τοῦτο λέγεις = a te ipso tu hoc dicis? Rom. 13, 9.

b) cum 3. pers. sing.: Mt. 23, 12. ὅστις ὑψώσει ἐαυτόν = quicumque exaltaverit se ipsum...

c) cum 1. pers. plur.: Rom. 8, 23. ἡμεῖς αὐτοὶ ἐν ἐαυτοῖς στενάζομεν = nos ipsi intra nos ipsos gemimus...

d) cum 2. pers. plur.: Mat. 3, 9. μὴ δόξητε λέγειν ἐν ἐαυτοῖς = nolite dicere apud vos ipsos; Phil. 2, 12.

e) cum 3. pers. plur.: Mr. 2, 8. ὅτι οὕτω διαλογίζονται ἐν ἐαυτοῖς = quia sic cogitant apud se ipsos.

Nota 1. Interdum quoque s. auctores ἑαυτοῦ sensu rēci-proco (in vicem) loco pronominis ἀλλήλων utuntur e. g. I. C. 6, 7. ὅτι κρίματα ἔχετε μεθ' ἑαυτῶν; Thess. 5, 13.; Jud. 20, ἐποικοδομοῦντες ἑαυτούς.

Nota 2. Sæpe etiam pronomina personalia pro reflexivo leguntur e. g. Mt. 6, 19. θησαυρίζετε ὑμῖν θησαυρούς... Mt. 18, 8. βάλε ἀπὸ σοῦ... Mt. 17, 27. δὲ ἀντὶ ἑμοῦ καὶ σοῦ...

§ 30. De pronomibus possessivis.

Notio possessionis vel a) pronominibus ἐμός, σός, ἡμέτερος, ὑμέτερος vel b) genitivo pronominum personalium exprimitur; hæc constructio in N. T. sæpius occurrit. Pronomina possessiva non raro obiective intelligenda sunt, quæ ratio neque veteribus Græcis insolita neque Romanis scriptoribus incognita erat; e. g. L. 22, 19. τοῦτο ποιεῖτε εἰς τὴν ἐμὴν ἀνάμνησιν = hoc facite in commemorationem mei; I. C. 15, 31. καθ' ἡμέραν ἀποθνήσκω νῆ τὴν ὑμετέραν καύχησιν = quotidie morior ob gloriam vestri; Rom. 11, 31. οὗτοι νῦν ἠπεύθησαν τῷ ὑμετέρῳ ἐλέει = isti nunc non crediderunt, ut per misericordiam vestram (i. e. exemplo misericordiæ div. vobis impensæ moti) credant et misericordiam consequantur.

Pronomen possessivum ut prædicatum legitur: Mt. 20, 23. οὐκ ἔστιν ἐμὸν τοῦτο δοῦναι i. e. non est in mea potestate dare vobis.

Ἰδιος (= ἑαυτοῦ) etiam in N. T. significatione possessiva occurrit; e. g. Jo. 1, 11. εἰς τὰ ἴδια ἦλθεν = in propria (i. e. ad suos scil. Judæos) venit.

§ 31. De pronomibus demonstrativis.

Pronomina demonstrativa, quæ sæpissime in N. N. occurrunt, sunt hæc: οὗτος, ἐκεῖνος, αὐτός, rarius ὅδε.

1. Pronomen οὗτος = hic demonstrat obiectum præsens, notissimum, in oratione proxime nominatum; e. g. Mt. 3, 17. οὗτός ἐστιν ὁ υἱός μου = hic est filius meus; Mt. 3, 3. οὗτος γάρ

ἐστὶν ὁ ῥηθείς = hic est enim, de quo dictum est per prophetam; Act. 1, 18. οὗτος μὲν οὖν ἐκτήσατο = et hic quidem possedit.

Nota. Interdum pronomen οὗτος non ad proximum substantivum, sed ad nomen illud, quod universæ orationis primarium est, refertur e. g. Act. 4, 10. ἐν τούτῳ (οὗτος παρέστηκεν . . . ὑγιής) ad Χριστοῦ et non ad θεός, quæ vox proxima est, pertinet; Act. 7, 18. 19. ἀνέστη βασιλεὺς ἕτερος, ὃς οὐκ ᾔδει τὸν Ἰωσήφ οὗτος . . . ἐκάκωσε . . . οὗτος non pertinet ad Ἰωσήφ, sed ad βασιλεύς in versu 18.

2. Nonnunquam pronomen demonstrativum legitur, ubi relativum exspectaveris e. g. Act. 10, 36; 2, 36. ἣν Ἄννα προφήτις . . . αὕτη (pro ἣ, quæ processerat in diebus multis); L. 7, 12. υἱὸς μονογενὴς τῇ μητρὶ, καὶ αὕτη (pro ἣ) ἣν χήρα . . . filius unigenitus matris, quæ vidua erat. Act. 10, 36. εὐαγγελιζόμενος εἰρήνην διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ οὗτός (pro ὃς) ἐστὶν πάντων κύριος annuntians pacem per Jesum Christum, qui est omnium Dominus.

3. Ut sententia crescat eiusque pondus magis aestimetur, demonstrativum (proprie loco subiecti præcedentis) pleonastice verbo finito præponitur. Hic loquendi usus antiquis Græcis tum maxime, quum verbum a subiecto intermedia enuntiatione disiungeretur, frequens fuit e. g. Mt. 24, 13. ὁ ὑπομείνας εἰς τέλος, οὗτος σωθήσεται = qui perseveraverit usque ad finem, (hic) salvus erit; Mr. 7, 15. τὰ ἐκπορευόμενα (ἐκ) ἀπ' αὐτοῦ, ἐκεῖνά ἐστ' τὰ κοινοῦντα = quæ procedunt ex eo, (illa) sunt, quæ coinquinant.

Nota 1. Ex usu Hebræorum ante relativum vox ἀνὴρ pro demonstrativo legitur e. g. Rom. 4, 8. μακάριος ἀνὴρ = μακάριος οὗτος = beatus is, ᾧ οὐ μὴ λογίσσεται κύριος ἁμαρτίαν = cui non imputat Dominus peccatum; Jac. 1, 12. μακάριος ἀνὴρ = οὗτος, ὃς ὑπομένει = qui sustinet.

Nota 2. Οὗτος et ἐκεῖνος nonnunquam contemptum spirant e. g. Jo. 6, 52. πῶς δύναται οὗτος ἡμῖν δοῦναι τὴν σάρκα αὐτοῦ φαγεῖν; = quomodo potest hic nobis carnem suam dare ad manducandum?; 7, 15. πῶς οὗτος γράμματα οἶδε = quomodo hic litteras scit?; 7, 11. ποῦ ἐστὶν ἐκεῖνος = ubi est ille? (seductor).

Ἐκεῖνος (ille) demonstrat obiectum absens, remotum, in oratione iam prius nominatum e. g. Mt. 7, 22. πολλοὶ ἐροῦσίν μοι ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ = multi dicent mihi in die novissima = iudicii; II. Thess. 1, 10.; Mt. 7, 25. τῇ οἰκίᾳ ἐκείνῃ, de qua v. 24.

Nota. Solemnis est scriptoribus rerum Christi formula: ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις de tempore, quod accuratius aut nesciunt definire, aut nolunt, quod tamen coniungi volunt cum rerum modo narratarum tempore: Mt. 3, 1. ἐν δὲ ταῖς ἡμέραις ἐκείναις = in diebus autem illis; Mr. 1, 9. 8, 1. L. 2, 1.

Οὗτος et ἐκεῖνος præmonstrant interdum sententiam immediate sequentem e. g. Mt. 24, 43. ἐκεῖνο δὲ γινώσκετε, ὅτι, εἰ ᾗδει — illud autem scitote, si sciret scil. pater familias; L. 1, 43. πόθεν μοι τοῦτο, ἵνα ἔλθῃ ἡ μήτηρ = unde hoc mihi, ut veniat mater; I. Pet. 2, 19. τοῦτο γὰρ χάρις, εἰ διὰ συνείδησιν . . . hæc est autem gratia, si propter conscientiam; L. 12, 18. τοῦτο ποιήσω — καθελῶ . . . hoc faciam: destruam . . .; Hebr. 9, 8. — τοῦτο δηλοῦντος τοῦ πνεύματος . . . μήπω πεφανερῶσθαι hoc significante Sp. s. . . . nondum prolatam esse scil. viam; Mr. 12, 24. οὐ διὰ τοῦτο πλανᾶσθε, μὴ εἰδότες τὰς γραφάς = nonne ideo erratis nescientes scripturas? II. C. 13, 9. τοῦτο καὶ εὐχόμεθα, τὴν ὑμῶν κατάρτισιν = hoc et oramus vestram (nempe) consummationem (i. e. vestram perfectionem a Deo petimus).

Nota. Pron. ἐκεῖνος nonnumquam solummodo notionem indefiniti pronominis is, iste habet, e. g. Jo. 14, 21. ὁ ἔχων τὰς ἐντολάς μου, ἐκεῖνός ἐστιν ὁ ἀγαπῶν με . . . qui habet mandata mea . . . is est, qui diligit me; Jo. 10, 6. ταύτην τὴν παροιμίαν εἶπεν . . . ἐκεῖνοι δὲ . . . hanc parabolam dixit . . . ipsi (vel isti) autem . . .

Αὐτός (ipse).

1. Pronomen αὐτός, ubi cum molestia lectoris iteraretur, ad illustrandum autem orationis sensum non necessarium erat, prope verba sæpius omittitur. Mt. 21, 7. ἐπικάθισεν ἐπάνω αὐτῶν scil. αὐτόν i. e. Jesum; Act. 13, 3. ἀπέλυσαν dimiserunt scil. αὐτούς = Barnabam et Saulum, Ephes. 5, 11. ἐλέγχετε = redarguite (scil. αὐτά = opera infructuosa).

2. E contrario αὐτός sæpissime, quum verbum a nomine regente tota periodo vel pluribus vocibus interpositis disiunctum

est, pleonastice, ne sensus obscuretur, iteratur, idque potissimum in fine earum sententiarum, quæ cum relativo ὅς ineunt, repetitur e. g. Mr. 5, 2. ἐξελθόντι αὐτῷ ἐκ τοῦ πλοίου εὐθέως ἀπῆντησεν αὐτῷ ἄνθρωπος = exeunti (ei) e navi statim occurrit homo . . . , Jo. 15, 2. πᾶν κλήμα — μὴ φέρον καρπὸν, αἶρε: αὐτό = omnem palmitem non ferentem fructum tollet. Act. 15, 17. Ὅπως ἂν ἐκζητήσωσιν . . . τὸν κύριον καὶ πάντα τὰ ἔθνη, ἐφ' οὓς ἐπικέκληται τὸ ὄνομά μου ἐπ' αὐτούς.

3. Per negligentiam, etiam profanis scriptoribus et hebræis communem pronomen αὐτός interdum ponitur, quamquam nomen, ad quod refertur non præcessit, hoc autem in talibus locis intelligi potest aut:

a) e substantivo colectivo, sub quo latet; e. g. Lc. 4, 14. 15. ὑπέστρεφεν ὁ Ἰησοῦς εἰς τὴν Γαλιλαίαν — καὶ ἐδίδασκεν ἐν ταῖς συναγωγαῖς αὐτῶν i. e. incolarum Galileæ; Act, 8, 5.

b) aut e voce, quæ notionem affinem continet e, g. Jo. 9, 22. ἐάν τις αὐτὸν ὁμολογήσῃ Χριστόν . . . αὐτόν refertur ad Ἰησοῦν patet ex additamento Χριστόν;

c) aut ex orationis serie, in qua multa supprimuntur, quæ lectori nota esse, jure sumuntur e. g. Jo. 20, 15. κύριε, εἰ σὺ ἐβάστασας αὐτόν, εἰπέ μοι, ποῦ ἔθηκας αὐτόν = (Jesum), Domine, si tu abstulisti eum, dic mihi, ubi posuisti eum; Mt. 11, 1. μετέβη — — ἐν ταῖς πόλεσιν αὐτῶν i. e. Galilæorum — nam ibi morabatur Jesus.

Nota. Pro relativo ὅς in N. T. interdum legitur καὶ αὐτός. e. g. I. C. 8. 6. θεὸς ἐξ οὗ τὰ πάντα καὶ ἡμεῖς εἰς αὐτόν pro καὶ εἰς δὲ ἡμεῖς . . . Deus, ex quo omnia et in quo nos; Jo. 15, 5. ὁ μένων ἐν ἐμοὶ, κἀγὼ ἐν αὐτῷ pro: καὶ ἐν ᾧ ἐγώ = qui manet in me, et in quo ego.

4. ὁ αὐτός significatione „idem“, e regula construitur cum dativo rei comparatæ, ut e. g. I. C. 11, 5. ἓν γὰρ ἐστὶ καὶ τὸ αὐτὸ τῇ ἐξυρημένῃ = unum enim et idemque ac si rasa esset i. e. æqualis (similis) mulieri dehonestatæ. Ast I. Petri 5, 9., ubi legimus: εἰδότες τὰ αὐτὰ τῶν παθημάτων τῇ ἀδελφότητι ἐπιτελεῖσθαι = scientes, easdem passiones fraternitati fieri, — pro-

nomen αὐτός hoc sensu cum genitivo construitur ea ratione, qua adiectiva et pronomina sæpius cum genitivo nominis sui leguntur.

5. Denique αὐτός passim, ut in veterum libris, ita in N. T. significat „sua sponte“ e. g. Jo. 16, 27. αὐτός γὰρ ὁ πατήρ φιλεῖ ὑμᾶς = ipse enim Pater amat vos, quoniam quod aliquis ipse fecit, propria sua voluntate ductus fecisse credendus est. Eandem potestatem (selbst) habet, cum primæ pluralis personæ adiungitur, cui alias pronomen ἡμεῖς aptius ad sententiam augendam additur; e. g. Lc. 11, 4.: καὶ γὰρ αὐτοὶ = ipsi — ἀφίεμεν παντὶ τῷ ὀφείλοντι ἡμῖν = remittimus cuique debitori nostro; in loco parallelo apud Mt. 6, 12. legitur: ὥς καὶ ἡμεῖς ἀφίεμεν.

§ 32. De pronomibus relativis.

1. Relativa ὅς ὅστις in N. T. eadem significatione, nempe: ὅς = qui (de objecto certo), ὅστις = quicumque (indefinite) leguntur sicut in scriptis veterum Græcorum; sæpe tamen s. auctores de hoc regulari usu abeunt, ponentes ὅς pro ὅστις et vice versa; e. g. Lc. 2, 4. Act. 8, 15.; 12, 10.

2. Pronomen relativum, ubi propter verbum activum in accusativo ponendum erat, Scriptores s. ut profani sæpissime in casu nominis præcedentis addunt; quam construendi rationem grammatici attractionem vocant, e. g. Mr. 7, 13. Ἀκυροῦντες τὸν λόγον θεοῦ τῇ παραδόσει ὑμῶν (per traditionem vestram) ἣ παρεδώκατε = quam tradidistis. Lc. 2, 20. Reversi sunt pastores glorificantes et laudantes Deum ἐπὶ πάντων in omnibus, οἷς ἤκουσαν = quæ audierant. Jo. 2, 22. καὶ ἐπίστευσαν τῷ λόγῳ, ὃν εἶπεν. Act. 3, 25. Vos estis filii prophetarum et τῆς διαθήκης, ἥς διέθετο ὁ θεός = testamenti, quod disposuit Deus.

3. Si enuntiatio, quæ relativo inducitur, sententiam primariam continet, hoc interdum præcedit subiecto periodi. Tunc (per inversam quasi attractionem) substantivum, ad quod præcedens relativum refertur, in eius casu ponitur a Græcis. Exempla in N. T. leguntur hæc: Mr. 6, 16. ὃν ἐγὼ ἀπεκεφάλισα Ἰωάννην, αὐτὸς ἐγέρθη ἐκ νεκρῶν = Joannes, quem ego decollavi, surrexit

a mortuis. Act. 21, 16. ἀγόντες παρ' αἷ ξενισθῶμεν Μνάσωνί τινι Κυπρίῳ ducentes (nos) ad Mnasonem quendam Cyprium, apud quem hospitaremur = cuius hospitio uteremur. Rom. 6, 17. ὁβεδιστίς ἐξ corde εἰς ὃν παρεδόθητε τύπον διδασχῆς = τῷ τύπῳ, εἰς ὃν... in eam formam doctrinæ, in quam traditi estis.

Nota. Interdum et subiectum periodi, quod relativo præcedit, ex assimilatione in casu quarto relativi ponitur. Mt. 21, 42. λίθον, ὃν ἀπεδοκίμασαν οἱ οἰκοδομοῦντες, οὗτος ἐγενήθη lapis, quem reprobarunt ædificantes, hic factus est... I. C. 10, 16, τὸν ἄρτον, ὃν κλῶμεν, οὐχὶ κοινωνία τοῦ σώματος τοῦ Χριστοῦ ἐστίν; panis, quem frangimus, nonne participatio corporis Christi est?

4. Relativo neutro interdum ut in veterum scriptis, ita in N. T. tota aliqua sententia inducitur. Eodem modo Romani „quod“ sæpius significatione „quod attinet ad id, quod“ adhibent. Exempla: Rom. 6, 10. ὃ δὲ ζῇ, ζῇ τῷ θεῷ quod attinet ad id, quod vivit, id vivit Deo. Gal. 2, 20. ὃ δὲ νῦν ζῶ ἐν σαρκί, ἐν πίστει ζῶ = quod autem attinet ad id, quod nunc vivo in carne, in fide vivo.*)

Relativum, quo secundaria sententia inducitur, interdum per convenientem coniunctionem resolvendum est. e. g. I. C. 2, 16. Τίς ἔγνω νοῦν κυρίου, ὃς συμβιβάσει αὐτὸν — quis cognovit sensum Domini, (ita) ut instruat eum (instruere eum possit)?

5. Scribendi rationem hebraicam secuti sunt N. T. auctores, ubi relativum suppresserunt, itemque ubi illi in fine periodi personæ notam pleonastice addiderunt e. g. I. Jo. 3, 2. Diligamus invicem, non sicut Kain ἐκ τοῦ πονηροῦ ἦν i. e. ὃς qui ex maligno erat; Mr. 7, 25. γυνὴ ἥς εἶχε τὸ θυγάτριον αὐτῆς πνεῦμα ἀκάθαρτον = mulier, cuius filia habebat spiritum immundum.

Nota 1. Casus obliqui pronominis relativi cum præpositionibus sæpissime naturam coniunctionum et adverbiorum induunt e. g. Lc. 1, 20. ἀνθ' ὧν = quare, quia; Lc. 7, 45. ἀφ' ἧς = ex quo; Mt. 1, 25. ἕως οὗ = usque dum.

*) Moderni relativum velut obiectum a verbo ζῇν dependere admittunt (βίον ζῇν vitam vivere) et vertunt: quam autem nunc vitam vivo in carne, eam in fide vivo filii Dei.

Nota 2. Transpositio relativi invenitur: Act. 1, 2. ἐντειλάμενος τοῖς ἀποστολοῖς διὰ πνεύματος ἁγίου, οὓς ἐξελέξατο; proprie: ἐντειλάμενος τοῖς ἀποστολοῖς, οὓς ἐξελέξατο, διὰ πνεύματος ἁγίου = mandata dans apostolis, quos elegit, ob Spiritum sanctum...

6. Paucis locis pronomen relativum in interrogationibus indirectis reperitur e. g. I. Tim. 1, 7. μὴ νοοῦντες μήτε ἃ λέγουσιν, μήτε περὶ τίνων διαβεβαιοῦνται = non intelligentes, neque quæ loquuntur, neque de quibus affirmant (propter τίνων etiam ἃ interrogative legendum est) I. Thess. 1, 5. οἴδατε οἷοι ἐγενήθημεν; Lc. 9, 55. οὐκ οἴδατε, οἷου πνεύματος ἐστε.

Qui relativum etiam in directis interrogationibus invenisse putant, adducunt exempla: Mr. 9, 11. ἐπηρώτων αὐτόν λέγοντες· ὅτι (ὅ, τι) λέγουσιν οἱ γραμματεῖς, ὅτι... Mr. 9, 28. ἐπηρώτων αὐτόν· ὅτι (ὅ, τι) ἡμεῖς οὐκ ἠδυνήθημεν ἐκβαλεῖν αὐτό; alii autem negant, quibus ὅτι abbreviatum e τί ὅ, τι „cur“ esse videtur.

§ 33. De pronomibus interrogativis.

Interrogativum τίς (cum accentu acuto) non solum in directis sed etiam in indirectis interrogationibus reperitur; nonnumquam etiam τίς legitur, ubi, quoniam de duobus sermo est, proprie πότερος (uter) scribendum erat; e. g. Mt. 15. 32. οὐκ ἔχουσιν, τί φάγωσιν (δ φάγωσιν) = non habent, quod manducent; Lc. 7, 42. τίς οὖν αὐτῶν (ἀμφοτέρων) πλεῖον αὐτόν ἀγαπήσει, uter ergo (amborum) plus eum amabit?

Neutro τί Novi Testamenti scriptores sæpius potestate adverbii πῶς „quomodo“ utuntur e consuetudine etiam profanis scriptoribus frequenti. (Hebr. מַה quid?) Mt. 7, 3. τί βλέπεις τὸ κάρφος = quomodo vides... i. e. qua fronte..., etc...; versu sequenti jam legitur πῶς. Lc. 22, 46. τί καθεύδετε quomodo potestis dormire?

Neutrum τί, ubi prædicatum est varia significatione positum invenitur, prout nempe de notione, fine, accuratiore determinatione subiecti quæritur e. g. Jo. 18, 38. τί ἐστὶν ἀλήθεια; τί οὖν ὁ νόμος; = quid est veritas? quid igitur lex (= ad quid ergo

lex?) Gal. 3, 19.; Act. 12, 18. τί ἄρα ὁ Πέτρος ἐγένετο; quid cum Petro factum est? Jo. 21, 21. οὗτος δὲ τί; quid cum hoc (sclt. fiet)? ad subiectum ταῦτα: Lc. 15, 26. τί ἂν εἴη ταῦτα; = quid hæc essent. Jo. 6, 9. ταῦτα τί ἐστὶν εἰς τοσούτους, = hæc quid sunt inter tantos?

Elliptica interrogatio ἵνα τί (ἰνατί sclt. γένηται) notat vel: „ad quid“ e. g. Lc. 13, 7. ἰνατί καὶ τὴν γῆν καταργεῖ = ad quid etiam terram occupat? vel „qua de causa“ Mt. 9. 4. Ἰνατί ὑμεῖς ἐνθυμεῖσθε πονηρὰ ἐν ταῖς καρδίαις ὑμῶν; ut quid (qua de causa) cogitatis... Lc. 16, 2. τί τοῦτο ἀκούω περὶ σοῦ = τί ἐστὶν τοῦτο, οὗ ἀκούω περὶ σοῦ = quid est hoc, quod audio de te? Jo. 14, 22. τί γέγονεν, ὅτι (= δι' ὃ, τι) ἡμῶν μέλλεις ἐμφανίζειν σεαυτὸν;

Nota. Significatione interrogativi τίς aliquoties occurrit ποῖος e. g. Mt. 22, 36. ποία ἐντολὴ μεγάλη ἐν τῷ νόμῳ; Lc. 12, 39. ποία ὥρα.

§ 34. De pronomibus indefinitis.

1. Τίς, ubi prædicatum est, frequenter personæ vel rei, de qua sermo est, auctoritatem auget; e. g. Act. 5, 36. Θεοδᾶς λέγων, εἶναί τινα ἑαυτὸν i. e. esse magni nominis virum. Gal. 2, 6. Ab iis autem, qui videbantur εἶναί τι i. e. auctoritate quadam insignes esse.

Eandem hoc nomen potestatem habet, ubi ad adiectivum additur, (contra consuetudinem Græcorum, qui adposito τις notionem adiectivi sæpius etiam augustioribus finibus circumscribebant et minuebant) e. g. Act. 8, 9. Simon magus dixit εἶναί τινα ἑαυτὸν μέγαν = se esse magnum virum, Dei legatum. Hebr. 10, 27, φοβερὰ δὲ τις ἐκδοχὴ κρίσεως = terribilis utique expectatio iudicii.

2. Cum τις proprie unum modo e multitudine, parvam igitur totius generis partem notat, factum est, ut etiam minueret sententiam, quamobrem: a) substantivorum, quibus additur, notionem interdum extenuat e. g. Jac. 1, 18. ἀπαρχὴ τις = pri-

mitiæ quasi; b) numeralia ad incertam multitudinem reducit, e. g. Act. 23, 23. δύο τινάς = circiter duo; Act. 19, 14. ἦσαν δέ τινες υἱοὶ Σκευᾶ ἐπτά erant circiter septem filii Scevae.

3. Ante genitivum partitivum, sive solus legatur, sive præpositionem adiunctam habeat, τις non rarum omissum est, e. g. Lc. 21, 16. θανατώσουσιν ἐξ ὑμῶν scilicet. τινας = quosdam ex vobis morte afficient Jo. 16, 17. εἶπον (scilicet. τινες) ἐκ τῶν μαθητῶν dixerunt nonnulli ex discipulis... Act. 21, 6. συνῆλθον δὲ καὶ (scilicet. τινες) τῶν μαθητῶν = venerunt autem et quidam ex discipulis.

Nota 1. Pro τις significatione „aliquis“ in N. T. frequentissime cardinale εἷς legitur; Mt. 8, 19. καὶ προσελθὼν εἷς i. e. aliquis γραμματεὺς accedens; Mt. 16, 14. ἓνα i. e. aliquem τῶν προφητῶν; interdum τις ad εἷς addunt Mr. 14, 51. εἷς τις νεανίσκος = quidam juvenis; Lc. 22, 50. εἷς τις ἐξ αὐτῶν = quidam ex iis.

Nota 2. Pronomen ἕκαστος auctores N. T. interdum voce ἄνθρωπος indicant; in sermone germ. per impersonale „man“ optime redditur I. C. 4, 1. οὕτως ἡμεῖς λογιζέσθω = sic nos existimet quisque so soll man uns betrachten; I. C. 11, 28. δοκιμάζέτω ἄνθρωπος ἑαυτὸν probet seipsum quisque: man prüfe sich selbst.

Nota 3. Ad notionem οὐδεὶς (nemo, nullus) indicandam N. T. scriptores non raro adiectivo universalitatis πᾶς utuntur, negandi particulam verbo adden es eaque totam sententiam negantes; e. g. Rom. 3, 20. ἐξ ἔργων νόμου οὐ δικαιωθήσεται πᾶσα σάρξ = ex operibus legis nemo iustificabitur. Ephes. 5, 5. πᾶς πῆρνος.... οὐκ ἔχει κληρονομίαν = nullus scortator habet hæreditatem.

Gravior negatio exprimitur per εἷς, ἓν οὐ e. g. Mt. 10, 29. ἐν ἑξ αὐτῶν οὐ πεσεῖται ἐπὶ τὴν γῆν auch nur einer von ihnen wird nicht zur Erde fallen; item per οὐδὲ εἷς Act. 4, 32. οὐδὲ εἷς τι τῶν ὑπαρχόντων αὐτῷ ἐλεγεν ἴδιον εἶναι nec ullus bonorum quidquam suum esse dicebat. Mt. 27, 14. Jo. 1, 3.; Rom. 3, 10.

Ubi οὐ πᾶς coniunctim legitur, hoc potestatem suam servavit atque sententia totius loci negatur (non omnis, non omnes.) Mt. 7, 21. οὐ πᾶς ὁ λέγων non quisque dicens; Mt. 19, 11. οὐ πάντες χωροῦσιν τὸν λόγον τοῦτον = non omnes capiunt verbum istud.

Nota 4. In notanda sententia: alter, alter, N. T. auctores non solum e consuetudine veterum ὁ μὲν, ὁ δὲ usurpant (e. g. Mt. 13, 3. 20, 5.) sed etiam:

- a) εἷς καὶ εἷς (Mt. 20, 21. Mr. 4, 8, 20.)
- b) εἷς — ἕτερος (Mt. 6, 24.; Lc. 7, 41.)
- c) ὁ μὲν — ὁ δὲ (Mt. 21, 35; Rom. 14, 5.)
- d) τινὲς μὲν — τινὲς δὲ (Phil. 1, 15.)

Ubi de pluribus quam de duabus partibus est sermo:

ὁ μὲν — ἄλλος δὲ — ἕτερος δὲ — ἄλλος δὲ (I. C. 12, 8.)

Ubi relatio reciproca obtinet:

- a) εἷς τὸν ἕνα alter alterum (I. Thess. 5, 11.)
- b) ὁ ἕκαστος τῷ πλησίον alter alteri (Rom. 15, 2.)
- c) ἄλλος πρὸς ἄλλον alter ad alterum (Act. 2, 12.)

Ceterum notandum, neque probatos scriptores strenue ubique phrasin ὁ μὲν, ὁ δὲ tenuisse, sed sæpius pro uno eorum aliam vocem εἷς, ἄλλος, τίς posuisse.

§ 35. De articulo.

1. Articulus cum individualis tum genericus in N. T. recte dignoscitur; individualis præponi solet substantivis, quibus una rerum personarumve certe notatur; e. g. Mt. 2, 11. ἐλθόντες εἰς τὴν οἰκίαν... de certa οἰκία in præcedentibus sermo fuit v. 9. Jo. 6, 10. ἐν τῷ τόπῳ in loco, ubi nempe Christus stetit cum discipulis suis; — Mt. 24, 1. — τὰς οἰκοδομὰς — quas nempe discipuli Christo ostendebant. I. C. 5, 9. ἔγραψα ὑμῖν ἐν τῇ ἐπιστολῇ scripsi vobis in epistola (prima ad Cor., quam autem non possidemus.) ὁ προφήτης — quod vocabulum cum articulo legitur, ubi illum vatem, qui a Judæis Messiam antecedere credebatur, (sclt. Jeremiam) Jo. 1, 21. 25. vel Jesum καὶ ἐξοχὴν notat Jo. 6, 14. — ὁ ἐρχόμενος i. e. venturus = Messias. Item cum articulo individuali occurrunt nomina: ὁ νόμος, ἡ γράφη, ἡ κρίσις, τὸ εὐαγγέλιον et a. Articulus genericus præponitur nominibus appellativis universum genus utpote totum aliquid indicantibus; e. g. Mt. 24, 28. οἱ ἀετοὶ aquilæ (das Adlervolk), L. 9, 58. αἱ ἀλώπεκες

vulpes (das Fuchsgeschlecht), Mt. 12, 35. ὁ ἀγαθὸς ἄνθρωπος bonus homo, utpote unus universam classem bonorum hominum repræsentans.

Nomina appellativa personarum aut rerum, quarum unum exemplar reperitur aut vulgariter cogitatur, in N. T. modo cum articulo modo sine articulo leguntur; e. g. L. 21, 25. ἔσονται σημεῖα ἐν ἡλίῳ καὶ σελήνῃ καὶ ἄστροις. Act. 27, 20. μήτε δὲ ἡλίου μήτε ἄστρον ἐπιφαινόντων, cum articulo Mt. 5, 45. — L. 16, 17. — Rom. 15. 5. I. Tim. 3, 6. Jac. 3, 6. Si autem proprietas eorum cogitatur, articulo carent. I. C. 15, 41. ἄλλη μὲν (σάρξ) ἄνθρώπων, ἄλλη δὲ κτηνῶν jiné je tělo člověčí, jiné hovadí, (Suš.) Mt. 21, 25. τὸ βάπτισμα Ἰωάννου ἐξ οὐράνου ἢ ἐξ ἀνθρώπων i. e. cuius originis... cœlestis an humanæ.

Substantivis, quibus persona vel res tamquam certa non notatur, et quibus non universum genus, sed aliqua pars tantum indicatur, articulus non præponitur.

In specie articulo carent:

a) Nomina propria.

α) personarum; si autem persona in præcedentibus nominata est, articulum præpositum habent; e. g. Act. 9. 1. ὁ δὲ Σαῦλος... relate ad 8, 1. 3.

Nomen Ἰησοῦς in evangeliiis sæpissime cum articulo coniungitur, nisi attributo vel appositione ornatum est; e. g. Mt. 26, 69. μετὰ Ἰησοῦ τοῦ Γαλιλαίου (Ναζωραίου). 27, 17. 22. Ἰησοῦν τὸν λεγόμενον Χριστόν. L. 2, 43. Ἰησοῦς ὁ παῖς — τό παιδίον Ἰησοῦν. Act. 1, 14. Μαρία τῇ μητρὶ τοῦ Ἰησοῦ. — Χριστός utpote appellativum = Messias in evangeliiis et Actibus plerumque cum articulo. Articulus nominibus propriis indeclinabilibus præpositus casum indicat; e. g. Mt. 22, 42. λέγουσι αὐτῷ Τοῦ Δαυὶδ (Davidis selt. filius) Mr. 15. 45. Rom. 11, 25. — ὅτι πώρως ἀπὸ μέρους τῷ Ἰσραὴλ γέγονεν — Act. 7, 8. L. 2, 16. Mt. 1, 2.

β) urbium et regionum. Act. 16, 8. κατέβησαν εἰς Τρωάδα 20, 14. — ἦλθομεν εἰς Μιτυλήνην.

Nom. Ἱερουσαλὴμ. ve Ἱεροσόλυμα fere semper sine articulo; nonnunquam nomina urbium articulum habent, si earum mentio

iam facta est vel si terminum peregrinationis indicant: Act. 28, 14. καὶ οὕτως εἰς τὴν Ῥώμην ἤλθομεν, in versu 16. idem nomen iam sine articulo legitur.

Nomina regionum utpote adiectiva, ad quæ substantiva χώρα vel γῆ supplenda sunt, articulum habent.

ἡ Ἰουδαία (hebr. γῆ Ἰούδα Mt. 2, 6.), ἡ Μεσοποταμία, ἡ Γαλιλαία, ἡ Συρία, ἡ Κιλικία et a; sæpe tamen sine articulo leguntur. — Αἴγυπτος ubique sine articulo.

γ) Nomina fluminum, montium et marium cum articulo occurrunt (class.) ὁ Ἰορδάνης ποταμός Mr. 1, 5. ὁ Ἀδρίας Act. 27, 27. — Nomina populorum in libris veterum Græcorum sine articulo reperiuntur, etiam s. Paulus in epistolis et sermonibus (in Act.) nominibus e. g. Ἰουδαῖοι, Ἕλληνας articulum non præponit; utique legitur I. C. 9, 20. ἐγενόμην τοῖς (art. individ.) Ἰουδαίοις ὡς Ἰουδαῖος factus sum Judæis (i. e. iis, cum quibus mihi commercium erat vel quibus evangelium prædicabam) ut Judæus. In evangeliiis autem et in Actibus nomen Ἰουδαῖοι fere semper cum articulo occurrit.

b) Articulo carent nomina, quæ cum præpositionibus adverbialiter ponuntur (class.) ad significandum:

α) locum; e. g. ἐπὶ γῆς L. 2, 14. εἰς ἄδην Act. 2, 27. παρὰ θάλασσαν 10, 6. ἀπ' ἀγορᾶς Mr. 7, 4. κατ' ὀφθαλμούς G. 3. 1. εἰς μέσον Mr. 14. 60. ἀπ' ἀνατολῆς et a.

β) tempus: πρὸς ἑσπέραν L. 24, 29. ἐν ἡμέρᾳ Rom. 13, 13. πρὸ καιροῦ Mt. 8. 29. ἐν ἀρχῇ Jo. 1, 1. ἀπὸ καταβολῆς Mt. 13, 35. ἐκ νεότητος Act. 26, 4.

Nota. Per hebr. in quibusdam formulis et dictionibus et nomen regens et genitivus sine articulo leguntur: e. g. ἀπὸ προσώπου τινός, διὰ χειρός τινος, διὰ στόματός τινος, ἀπ' ὀφθαλμῶν σου, ἐν ὀφθαλμοῖς ἡμῶν; dein: ἐν ἡμέρᾳ Ἡρώδου Mt. 2, 1, ἐν ἡμέρᾳ ὀργῆς Rom. 2, 5. ἐν βίβλῳ ξωῆς Ph. 4, 3. — γῆ Ἰσραὴλ, πόλις Δαυὶδ, οἶκος Ἰσραὴλ, ἐξ ἐφημερίας Ἀβία L. 1, 5. (L. 1, 46. et sequ. — 1, 68. et sequ.)

c) Nomen prædicati e regula sine articulo ponitur. e. g. Mt. 8, 9. καὶ ἐγὼ ἄνθρωπός εἰμι nam et ego homo sum..., attā-

men prædicatum articulo ornatur, si illud unicum vel determinatum objectum designat, e. g. I. Jo. 4, 15. Ἰησοῦς ἐστὶν ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ. Mt. 16, 16. σὺ εἶ ὁ Χριστός. Mr. 8, 29. Mr. 1, 11. σὺ εἶ ὁ υἱὸς μου

Nota. ὁ υἱός (præd.) = unicus filius; υἱός (præd.) unus e caris. Mt. 27, 11, σὺ εἶ ὁ βασιλεὺς τῶν Ἰουδαίων Mr. 15, 2. L. 23, 3. Jo. 4, 42. οὗτός ἐστι ὁ σωτὴρ τοῦ κόσμου. Mt. 5, 13. ὑμεῖς ἐστὲ τὸ ἅλας τῆς γῆς Mt. 5, 14. ὑμεῖς ἐστὲ τὸ φῶς τοῦ κόσμου.

Nota discrimen: Jo. 8, 44. ἐκεῖνος (sclt. διάβολος) . . . ψεύστης ἐστὶ (sine artic.) καὶ ὁ πατὴρ (cum art.) αὐτοῦ (sclt. τοῦ ψεύδους) gradatio: non solum mendax, sed auctor (ille notus) mendacii. Ph. 3, 3. ἡμεῖς ἐσμεν ἡ περιτομή nos sumus circumcisio sclt. vera (veri nominis), quæ determinatio plerumque immediate sequitur; Jo. 15, 1. ἐγὼ εἰμι ἡ ἄμπελος ἡ ἀληθινή — ego sum vitis vera (perfectiss.) Jo. 1, 9. ἦν τὸ φῶς τὸ ἀληθινόν (præd.) — erat lux vera nempe verbum (subj.) Jo. 6, 50. οὗτός ἐστιν ὁ ἄρτος ὁ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ καταβαίνων — tentoť jest 'chléb, který v pravém smyslu s nebe sstupuje 51. ἐγὼ εἰμι ὁ ἄρτος ὁ ζῶν ὁ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ. Hanc significationem etiam participia prædicativa cum articulo habent actionem aliquam subiecto determinato utpote certam et propriam attribuentes; e. g. 9, 21. οὗτός ἐστιν ὁ πορθήσας hic est, qui perdebat . . t. j. vždyť právě tento hubil. Jo. 5, 39. Ἐρευνᾶτε τὰς γραφάς — καὶ ἐκεῖναί εἰσι αἱ μαρτυροῦσαι περὶ ἐμοῦ scrutamini (indic) scripturas — hae (revera) testimonium perhibent de me.

d) Appositio nominibus propriis addita plerumque absque articulo est; e. g. Σίμων βυρσεύς Act. 10, 32. Γάιος Δερβαῖος 20, 4. Ἰωάννα, γυνὴ Χουζᾶ ἐπιτρόπου Ἡρώδου L. 8, 3. — Ἰάκωβος Ἀλφαίου et Ἰούδας Ἰακώβου. Si autem personæ eiusdem nominis discernendæ sunt, articulus appositioni præponitur. Ἰωάννης ὁ βαπτίστης, Φίλιππος ὁ εὐαγγελιστής, ὁ βασιλεὺς Ἡρώδης.

c) Nomina abstracta sæpissime sine articulo reperiuntur; e. g. R. 3, 28. δικαιῶσθαι πίστει. Jo. 1, 4. ἐν αὐτῷ ζωὴ ἦν. I. C. 3, 13. νυνὶ δὲ μένει πίστις, ἐλπίς, ἀγάπη . . . Ceterum animadver-

tendum est, articulum in N. T. sæpius omitti, ubi illum desideraveris.

2. Articulus præponitur adiectivis:

a) quæ vices substantivorum subeunt; e. g. Rom. 1, 19. τὸ γνωστόν — quod notum est i. e. cognito Dei per veritates naturales. 2, 4. τὸ χρηστόν τοῦ Θεοῦ quod benignum est i. e. benignitas Dei.

b) quæ substantivum suum articulo ornatum sequuntur. Mr. 1, 11. ὁ υἱός μου ὁ ἀγαπητός Mr. 9, 43. εἰς τὸ πῦρ τὸ ἄσβεστον in ignem inexstinguibilem.

Nota. Etsi substantivum (nomen propr.) plerumque articulo destituatur, adiectivum (particip.) tamen, quod ei describendo adjicitur, eo solet instrui. Jo. 14, 27. εἰρήνην τὴν ἐμὴν δίδωμι ὑμῖν. L. 23, 49. γυναῖκες αἱ συνακολουθήσασαι Act. 7, 35.

Nota 2. Adiectivum (particip.) articulo carens neque inter substantivum eiusque articulum insertum prædicativum est; e. g. Jo. 5, 36. ἔχω τὴν μαρτυρίαν μείζω = ἡ μαρτυρία, ἣν ἔχω, μείζων ἐστίν. Mr. 8, 17, ἔτι πείπωρωμένην ἔχετε τὴν καρδίαν ὑμῶν; — Hebr. 7, 24. — I. C. 11, 5.

Nota 3. Πᾶς significatione „quisque“ (etiam quivis, omnis, „jeder“) adiungitur substantivo articulo non notato; e. g. Mt. 3, 10. πᾶν δένδρον omnis (každý) arbor; L. 3, 5. πᾶν ὄρος jeder Berg. — Act. 3, 23. πᾶσα ψυχὴ omnis anima; iunctum cum vocibus affectionem, actionem, indolem notantibus plenitudinem et summum intentionis gradum indicat, lat. omnis (alle, Alles;) Act. 4, 29. μετὰ πάσης παρόρεσις λαλεῖν τὸν λόγον σου cum omni fiducia loqui verbum tuum. 17, 11. μετὰ πάσης προθυμίας cum omni aviditate susceperunt verbum... πᾶσα ἐλπίς 27, 20. sim. σπουδὴ, ἐπιθυμία, χαρά et a.; πᾶς adiunctum substantivo articulo ornato notat „totus“, „universus“ e. g. ὤρμησεν πᾶσα ἡ ἀγέλη præcipitatus est totus grex. Mt. 21, 10. πᾶσα ἡ πόλις universa civitas; Mr. 4, 1. πᾶς ὁ ὄχλος die ganze Menge. L. 2, 1. πᾶσαν τὴν οἰκουμένην (scil. ἀπογράφεσθαι) ut universus describeretur orbis.

Nota discrimen II. C. 1, 4. ὁ παρακαλῶν ἡμᾶς ἐπὶ πάσῃ τῇ θλίψει ἡμῶν (qui consolatur nos in omni tribulatione nostra i. e.

ea, que revera contigit et quam apostolus universam sibi vel lectoribus repræsentat) εἰς τὸ δύνασθαι ἡμᾶς παρακαλεῖν τοὺς ἐν πάσῃ θλίψει (ut possimus et ipsi consolari eos, qui in omni pressura sunt i. e. quæ contingere possit.) — Πάντες in plurali, si omnes, qui vel in oratione præterita iam nominati sunt, vel mente ut certi quidam cogitantur, indicat, substantivo adiungitur cum articulo; e. g. Mt. 1, 17. πάσαι αἱ γενεαὶ omnes generationes (nempe in antecedentibus enumeratæ.) 11, 13. πάντες οἱ προφῆται omnes prophetæ (quos s. codex complectitur.) L. 2, 19. πάντα τὰ ῥήματα ταῦτα omnes res quæ evenerant.) Si vero universam quandam multitudinem, alia eorum ratione non habita. indicat, sine articulo ponitur; e. g. Rom. 5, 12. εἰς πάντας ἀνθρώπους in omnes homines (indefinite.) Gal. 6, 6. ἐν πᾶσιν ἀγαθοῖς in omnibus (in genere) bonis.

Eadem ratio est in adhibendis adiectivis: πολλοί, πλείονες, πλεῖστοι, ἄλλοι etc.

3. Participia construuntur cum articulo:

a) quæ substantivorum vices subeunt et aliquam universitatem indicant; e. g. ὁ σπείρων — rozsevač; I. Thess. 3, 5. ὁ πειράζων tentator.

b) quæ adiectivi instar substantivis adponuntur; e. g. Eph. 1, 3. ὁ Θεὸς ὁ εὐλογήσας Deus benedicens Col. 1, 5. τὴν ἐλπίδα τὴν ἀποκειμένην spem repositam; Jac. 3, 9. τοὺς ἀνθρώπους τοὺς γεγενότας homines factos.

4. Infinitivi, qui substantivi naturam induunt, habent articulum; e. g. Phil. 1, 21. τὸ ζῆν, τὸ ἀποθανεῖν. Jac. 1, 19. εἰς τὸ ἀκοῦσαι, εἰς τὸ λαλῆσαι (v. § 54.)

5. Ita pariter adverbii, quæ substantivorum loco adhibentur, articulus præponi solet; e. g. Jo. 8, 23. ὑμεῖς ἐκ τῶν κάτω ἐστέ, ἐγὼ ἐκ τῶν ἄνω εἰμί vos deorsum estis (i. e. de terra) ego de supernis sum. Col. 4, 9. τὰ ὧδε i. e. res, quæ hic aguntur. Mt. 8, 18. ἐκέλευσεν ἀπελθεῖν εἰς τὸ πέραν jussit ire trans fretum. I. Tim. 3, 7. οἱ ἔξωθεν non christiani.

Sæpe occurrit articulus ante nomina cum præpositionibus et ante genitivos; in primo casu articulus cum verbis adiectis paraphrastice exprimit aliquod nomen; in altero casu nomen

omissum, ad quod articulus pertinet, e contextu cognosci debet; e. g. Mt. 26, 51. οἱ μετὰ Ἰησοῦ Jesu discipuli; Rom. 2, 8. οἱ ἐξ ἐριθείας contentiosi. οἱ ἀπὸ τῆς Ἰταλίας die Italiener. τὰ τοῦ Θεοῦ quæ Deo placent Mt. 16, 23. τὰ τοῦ καίσαρος quæ Cæsari debentur. τὰ τῆς σαρκός quæ e concupiscentia carnis prodeunt.

6. Articulus generis neutrius præponitur quoque:

a) Vocibus, quæ enumerantur vel explicantur; e. g. Mt. 19, 18. τὸ „οὐ φονεύσεις, οὐ μοιχεύσεις, οὐ κλέψεις, οὐ ψευδομαρτυρήσεις“. Gal. 4. 25. τὸ γὰρ (Ἄγαρ, Σινᾶ ὄρος ἐστὶν ἐν Ἀραβίᾳ i. e. vox Hagar denotat montem Sina in Arabia (vel Sina enim mons est in Arabia). Efes. 4, 9. — Hebr. 12, 27. — Rom. 13, 9.

b) Enuntiationibus, quæ unicam notionem efficiunt, et in sequente oratione prædicatum accipiunt, quæque gnomæ instar adducuntur, e. g. Mr, 9, 23. ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτῷ τὸ εἰ δύνασθαι πιστεῦσαι Jesus dixit ei: si potes credere. L. 9, 46. εἰσῆλθε διὰ λόγισμος ἐν αὐτοῖς, τὸ τίς ἂν εἴη μείζων αὐτῶν venit autem in mentem eorum cogitativo (hæc:), quis ipsorum major esset.

Nota. Ubi substantiva eiusdem generis per καὶ copulantur, sæpius per compendium dictionis articulus ad alteram vocem non repetitur; e. g. L. 14, 3. πρὸς τοὺς νομικοὺς καὶ φαρισαίους. Eph. 2, 20. τῶν ἀποστολῶν καὶ προφητῶν. Simillima ea sunt loca, in quibus nomini cuidam aliud nomen appositionis instar coniunctione καὶ additur. e. g. Eph. 1, 3. εὐλογητὸς ὁ Θεὸς καὶ πατὴρ. 2. P. 1, 11. τοῦ Κυρίου ἡμῶν καὶ σωτῆρος. Laudibus celebratur Deus, qui est pater Domini nostri; — qui est Salvator. I. Thess. 1, 3.

Si nomina diversi generis numerive coniunguntur, illud compendium dictionis per naturam rei illicitum est; scriptores N. T., ab hac regula, quam plerumque observant, e. g. Mt. 7, 12. οὗτος γὰρ ἐστὶν ὁ νόμος καὶ οἱ προφῆται. L. 10, 21. Κύριε τοῦ οὐρανοῦ καὶ τῆς γῆς. Eph. 2, 1. τοῖς πασιπτόμασι καὶ ταῖς ἁμαρτίαις; nonnunquam tamen abeunt; e. g. Col. 2, 22. κατὰ τὰ ἐντάλματα καὶ διδασκαλίαις. L. 1, 6. ἐν πάσαις ταῖς ἐντολαῖς καὶ δικαιώμασι. Ad differentiam personarum notandam articulus utrique voci præpo-

nitur, e. g. Act. 26, 30, ὁ βασιλεὺς καὶ ὁ ἡγεμὼν. I. C. 3, 8. ὁ φυτεύων καὶ ὁ ποτίζων ἓν εἰσιν. Et qui plantat et qui rigat unum sunt (selt. ratione ministerii, quamquam diversa sunt membra.)

Sectio III. — De usu verborum.

Caput. I. De generibus verborum.

§ 36. De activo.

Verba activa occurrunt vel sine obiecto (subiective e. g. βαίνω) vel cum obiecto; transitiva obiectum in casu quarto secum ducunt, intransitiva alio in casu (nonnunquam cum præpositione) obiectum adiunctum habent.

Verba, quæ ordinarie significatione transitiva occurrunt, ut in veterum Græcorum scriptis sic in N. T. sæpius significatu intransitivo leguntur; e. g. ἄγωμεν Mt. 26, 46. eamus! ὑπάγει vadit Jo. 3, 8. περιάγειν Mt. 4, 23. cum accus. regionis, quam Jesus peragrabat; βάλλειν, ἐπιβάλλειν Act. 27, 14. — τὰ κύματα ἐπέβηκτον εἰς τὸ πλοῖον fluctus se mittebant in navim (die Wellen ergoßen sich ins fahrzeug) Mr. 4, 37.*) — ἔχειν; ἀπέχειν distare; κλίνειν L. 9, 12. (dies cœperat declinare); λείπειν L. 18, 22. Tit. 3, 13. deesse; ἔν σοι λείπει unum tibi deest. — στρέφειν Act. 7, 42. avertere se: ἔστρεψεν δὲ ὁ θεός... ἀπορρίπτειν Act. 27, 43. ἀπορρίψαντας (selt. εἰς θάλασσαν) sich ins Meer stürzend.

Vice versa verba intransitiva in N. T. sæpius significatione transitiva leguntur, quod interpretes partim ex imitatione linguæ hebr. (hiphil.), partim e more auctorum profanorum explicant. Verba, quæ huc pertinent, sunt fere hæc: Mt. 5, 45. ἀνατέλλειν educere τὸν ἥλιον; Mt. 28, 19. μαθητεύειν (discipulus sum alicuius) docere, instituere τὰ ἔθνη; Luc. 22, 43. ἐπισχύειν corrobo-

*) Sed βάλλειν apud Jo. 13, 2. τοῦ διαβόλου βεβληκότος εἰς τὴν καρδίαν aptissime explicatur per immittere, suggerere, si obiectum, quod auctor suppressit (selt. consilium), subintelligimus, ut sensus sit: cum diabolus immisisset consilium pessimum in cor (selt. Judæ).

rare: ἄγγελος... ἐπισχύων αὐτὸν angelus... corroborans eum (sclt. Jesum); II. Cor. 2, 14. θριαμβεύειν.. ἡμᾶς triumphantes reddere vos; Phil. 4, 10. ἀναθάλλειν (metaph.) largiter producere (sclt. curam mei). I. Thess. 3, 12. περισσεύειν augere, πλεονάζειν ὑμᾶς.

Græci activa interdum etiam pro mediis posuerunt. In N. T. a) addito pronomine reflexivo ita legitur Act. 14, 14. διαρρήξαντες τὰ ἱμάτια αὐτῶν pro διαρρήξάμενοι τὰ ἱμάτια cum lacerassent sibi vestimenta sua. Conf. Mt. 26, 65. Mr. 14, 63.

b) omisso pronomine reflexivo: Luc. 9, 12. Rom. 4, 1. εὐρίσκειν, Jo. 14, 23. ποιεῖν, ubi græci medium posuissent. II. Cor. 11, 20. εἴ τις ὑμᾶς καταδουλοῖ (sclt. sibi).

Nota. Græci, imprimis poetæ, amabant quoque verbis activis interdum passive uti; in N. T. hac ratione explicantur verba I. Petri 2, 6. περιέχει i. e. περιέχεται continetur ἐν τῇ γραφῇ.

§. 37. De medio.

Genuina mediorum notio est reflexiva eaque triplici potissimum ratione sumitur:

a) Alia quippe media obiectum actionis directum simul involunt, ita ut activis cum pronomine reflexivo in casu quarto coniunctis paria sint; e. g. Mt. 6, 17. ἀλείρομαι idem ac ἀλείφω ἐμαυτὸν ungo me. Luc. 22, 30. καθίζομαι ἰχθ̄ sekte mich̄. Act. 17, 28. κινέομαι moveo me.

b) Alia verba media, quibus obiectum directum in voce singulari additur, obiectum indirectum implicite simul indicant atque activa cum pronomine reflexivo in dativo æquant. e. g. Gal. 5, 12. ἀποκόπτομαι mihi exseco (slt. genitalia). Ephes. 5, 16. ἐξαγοράζομαι mihi emo aliquid; I. Petri 1, 9. κομίζομαι mihi paro aliquid.

c) Alia denique media actionem, quam aliquis in ipsius commodum incommodumve fieri jubet vel patitur, notant, atque resolvuntur in germ. voce „lassen“, in bohem. „dávám si“; e. g.

Luc. 2, 1. ἀπογράφομαι meum nomen in tabulas publicas referri jubeo (dávám se zapsati); Act. 15, 1. περιτέμνομαι me circumcidendum curo; Act. 18, 18. κείρομαι me tondendum curo.

Nota 1. Nonnulla verba solummodo in medio occurrunt e. g. ἵκομαι supplico, δύναμαι possum, ἐπίσταμαι scio, κεῖμαι jacio et a.

Nota 2. Alio, quam quo activum vertitur, verbo reddenda sunt παύομαι (act. in quietem transferro) cesso, desino I. Cor. 13, 8. πείθομαι credo (act. persuadeo) = mihi persuadeo Act. 26, 26. ἀπολύομαι discedo (act. dimitto; med. dimitto me) Act. 28, 25. φυλάττομαι caveo mihi (quasi: observo me) Luc. 12, 15. αἰρέομαι præfero (quasi: eligo mihi e pluribus unum) Hebr. 11, 25. δανείζομαι mutuuum sumo (pecuniam mihi mutuo dandam curo) Mt. 5, 42. μισθοῦμαι conduco (mihi mercede locandum aliquid curo) Mt. 20, 1.

Nota 3. Nonnullis verbis mediis, ast paucis tantum, notio reciproca admixta est in N. T. libris e. g. Jo. 9, 22. συντίθεσθαι inter se pacisci, conspirare; II. Cor. 13, 11. παρακαλεῖσθαι se invicem consolari; II. Tim. 2, 24. μάχεσθαι proeliari inter se In profanorum libris plura leguntur media significatione reciproca.

Ad exemplum veterum etiam s. auctores in paucis solummodo locis medium pro activo scripserunt e. g. ἡρμοσάμην ὑμῶς ἀνδρί II. Cor. 11, 2. despondi vos viro (recte ἡρμωσα). Luc. 7, 4. ἄξιός ἐστι, ὃ παρέξῃ; Act. 19, 24. Δημήτριος... παρείχετο τοῖς τεχνίταις ἐργασίαν οὐκ ὀλίγην Demetrius præstabat artificibus non modicum quæstum; τίθεσθαι ἐν φυλακῇ, εἰς τήρησιν Mt. 14, 3. Act. 4, 3.

Nota 4. Pronomen reflexivum profani scriptores mediis interdum adponunt, idque triplicem ob causam aut necessitatis gratia aut per emphasim aut per pleonasmum faciunt. Rationis huius exemplum in N. T. exstat Tit. 2, 7. σεαυτὸν παρεχόμενος τύπον καλῶν ἔργων teipsum præbeas exemplar bonorum operum. Jo. 19, 24.

§ 38. De passivo.

In lingua græca non solum verba transitiva, sed etiam intransitiva admittunt constructionem personalem in passivo; iuste igitur scripserunt auctores N. T. Mt. 11, 5. οἱ πτωχοὶ εὐαγγελίζονται pauperibus evangelizatur (in act. εὐαγγελίζειν τινι); Gal. 2, 7 πεπίστευμαι τὸ εὐαγγέλιον (in act. ἐπίστευσέ μοι scilicet. θεὸς τὸ εὐαγγέλιον) concreditum est mihi evangelium; Act. 21, 3. ἀναφανέντες τὴν Κύπρον (in act. ἀνέφανε ἡμῖν ἡ Κύπρος) apparuit nobis Cyprus; — υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου οὐκ ἦλθεν διακονηθῆναι (act. τινὶ) filius hominis non venit, ut ei ministraretur; — ἐγκαλεῖσθαι (act. τινὶ) accusari Act. 19. 40. — μαρτυρεῖσθαι (act. τινὶ) testimonium habere Act. 6, 3. — χρηματίζεσθαι Mt. 2, 12, divinitus admoneri.

Nonnulla verba transitiva (e. g. ὁρᾶν, γινώσκειν, εὐρίσκειν) in passivo construuntur cum dativo personæ pro præp. ὑπό cum genit. personæ; in vertendo exprimuntur convenientibus verbis intransitivis; e. g. ὁφθῆναι τινὶ apparere alicui (= videri ab aliquo), θεαθῆναι Mt. 6, 1. — 23, 5. γνωσθῆναι Act. 9, 24. ἐγνώσθη δὲ τῷ Σαύλῳ ἡ ἐπιβουλὴ αὐτῶν notæ factæ sunt Saulo insidiæ eorum. Sed I. Cor. 8, 13. ἔγνωσται ὑπ' αὐτοῦ (scilicet. θεοῦ) cognoscitur (= probatur vel amatur.) Gal. 4, 9.

Nota 1. Passivum in N. T. ut in veterum scriptis nonnunquam pro activo aut pro medio sumitur; e. g. ἀπεκρίθη respondit Luc. 22, 68. ἀποκριθεὶς εἶπε respondens dixit. Mt. 16, 2. οὕτω γὰρ ἦν διατεταγμένος sic enim constituerat (Paulus); προσκολληθήσεται τῇ γυναικὶ αὐτοῦ adhærebit uxori suæ.

Nota 2. Nonnulla deponentia transitiva significatione passiva leguntur e. g. Rom. 4, 4. præs. λογίζεται imputatur; perf. ἴαται sanata est (mulier) Mr. 5, 39.

Nota 3. Passivum nonnunquam in vertendo circumscribendum est, ut exprimatur notio germ. fich — lassen (im Sinne des Zulassens) e. g. I. Cor. 6, 7. διατί οὐχὶ μᾶλλον ἀδικεῖσθε; quare non magis vobis iniuriam afferri patimini? δογματίζεσθαι Col. 2, 20. fich Vorschriften machen lassen = decreta, statuta amplecti.

Caput II. De temporibus verborum.

In adhibendis verbi temporibus auctores sacri in universum easdem, quas profani Græciæ scriptores secuti sunt, regulas observarunt. Mutatio temporum (s. d. anallage temporum), quæ sæpius in N. T. reperitur, non fuit arbitraria, sicuti nonnulli contenderunt, sed naturæ consentanea atque justa nec non auctoritate exemplisque veterum Græcorum probata.

§ 39. De præsentī.

Actio e mente personæ loquentis aut scribentis in præsentī perdurans vel iterata tempore præsentī exprimitur. Plerumque tempus præsens solummodo ea, quæ conatu tentantur, indicat (præsens conatus) e. g. Jo. 10, 32 διὰ ποῖον αὐτῶν ἔργον ἐμὲ λιθάζετε; propter quod eorum opus me vultis lapidare? — Jo. 13, 6. Κύριε, σύ μου νίπτεις τοὺς πόδας; Domine tu mihi pedes lavas? i. e. tu vis mihi pedes lavare? Gal. 5, 4. οἵτινες ἐν νόμῳ δικαιωσθε qui in lege justificamini i. e. qui in lege salutem inventuros esse putatis. Tempore præsentī etiam eventus vel effectus actionis, quæ in præsentī ad finem perducitur (quod alias per aoristum fit), exprimitur e. g. Act. 9, 34. Αἰνέα, ἰᾷται σε Ἰησοῦς ὁ Χριστός. his verbis s. Petrus annunciat Aeneæ sanationem hoc momento peractam; similiter nuntius verbis: ἀσπάζεται σε — salutatur te (sclt. aliquis) —, mandatum de salutatione exsequitur.

Ubi s. scriptores in narrandis rebus alacriores incedunt et quod actum esse dicunt lectori, ut in contemplatione diutius moretur, oculis quasi subijcere conantur, more veterum Græcorum præsentī pro aoristo utuntur. Eadem ratio Romanis in usu præsentis, quod nominant historicum, atque omnium gentium scriptoribus est solita. Jo. 1, 46. εὗρίσκει Φίλιππος τὸν Ναθαναήλ καὶ λέγει αὐτῷ invenit Philippus Nathanæel et dicit (dixit) ei.

Act. 10, 10. 11. ἐπέπεσεν ἐπ' αὐτὸν ἔκστασις καὶ θεωρεῖ τὸν οὐρανὸν ἀνεωγμένον cecidit super cum extasis et vidit cælum apertum.

Interdum præsens perfecti vel imperfecti potestatem tenet, non re vera pro his temporibus per enallagen positum, sed potius sensum prægnantem exhibens, aliquid fuisse et nunc esse indicans (statum præsentem). Brevitatem hac ratione scriptores N. T. adsecuti sunt, cum, ubi ad conditionem præteritam præsentemque indicandam duobus temporibus opus fuerit, unum modo, quod proximum esset, exprimerent, alterum suppresserent; e. g. L. 1, 34. πῶς ἔσται τοῦτο, ἐπεὶ ἄνδρα οὐ γινώσκω; quomodo erit hoc, quoniam virum non (cognovi nec) cognosco? — Jo. 8, 38. πρὶν Ἀβραὰμ γενέσθαι ἐγὼ εἰμι: priusquam Abraham fuerit, ego (fui et) sum; Act. 26, 31. οὐδὲν θανάτου ἄξιον ἢ δεσμῶν πράσσει ὁ ἄνθρωπος οὗτος nihil morte aut vinculis dignum (fecit et) facit homo iste; (in germ. dieser Mensch macht ja nichts u. s. w. quamvis non tam quæ facit, quam ea, quæ fecit, intelligamus.) L. 9, 9. I. Cor. 11, 18. II. Thes. 3, 11. Act. 25, 11. Notione perfecti occurrunt præsentia ἦκω, πάρεμι et a. Luc. 15, 27. ὁ ἀδελφός σου ἦκει frater tuus venit = adest. Act. 17, 6. οὗτοι.... παύρουν hi venerunt = adsunt.

Tempore præsentis s. auctores sæpe indicant id, quod futurum est, quum vel proxime factum iri, vel extra omnem dubitationem eventurum esse credunt; e. g. Mt. 3, 10. πᾶν δένδρον ἐκκόπτεται καὶ εἰς πῦρ βάλλεται omnis arbor — excidetur et in ignem mittetur; Jo. 3, 36. ὁ πιστεύων εἰς τὸν υἱὸν ἔχει (i. e. ἔξει) ζωὴν αἰώνιον qui credit in filium, habebit vitam æternam (nisi cogitandum est initium vitæ spirit. per gratiam.) — Mt. 26, 2. Eadem ratio est in vocibus: ἔρχεται, ὁ ἐρχόμενος et τὰ ἐρχόμενα significatione futuri sæpius adhibitis Mt. 11, 3. confer cum 11, 14,

§. 40. De imperfecto.

Imperfecto depinguntur non solum ea, quæ suo tempore diutius permanebant, sed etiam, quæ iteratione repetebantur; adhibetur igitur in descriptionibus eventuum, morum et consuetudinum in præterito vigentium; ita etiam in N. T.; e. g. Act. 2, 45, τὰ κτήματα ἐπίπρασκον καὶ διεμέριζον αὐτὰ πᾶσι possessiones

vendebant et dividebant illas omnibus. Mr. 12, 41. καὶ καθίσας ὁ Ἰησοῦς κατέναντι τοῦ γαζοφυλακίου ἐθεώρει... καὶ πολλοὶ πλούσιοι ἔβαλλον πολλά et sedens Jesus contra gazophylacium adspiciebat... et multi jactabant multa.

Imperfecto s. auctores etiam ea, quæ animo concipiebantur vel conatu tentabantur, non autem perficiebantur, indicant (imperf. conatus); e. g. Act. 7, 26. συνήλλασσεν αὐτοὺς εἰς εἰρήνην conabatur eos reconciliare ad concordiam; L. 1, 59. ἐκάλουν αὐτὸν Ζαχαρίαν volebant vocare eum Zachariam. Mt. 3, 14. δισκώλυσεν arcebat seu baptizare renuebat.

In nonnullis locis N. T. imperfectum potestatem plusquamperfecti habet, e. g. Act. 4, 13. ἐπεγίνωσκον (scil. ἀρχιερεῖς) αὐτοὺς, ὅτι σὺν τῷ Ἰησοῦ ἦσαν... quoniam cum Jesu fuerant. Act. 3, 10. ἐπεγίνωσκον ὅτι ἦν (fuerat) ὁ καθήμενος; 16, 3. ἤδειςαν τὸν πατέρα αὐτοῦ ὅτι Ἑλλήν ὑπῆρχεν sciebant enim, quia pater eius (tunc jam mortuus) gentilis fuerat. Mt. 23, 30. εἰ ἤμεθα ἐν ταῖς ἡμέραις τῶν πατέρων... si fuissetis temporibus patrum nostrorum...; Jo. 11, 21. εἰ ἦς ὧδε ὁ ἀδελφός μου οὐκ ἂν ἐτεθνήκει; Hebr. 4, 8. 8, 7.

§ 41. De futuro.

Futurum indicat eventum effectumve futurum et quidem vel permanentem vel in momento accidentem.

Etiam in N. T. legitur futurum gnomicum, quo actio sub quibusdam condicionibus expectata significatur e. g. Rom. 5, 7. μόλις ὑπὲρ δικαίου τις ἀποθάνειται vix pro iusto quis moritur (Vulg. morietur.) 7, 3. μοιχαλὶς χρηματίσει (scil. γυνή), εἰ γένηται ἀνδρὶ ἐτέρῳ vocabitur adultera, si fuerit cum alio viro.

Actio vel eventus jam instans sive aliquo modo præparatus verbo μέλλειν cum infinitivo futuri vel præsentis exprimitur; e. g. Act. 11, 28. Ἀγαβὸς ἐσήμανεν... λιμὸν μεγάλην μέλλειν ἔσεσθαι Agabus significabat magnam famem futuram; 23, 30. — 24, 25. — 27, 10.

Interdum futurum indic. a nostris ut a profanis scriptoribus tum adhibetur, quum quod fieri potest, vel quod alicui facere

libet, non autem quod fiet, indicant; his locis illud tempus notionem præsentis coniunctivi, quæ potestati futuri affinis est, adsumit, atque a germanice vertentibus per verbum auxiliare: *ich möchte, könnte, sollte* apte resolvitur; e. g. Mt, 7, 24. ὁμοιωσω αὐτὸν ἀνδρὶ φρονίμῳ comparaverim eum (*ich möchte ihn einem klugen Mann vergleichen...*) Rom. 15, 18. οὐ γὰρ πολλήσω λαλεῖν non ausim dicere; Mt. 7, 16. ἀπὸ τῶν καρπῶν αὐτῶν ἐπιγνώσεσθε αὐτούς an ihren Früchten könnt ihr sie erkennen.

Non rarius in secundaria propositione futurum hoc sensu legitur, ut coniunctivi notionem teneat. e. g. Mr. 3, 2. παρατήρουν αὐτόν, εἰ τοῖς σάββασι θεραπεύσει observabant eum, an sabbato curaret. L. 11, 6. οὐκ ἔχω, δὲ παραθήσω αὐτῷ non habeo, quod apponam ei. Sed et alias sæpe futurum vices coniunctivi gerit vide §§ 78. 81. 83.

De futuro pro imperativo lege §§ 46. 49. pro optativo § 76. De participio futuri § 61. d.

§ 42. De perfecto.

Perfecto s. scriptores interdum ita utuntur, ut præterlapsum tempus ac præsens simul indicent, quod necessarium est, cum actionis vel conditionis durantis initium a lectoribus intelligi volunt. Hæc ratio naturæ perfecti græci, quod nunquam merum actum notat, sed etiam conditionem indicat, quæ ex illo exorta est, convenit atque scriptoribus omnibus frequens est; e. g. Jo. 5, 45, Μωϋσῆς, εἰς δὲν ὑμεῖς ἠλπίζατε in quem sperastis et speratis; 20, 29. ὅτι ἐώρακάς με, πεπίστευκας, credidisti et credis (ubi simul initium durantis adhuc fidei notatur.) Mr. 2, 5. ἀφεώνται σοι αἱ ἁμαρτίαι remissa tibi sunt peccata (et manent remissa.)

Inde fit, ut nonnulla perfecta tempore præsenti vertamus: οἶδα: scio; ἑστηκα: sto; πέποιθα, πέπεισμαι: persuasum habeo; ἤγημαι: puto, æstimo; μέμνημαι: memor sum; κέκτημαι: possideo, (sed hoc perfectum in N. T. non occurrit.)

Cum perfectum et præsens affini sint notione, non mirandum est, uti hoc sic etiam illud in re futura indicanda inter-

dum usurpari; hæc scribendi ratio non solum ex usu loquendi Hebræorum (qui, quod fore certissime sperant, non raro factum esse dicunt) repetenda, neque mere hebraica appellanda est, cum etiam veteris Græciæ scriptoribus et Romanis communis sit; (Liv. 20, 40. Si tales animos in proelio habebitis, quales hic ostenditis, vicimus.) Jo. 4, 38. καὶ ὑμεῖς εἰς τὸν κόπον αὐτῶν εἰσεληλύθατε et vos in laborem eorum introistis (propheticæ: introibitis. Schanz.) Rom. 14, 23. Ὁ δὲ διακρινόμενος, ἐὰν φάγη, κατακέκριται. Si autem discernens manducaverit, damnatus est. Quamquam s. scriptores diversas perfecti et aoristi notiones optime noverunt, quod e multis locis patet, interdum tamen negligentia lapsi perfectum pro aoristo posuisse videntur, e. g. Jo. 13, 12. γινώσκετε, τί πεποίηκα (pro: ἐποίησα) ὑμῖν, cognoscitis, quid fecerim vobis; 19, 22. in responso Pilati: ὃ γέγραφα γέγραφα primum γεγρ. aoristi, alterum perfecti notionem habet = quod scripsi, manet scriptum. I. Jo. 1, 1. ὃ ἐώρακαμεν τοῖς ὀφθαλμοῖς ἡμῶν, ὃ ἐθεασάμεθα, καὶ αἱ χεῖρες ἡμῶν ἐψηλάφησαν... perf. ἐώρακ. cum aoristo coniungitur, quamvis omnia verba solummodo actum indicent.

In multis vero locis recte coniuncta sunt ambo tempora, e. g. Act. 21, 28. Ἑλληνας εἰς ἡγάγεν εἰς τὸ ἱερὸν καὶ κεκοίνωκεν τὸν ἅγιον τόπον gentiles induxit in templum et violavit (violatio erat effectus perdurans) sanctum locum istum; I. C. 15, 3... ὅτι Χριστὸς ἀπέθανεν... καὶ ὅτι ἐτάφη καὶ ὅτι ἐγήγερται τῇ ἡμέρᾳ τῇ τρίτῃ; L. 4, 18. 7, 17. Jo. 13, 3. Hebr. 7, 14. 12, 2. et a.

Perfectum in sentiis secundariis post verba sentiendi et declarandi interdum notionem plusquamperfecti habet, e. g. Mr. 5, 33. εἰδὼσα ὃ γέγονεν αὐτῇ sciens (scit. mulier), quod factum esset sibi — L. 9, 36. οὐδὲν ἀπήγγειλαν οὐδὲν ὧν ἐώρακασιν nemini dixerunt quidquam ex his, quæ viderant.

§ 43. De plusquamperfecto.

Plusquamperfectum depingit conditionem in præterito permanentem, quæ exorta est ex actu præterito; e. g. L. 16, 20. Ἀάζαρος ἐβέβλητο πρὸς τὸν πυλῶνα Lazarus jacebat ad januam...

Jo. 11, 44. ἡ ὄψις αὐτοῦ σουδαρίῳ περιεδέδετο et facies eius sudario ligata erat.

Quæ verba in perfecto notionem præsentis habent, eadem in plusquamperfecto vices imperfecti gerunt, e. g. Mt. 12, 46. οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ εἰστήκεισαν ἔξω fratres eius stabant foris. Jo. 2, 9. οἱ διάκονοι ᾔδειςαν ministri sciebant.

Ceterum plusquperfectum rarius occurrit etiam in N. T., quia consecutionis temporum (quæ solummodo e contextu cognosci potest) in lingua græca nulla ratio habetur.

§ 44. De aoristo.

Aoristo utebantur scriptores, si simpliciter narrabant, quod accidit, nullam rationem alius actionis conditionisve neque alius temporis habentes; notabant igitur aoristo: 1. ingressum (initium) actionis e. g. Rom. 14, 9. ἔζησεν revixit (bohem. ožil); II. Cor. 8, 9. ἐπτόχευσεν schudl. Act. 15, 12. ἐσίγησεν tacuit (utichlo t. množství).

2. finem actionis: Jo. 16, 19. ἔγνω cognovit; Mt. 9, 18. ἡ θυγάτηρ . . . ἐτελεύτησεν finivit scilicet vitam (dokonala).

3. quod uno puncto temporis accidit e. g. Mt. 13, 4. ἔπεσεν cecidit; L. 9, 28. παραλαβὼν resol. assumpsit.

Plerumque scilicet auctores in narrandis rebus gestis etiam diutius perdurantibus aoristum adhibent (aor. histor.); sed etiam in hoc casu sicuti profani scriptores potius terminum actionis vel finem temporis respiciunt; e. g. Act. 11, 26. ἐγένετο αὐτοὺς ἐνιαυτὸν ὅλον συναχθῆναι ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ et annum totum conversati sunt in ecclesia (pobyli). Act. 28, 30. ἔμεινεν διετίχην ὅλην ἐν ἰδίῳ μισθώματι mansit autem biennio toto in suo deversorio (pobyl po dvě léta . . .).

Nota. Verbum μένειν in aoristo positum sine determinatione temporis significat „manere“ utpote oppositum verbo „abire“. Jo. 7, 9. ἔμεινεν ἐν τῇ Γαλιλαίᾳ mansit in Galilea i. e. non ascendit cum fratribus in Judæam.

Aoristus gnomicus a scriptoribus græcis in sententiis communibus adhibitus etiam in N. T. paucis locis legitur imprimis in proverbiiis et parabolis. Jo. 15, 6. ἐὰν μὴ τις μείνη ἐν ἐμοί, ἐβλήθη ἔξω ὡς τὸ κλήμα καὶ ἐξηράνθη si quis in me non manserit, mittetur foras sicut palmes et arescet. Jac. 1, 11. 24. I. Phil. 1, 24.

Ut in veteris Græciæ voluminibus ita in N. T. libris aoristus passim plusquamperfecti notionem habet e. g. Jo. 7, 10. ὡς δὲ ἀνέβησαν οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ, τότε καὶ αὐτὸς ἀνέβη postquam ascenderant fratres eius, tunc et ipse ascendit.

Si aoristo edicitur actio præterita, cuius conditio in præsentī perdurat, inde non sequitur, aoristum pro perfecto positum esse; potuit enim auctor actionem solummodo præteritam sine ullo temporis præsentis respectu cogitare; sic sensus verborum matris Christi Luc. 2, 48. τί ἐποίησας ἡμῖν τοῦτο esse potest: Cur hoc egisti — scilicet cum remansisti tertio ante hunc diem...

Quum quæ certe expectamus, sæpius ut jam acta cogitamus, non mirum est, aoristum legi, ubi, quia de re futura sermo est, futurum tempus locum suum proprie habet; e. g. Jo. 13, 31. 32. Νῦν ἐδοξάσθη ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου, καὶ ὁ θεὸς ἐδοξάσθη ἐν αὐτῷ. εἰ ὁ θεὸς ἐδοξάσθη. Nunc clarificatus est (recte: clarificabitur) filius hominis: et Deus clarificatus est (clarificabitur) in eo.

Si quis epistolam conscribens aoristo utitur, cogitat illud tempus, quo litteræ legentur, quo igitur quæ fiunt, facta sunt; e. g. Phil. 19. ἐγὼ Παῦλος ἔγραψα τῇ ἐμῇ χειρὶ ego Paulus scripsi mea manu. II. Jo. 12. πολλὰ ἔχων ὑμῖν γράφειν, οὐκ ἐβουλήθην διὰ χάριτος καὶ μέλανος multa habens vobis scribere nolui per chartam et atramentum.

Caput III. De modis verborum.

§ 45. De indicativo.

Indicativo Græci utuntur, cum aliquid esse indicant; quia autem id, quod est (vel fuit), etiamsi in mente loquentis ut cogitatum alii cogitationi adhærescat, tamen ut vere actum Græci

seiunctim et per se cogitare et edicere solent, sæpius quam Romani aliæque gentes in enuntiatione secundaria indicativo utuntur. e. g. Mr. 8, 23. ἐπηρώτα αὐτὸν, εἰ τι βλέπει; interrogabat eum, si quid videret; de modis in enuntiationibus secundariis plura legi possunt in §§ 76.—84.

Nota. Paulo uberius in adhibendo indicativo s. auctores abire videntur, dum eo etiam in interrogatione deliberativa, in qua veteres auctores aut coniunctivum aut futurum usurpare solebant, utuntur; e. g. Jo. 11, 47., ubi synedrii assessores dicunt: τί ποιῶμεν quid faciamus?

Ubi Veteres significare volebant, quod fieri deberet (etiam liceret vel posset), indicativum imperfecti sine ἄν adhibebant; ita etiam in ss. libris legitur e. g. Mt. 23, 23. ταῦτα ἔδει ποιῆσαι, ἀλλὰ κείνα μὴ ἀφιεῖναι hæc oportet facere, illa non omittere. II. Cor. 12, 11. ἐγὼ γὰρ ὅφειλον ὑφ' ὑμῶν συνίστασθαι Mt. 26, 9. 24. Mr. 14, 21. Aliter Act. 22, 22. οὐ γὰρ καθήκεν αὐτὸν ζῆν; Judæi enim postulant, ut Paulus occidatur (class. καθήκει). Luc. 24, 26. οὐχὶ ταῦτα ἔδει παθεῖν τὸν Χριστόν „nonne hæc oportuit pati Christum“, qua interrogatione necessitas passionis Christi simpliciter affirmatur.

In optationibus sæpissime in ss. litteris indicativus (sine ἄν) invenitur e. g. I. Cor. 4, 8. ὅφελόν γε ἐβασιλεύσατε utinam regnetis! II. C. 11, 1. ὅφελον ἀνείχεσθέ μου utinam sustineretis me! Gal. 5, 12. Rom. 9, 3. ἡὐχόμεν optarem ἀνάθεμα εἶναι Phm. 13. ἐβουλόμην ἔαυτε gewünſcht. Hic verborum indicativi in optando usus a consuetudine veterum Græcorum alienus est, et modo in seriorum libris passim reperitur.

Indicativus futuri nonnunquam pro imperativo positus in N. T. invenitur imprimis in præceptis ex A. T. citatis e. g. Mt. 5, 21. οὐ φονεύσεις, 43. ἀγαπήσεις τὸν πλησίον σου et a.

Rarius legitur indicativus fut. in interrogationibus deliberativis: Act. 2, 37. Τί ποιήσομεν ἄνδρες ἀδελφοί; et in negationibus cum οὐ μή: Mt. 16, 22. Τλεῶς σοι, κύριε· οὐ μὴ ἔσται σοι τοῦτο.

Particula ἄν, qua addita notio incertudinis sententiæ immiscetur. indicativi potestatem varia ratione temperat; si additur

verbis in temporibus historicis positis, id, quod fieri potuit, indicat (indicativus potentialis) e. g. L. 19, 23. ἐγὼ ἐλθὼν σὺν τόκῳ ὃν ἔπραξα αὐτό.

Ubi particula ἄν in sententia conditionali verbo adiungitur, indicativi potestatem fere totam aufert (indicativus irrealis); hic indicativus sæpissime occurrit in periodis conditionalibus, de quibus lege § 81.

Nota. I. Cor. 7, 5. ἄν verbo non sequente legitur: μὴ ἀποστερεῖτε ἀλλήλους, εἰ μήτι ἂν ἐκ συμφόρου πρὸς καὶρόν, ἵνα σχολάσητε τῇ προσευχῇ nolite fraudare invicem, nisi forte id ex consensu ad tempus (sclt. fiat), ut vacetis orationi. Etiam Veteres ad ἄν verbum, quod e præcedenti oratione subintelligendum erat, sæpe suppresserunt.

§ 46. De coniunctivo.

Coniunctivus indicat, aliquid esse posse; ideoque in propositione primaria usurpatur,

1. si semetipsos exhortantur (conj. adhortativus) e. g. Mt. 17, 4. ποιήσωμεν τρεῖς σκηνάς faciamus tria tabernacula; Jo. 14, 31. ἐγείρεσθε, ἄγωμεν ἐντεῦθεν surgite, proficiscamur hinc. I. Cor. 15, 32. εἰ νεκροὶ οὐκ ἐγείρονται, φάγωμεν καὶ πίνωμεν si mortui non resurgunt, manducemus et bibamus..

Nota. Paucis locis ubi I. pers. sing. v. plur. huius coniunctivi occurrit, coniungitur cum ἄφες vel δεῦρο; Mt. 7, 4. Ἄφες ἐκβάλω τὸ κάρφος ἐκ τοῦ οφθαλμοῦ σου Sine ejiciam festucam de oculo tuo. Act. 7, 34. Καὶ νῦν δεῦρο, ἀποστείλω σε εἰς Αἴγυπτον. Et nunc veni et mittam te in Aegyptum. Mt. 27, 49. Ἄφες, ἴδωμεν εἰ ἔρχεται Ἡλίας... Mt. 12, 7. δεῦτε, ἀποκτείνωμεν αὐτόν.

2. si dubitantes vel deliberantes interrogant, quid faciendum (conj. deliberativus) e. g. Mr. 12, 14. Ἐξεστὶν κῆνσον Καίσαρι δοῦναι ἢ οὐ; δῶμεν ἢ μὴ δῶμεν;

Interrogatio deliberativa nonnunquam inducitur verbis θέλεις, βούλεις, βούλεσθε; e. g. L. 9, 54. Κύριε, θέλεις εἰπῶμεν πῦρ κατα-

βῆναι Domine vis, ut petamus... (Máme-li žádati). Mt. 13, 28. θέλεις οὖν ἀπελθόντες συλλέξωμεν αὐτά; Jo. 18, 39. Βούλεσθε οὖν ὑμῖν ἀπολύσω τὸν βασιλέα τῶν Ἰουδαίων; vultis ergo, ut dimittam vobis regem Judæorum?

Nota. Coniunctivus deliberativus in II. vel III. persona pronuntiatus ad notionem futuri propius accedit e. g. L. 23, 31. ἐν τῷ ξηρῷ τί γένηται in arido quid fiet? Mt. 23, 33. πῶς φύγητε... jak asi uniknete? Rom. 10, 14. πῶς οὖν ἐπικαλέσωνται quomodo invocabunt (jak mohou .?)

in admonitionibus, prohibitionibus et comminationibus (conj. prohibitivus) loco imperativi aoristi; e. g. Mt. 3, 9. καὶ μὴ δόξετε λέγειν Ne velitis dicere... L. 14, 8. μὴ κατακλιθῆς εἰς τὴν πρωτοκλισίαν ne discumbas in primo loco... Col. 2, 21. Μὴ ἄψη μηδὲ γεύση μηδὲ θίγῃς Ne tetigeris neque gustaveris neque contrectaveris. I. Cor. 16, 11. Μήτις οὖν αὐτὸν ἐξουθενήσῃ ne quis ergo illum spernat. II. Cor. 11, 16. μὴ τις με δόξῃ ἄφρονα εἶναι ne quis me putet insipientem esse.

In N. T. prohibitionibus sæpius præponuntur imperativi ὄρα, ὁρᾶτε, βλέπετε. Mt. 8, 4 ὄρα μηδενὶ εἶπης = Mr. 1, 44. I. Thess. 5, 15. ὁρᾶτε μή τις κακὸν... ἀποδῶ. Mt. 24, 4. Βλέπετε μή τις ὑμᾶς πλανήσῃ videte, ne quis vos seducat.

Nota 1. Duplici particula οὐ μὴ major vis negandi conjunctivo attribuitur e. g. L. 12, 59. οὐ μὴ ἐξελθῇς Jistě nevyjdeš. 13, 35. οὐ μὴ ἴδῃτέ με. Mt. 24, 2. Jo. 13, 8.

Nota 2. Passim s. auctores conjunctivum cum ἵνα pro imperativo adhibent præceptum hac ratione magis in suasionem mutantes e. g. Ephes. 5, 33. ἕκαστος τὴν ἑαυτοῦ γυναῖκα οὕτως ἀγαπάτω ὡς ἑαυτόν ἢ δὲ γυνὴ ἵνα φοβῇται τὸν ἄνδρα. Jeder liebe seine frau wie sich selbst, dass aber auch die frau ihren Mann ehre.

De conjunctivo in propositionibus secundariis vide §§ 76. 78. 79. 81. 82. 83. 84.

§ 47. De optativo.

Optativi propria vis est, ut indicet, aliquid non esse, sed cogitari tantum, propterea ab iis maxime adhibetur, qui optant, suspicantur, dubitant, animum ad rem aliquam propensum habent. Naturæ huiusmodi convenit, quod multo sæpius in propositione secundaria quam in primaria reperiatur, et quod particulam ἄν, cuius usus Græcis maximopere placebat, plurimus locis comitem habeat. Scriptores s. in usurpando optativo pauciores sunt, quod non solum ex consuetudine prava, sed potius ex orationis argumento et adornatione, occasionem et ansam non tam sæpe præbente, explicandum est. Legitur tamen optativus mox addita mox omissa particula ἄν, in oratione tum directa tum indirecta.

1. Sine ἄν Phil. 20. Ναί, ἀδελφέ, ἐγώ σου ὀναίμην ἐν κυρίῳ ita, frater, utinam te fruar in Domino! I. Thess. 5, 36. Θεὸς τῆς εἰρήνης ἀγιάσαι ὑμᾶς Deus pacis sanctificet vos. L. 20, 16. μὴ γένοιτο absit; hac formula negatio vehementior apud s. Paulum sæpius exprimitur.

In detestationibus: Mr. 11, 13. ἐκ σοῦ μηδεὶς καρπὸν φάγοι amplius nemo ex te fructum manducet! Act. 8, 26. Τὸ ἀργύριόν σου σὺν σοὶ εἴη εἰς ἀπώλειαν pecunia tua tecum sit in perditionem.

Nota 1. Loco huius optativi legitur imperativus Gal. 1, 8. 9.

Nota 2. Particulæ opt. εἰ γάρ, εἴθε in N. T. desiderantur.

2. Cum ἄν optativus potentialis legitur Act. 26, 29. εὐξαίμην ἂν τῷ θεῷ πάντα τοὺς ἀκούοντάς μου. . . γένεσθαι τοιούτους, ὅποῖος καὶ ἐγώ εἰμι, (přál bych si . . .). 17, 18. τί ἂν θέλοι οὗτος λέγειν; Was hat denn dieser zu sagen. Pro βουλοίμην ἂν in N. T. invenitur ἐβουλόμην v. §. 45. Loco optativi potentialis sæpius occurrit fut. indic. e. g. Rom. 3, 6. ἐπεὶ πῶς κρίνεῖ ὁ θεὸς τὸν κόσμον; quomodo Deus mundum judicabit? (Jak by mohl Bůh svět souditi?)

De optativo in propositionibus secundariis serius §§ 76—83. sermo recurret.

§ 48. De imperativo.

Imperativo non solum res vel actio imperata, sed etiam permissa exprimitur. Particula neg. est *μὴ*. Tempus imperativi est præsens vel aoristus.

1. Scriptores N. T. recte utuntur

a) imperativo præs., ubi rem diutius perdurantem vel sæpius repetitam notant; item si præcepta generalia vel regulas communes inculcant; e. g.

Mr. 8, 15. βλέπετε ἀπὸ τῆς ξύμης τῶν Φαρισαίων cavete a fermento Phariseorum; 9, 7. αὐτοῦ ἀκούετε ipsum audite! Luc. 22, 40. προσεύχεσθε μὴ εἰσελθεῖν εἰς πειρασμόν orate, ne intretis in tentationem.

b) imperativo aorist., cum rem brevi absolvendam aut semel faciendam indicant (casus singulares) e. g. Mt. 8, 7. ἀλλὰ μόνον εἰπέ λόγῳ sed solum dic verbo; 14, 8. δός μοι da mihi (sclt. caput Jo. Bap.) Jo. 4, 16, φώνησον τὸν ἄνδρα σου καὶ ἐλθὲ ἐνθάδε voca maritum tuum et veni huc. Mt. 7, 6. μὴ δῶτε τὸ ἅγιον τοῖς κυσίν nolite dare sanctum canibus! Petitiones in oratione dom. in aoristo leguntur excepta L. 11, 3. τὸν ἄρτον δίδου. In salutationibus semper aorist. ἀσπάσασθε occurrit.

Nota 1. Passim autem auctores s. a veterum consuetudine aberrant aoristo utentes, ubi præsens maiore jure ponendum erat; sed non obliviscendum, auctores rem imperatam potius ut statim incipiendam vel breviter absolvendam cogitare potuisse: e. g. Jac. 4, 9. ταλαιπωρήσατε καὶ πενθήσατε καὶ κλαύσατε Affligite vos ipsos et lugete et plorate (dejte se do trýzně, nářku a pláče!) Mt. 11, 29. Mr. 16, 15. Act. 16, 15. — I. Jo. 5, 21. φυλάξατε ἑαυτοὺς ἀπὸ τῶν εἰδώλων custodite vos a simulacris (ustaňte ... byl-li kdo ještě nakloněn.)

Nota 2. Interdum imperativi præs. et aor. diversam suam potestatem tenentes coniunguntur. e. g. Mr. 6, 38. ὑπάγετε (actio diutius durans) καὶ ἴδετε (uno temporis puncto absoluta); Jo. 1, 47. ἔρχου καὶ ἴδε.

2. Imperativus permissivus; ratio hunc imperativum usurpandi tum e consuetudine Hebræorum tum ex ingenio linguæ græcæ profecta est; nam qui alicui aliquid permittit, is eius consilium vel actionem dirigit, potestatem rei agendæ ei faciens, auctorem se ei præbens; e. g. Jo. 2, 19. λύσατε τὸν ναὸν τοῦτον, καὶ ἐν τρισὶν ἡμέραις... = ἐὰν καὶ λύσητε...; Mt. 8, 32. ὑπάγετε abire licet coll. v. 31., ubi dæmones Jesum precantur: permitte nobis ingredi in porcos; conf. Luc. 8, 32. Eodem sensu Jesus proditori suo Jo. 13, 27. suadet: ὁ ποιῆς ποιήσον τάχιον. Similiter nonnulli verba Christi Mt. 26, 45. καθεύθετε καὶ ἀναπαύεσθε (ironia autem non admixta) intelligunt: Nun möget ihr schlafen und ausruhen. Ephes. 4, 26. ὀργίζεσθε καὶ μὴ ἁμαρτάνετε primus imperativus est permissivus: etiamsi irascamini, nolite autem peccare.

Nonnunquam scriptores N. T. duos imperativos per καὶ ita connectunt, ut priori conditionem indicent, sub qua, quod altero edicitur, adsequi liceat; (Lat. „divide et impera“). Jo. 7, 52. ἐρεύνησον καὶ ἴδῃς si perscrutatus fueris, videbis. I. Cor. 15, 34. ἐκνήψατε καὶ μὴ ἁμαρτάνετε. Sæpius coniunctio omittitur: I. Tim. 6, 12. ἀγωνίζου τὸν καλὸν ἀγῶνα τῆς πίστεως, ἐπιλαβοῦ τῆς αἰωνίου ζωῆς = si certas bonum certamen fidei, accipies vitam æternam.

Nota 1. Pro imperativo haud raro quoque occurrit in N. T. a) coniunctivus vide § 46 b) indicativus fut. § 45.

Nota 2. Nonnulli interpretes etiam infinitivum pro imperativo positum esse putant e. g. Rom. 12, 15. Χαίρειν μετὰ χαιρόντων, κλαίειν μετὰ κλαιόντων (gaudete... flete); attamen hæc dictio proverbialis est, quæ, qua dicitur forma, ab apostolo orationi immissa est; non igitur ob antecedentes imperativos (εὐλογεῖτε, μὴ καταρᾶσθε) necesse est, ut hos infinitivos imperative intelligamus. Ita et in aliis locis.

§ 49. De infinitivo.

Infinitivus in lingua græca præter naturam nominis substantivi potestatem quoque verbalem habet, quæ vario modo manifestatur; etenim interdum particulam ᾧ comitem habet, con-

struitur cum iisdem casibus sicuti verbum finitum, nonnunquam et proprium subiectum habet et cet.

De subiecto infinitivi.

Subiectum infinitivi, si a subiecto periodi præcedentis non est diversum, omittitur; e. g. Luc. 24, 23. γυναῖκες τινες ἦλθον λέγουσαι καὶ ὄπτασίαν ἀγγέλων ἑωρακέναι et mulieres quædam venerunt dicentes, se etiam visionem angelorum vidisse. Prædicatum, quod in huiusmodi locis interdum subiecto additur, in nominativo poni solet, e. g. Rom. 1, 22. φάσκοντες εἶναι σοφοί.

Nonnunquam tamen gravitatis claritatisve causa subiectum infinitivi, etiamsi cum subiecto periodi regentis identicum sit, exprimendum est; tunc non solum subiectum, sed etiam prædicatum eius in accusativo ponitur; e. g. Act. 5, 36. Θεοδᾶς λέγων εἶναι τινὰ ἑαυτόν. Rom. 2, 19. πέποιθάς τε σεαυτὸν ὁδηγὸν εἶναι τυφλῶν confidis, te ipsum esse ducem cæcorum.

S. auctores infinitivo, qui a præpositione dependet, subiectum (pronom.) addere amabant, quamquam a subiecto propositionis regentis non differebat; e. g. Mt. 26, 32. μετὰ δὲ τὸ ἐγερθῆναι με προάξω ὑμᾶς postquam autem resurrexero, præcedam vos... Luc. 2, 4. Ἰωσήφ ἀνέβη... διὰ τὸ εἶναι αὐτὸν ἐξ οἴκου καὶ πατρὸς Δαυεὶδ Joseph ascendit... eo quod esset de domo et familia Davidica.

Subiectum infinitivi, si aliquo modo in periodo præcedenti continetur (in casu indir.), supprimitur, prædicatum autem eius plerumque in accus., rarius in alio casu ponitur; e. g. Luc. 1, 74. τοῦ δοῦναι ἡμῖν ῥυσθέντας λατρεύειν. Act. 15, 22. Τότε ἔδοξε τοῖς πρεσβυτέροις... ἐκλεξαμένους (ABL ἐκλεξαμένοις). πέμψαι. Hebr. 2, 10. Ἐπρεπεν γὰρ αὐτῷ... ἀγαγόντα τὸν ἀρχηγὸν τῆς σωτηρίας... τελειῶσαι. In dativo e. g. L. 1, 3. Ἐδοξε καί μοι, παρηκολουθήκῃ... γράψαι.

Subiectum infinitivi, si a subiecto verbi regentis diversum est, in acc. ponitur; e. g. L. 2, 1. ἐξῆλθε δόγμα ἀπογράφεσθαι πᾶσαν οἰκουμένην exiit edictum, ut censeretur universus orbis. I. Tim. 1, 3. παρεκάλει σε προσμεῖναι admonui te remanere.

§ 50. De infinitivo subiectivo.

Infinitivus, qui locum subiecti tenet, adiungitur pluribus verbis impersonalibus similibusque dictionibus, sicuti sunt: δεῖ, γρή, δοκεῖ, ἔξεστιν, συμφέρει; — καλόν, δίκαιον, δυνατόν ἐστιν; — ὦρα, καιρός ἐστιν et a. e. g. Mt. 15, 26. οὐκ ἔστι καλόν λάβειν τὸν ἄρτον τῶν τέκνων... 17. Κύριε, καλόν ἐστιν ἡμᾶς ὧδε εἶναι. Act. 2, 24. οὐκ ἦν δυνατόν κρατεῖσθαι αὐτόν...

Nonnulla impersonalia constanter cum infinitivo coniunguntur (δεῖ, ἔξεστι, ἐγένετο, δυνατόν ἐστι), cetera autem aliam quoque constructionem admittunt, et quidem:

a) ἵνα cum coniunctivo (indic. fut.), quæ in N. T. sæpe legitur e. g. Mt. 5, 29. συμφέρει γάρ σοι, ἵνα ἀπολῇται ἐν τῶν μελῶν σου... 25. Ἀρκετὸν τῷ μαθητῇ ἵνα γένηται ὡς ὁ διδάσκαλος αὐτοῦ. Jo. 18, 39. Ἔστιν δὲ συνήθεια ὑμῖν, ἵνα ἓνα ἀπολύσω ὑμῖν ἐν τῷ πάσχῃ. I. Cor. 4, 3. ἐμοὶ εἰς ἐλάχιστόν ἐστιν, ἵνα ὑφ' ὑμῶν ἀνακριθῶ. — Similiter construuntur phrases: γρέϊαν ἔχω, ἵνα... Jo. 2, 25. 16, 30., ἐξουσίαν ἔχω, ἵνα... ἔρχεται ὦρα, ἵνα... οὐκ εἰμὶ ἱκανός, ἄξιός, ἵνα. dein occurrit ἵνα cum particula comparat. ἥ: L. 17, 2. λυσιτελεῖ αὐτῷ εἰ περικείται. ἡ ἵνα σκαδαλίση. I. Cor. 9, 15. καλόν μοι μᾶλλον ἀποθανεῖν, ἢ τὸ καύχημά μου ἵνα τις κενώσῃ.

b) pronomen relativum: L. 7, 4. ἄξιός ἐστιν ὃ παρέξῃ τοῦτο Jo. 5, 28... ἔρχεται ὦρα ἐν ᾗ πάντες ἀκούσονται.

c) τοῦ cum infinitivo: I. Cor. 16, 4. ἐὰν δὲ ἡ ἄξιον τοῦ καμὲ πορεύεσθαι. I. Petri 4, 17. καιρός (scilicet ἐστι) τοῦ ἄρξασθαι τὸ κρίμα.

Nota. Constructio personalis (nominat. cum infinit.) illorum verborum et phrasium, quæ apud profanos auctores græcos sæpius occurrit, in N. T. rarius legitur.

§ 51. De infinitivo obiectivo.

Infinitivus est etiam nota obiecti, quod antecedens verbum postulat, si ad obiectum illud indicandum aliquod nomen admittere non licet. Verba, quæ sæpiissime in N. T. infinitivum obiec-

tivum secum ducunt, sunt: θέλλω, βούλομαι, μέλλω, εἶωθα, δύναμαι, οἶδα; dein verba, quibus sententia petendi, anhelandi, suadendi, præcipiendi, metuendi, periclitandi et sim. inest.

Pro infinitivo nonnunquam hæc verba coniunctivus cum particula ἵνα sequitur, imprimis in illis locis, in quibus utrumque verbum suum subiectum habet; simili modo veteres scriptores coniunctiones ὥς, ὅπως, cum coniunctivo post illa verba ponere solebant; sed loco ὅπως posterior ætas ἵνα, quod usitatius esset, adhibuit, qui usus in N. T. ita invaluit, ut quædam illorum verborum sæpius cum ἵνα, quam cum infinitivo construerentur, e. g. ζήλω I. C. 14, 1. ἀγωνίζομαι Jo. 18, 36. βλέπω I. Cor. 16, 10. φυλάσσομαι II. Pet. 3, 17. παρακαλῶ Mt. 14, 36. διαμαρτύρομαι I. Tim. 5, 21. ἐντέλλομαι Mr. 13, 34. κηρύσσω Mr. 6, 12. διαστέλλομαι Mt. 16, 20. ἐπιτιμῶ Mt. 20, 31. ἀγγαρεύω Mt. 27, 32. ἀφίημι Mr. 11, 16. et a.

Modo cum infinitivo modo cum ἵνα leguntur verba: βουλεύομαι c. ἵνα Jo. 11, 53. c. inf. Act. 5, 33. — ζητῶ c. ἵνα I. Cor. 4, 2. c. inf. Mt. 21, 46. — δέομαι c. ἵνα L. 9, 40. 21, 36. 22, 12; c. ὅπως Mt. 9, 38. L. 10, 2. c. inf. Act. 8, 24. — ἐρωτῶ c. ἵνα Mr. 7, 26. c. ὅπως L. 7, 3. c. inf. Jo. 4, 40. — αἰτοῦμαι c. ἵνα Col. 1, 9. c. inf. L. 23, 23. — προσεύχομαι c. ἵνα Mr. 14, 35. c. inf. L. 22, 40. — ποιῶ cum ἵνα Mr. 3, 14. c. inf. Mr. 1, 17. — πείθω c. ἵνα Mt. 27, 20. c. inf. Act. 13, 43. — γράφω (= per litteras jubere) c. ἵνα Mr. 12, 19. c. inf. Act. 18, 27.

Nota. In nonnullis locis N. T. est constructio cum infinitivo obiectivo paulo liberior vel hebraistica; e. g. Mt. 7, 5. διαβλέψεις ἐκβαλεῖν τὸ κάρφος. Act. 15, 14. ἐπεσκέψατο λαβεῖν. Hebr. 11, 8. ὑπήκουσεν ἐξελθεῖν. Act. 16, 14. ἥς διήνοιξεν τὴν καρδίαν προσέχειν.

§ 52. De constructione infinitivi cum accusativo.

Infinitivum obiectivum sibi adsciscunt verba sentiendi, cognoscendi, declarandi; subiectum infinitivi, ubi diversum est a subiecto verbi regentis, in accusativo ponitur. Præter hanc

constructionem „infinitivi cum accusativo“ legitur post illa verba jam in scriptis veterum Græcorum ὅτι vel ὡς cum verbo finito. In N. T. hic usus (ὅτι) ita prævalet, ut a consuetudine Veterum nonnunquam valde discrepet; in specie est notandum:

1. φάναι (dicere) cum ὅτι I. C. 10, 19. contra consuet. Græcorum). λάλειν rarius c. ὅτι, nunquam c. acc. c. inf.; cum participio: ἐλάλησεν λέγων; similiter ἔκραζεν λέγων, ἀπεκρίθη λέγων et sequitur oratio directa. — Nonnunquam illa verba accusativum adiunctum habent, sed pro infinitivo legitur ὅτι vel ἵνα; e. g. Mr. 11, 32. ἅπαντες εἶχον (lat. in.) τὸν Ἰωάννην ὅτι. προφήτης ἦν. Act. 16, 3. Ap. 3, 9.

2. Verba „præcipiendi“ sequitur constructio passiva, si persona, cui præcipitur, non est expressa; e. g. Mt. 18, 25. ἐκέλευσεν αὐτὸν ὁ κύριος παραθῆναι. — Nomen (pron.) personæ, quæ mandata exsequi jubetur, in dat. vel accus. cum inf. ponitur; e. g. Mr. 6, 39. Καὶ ἐπέταξεν αὐτοῖς ἀνακλῖναι Act. 15, 2.. ἔταξαν ἀναβαίνειν Παῦλον καὶ Βαρνάβαν καὶ τινὰς ἄλλους.. εἰς Ἱερουσαλὴμ. Similiter construitur λέγειν significatione „præcipiendi“.

3. Verba „rogandi“ (ἑρωτῶ, παρακαλῶ, αἰτοῦμαι) postulant accusativum personæ rogatæ, quem adhuc acc. c. inf. sequi potest; e. g. Act. 13, 28.. ἠτήσαντο Πιλάτον ἀναιρεθῆναι αὐτὸν I. Thess. 5, 27. ὀρκίζω ὑμᾶς... ἀναγνωσθῆναι τὴν ἐπιστολὴν πᾶσιν τοῖς ἁγίοις ἀδελφοῖς. Sed ad δέομαι genitivus (pers. regatæ) cum infinitivo accedit; e. g. L. 8, 38. Ἐδέετο δὲ αὐτοῦ ὁ ἀνὴρ. εἶναι σὺν αὐτῷ. 9, 38. δέομαί σου ἐπιβλέψαι ἐπὶ τὸν υἱόν μου.

4. Cum verbis impersonalibus (§ 50.) non solum infinitivus (subiect.), sed etiam acc. c. inf. coniungitur, e. g. Jo. 18, 14. συμφέρει ἓνα ἄνθρωπον ἀποθανεῖν...; loco accusativi plerumque dativus legitur (lect. var.) Mr. 9, 45. καλὸν ἐστὶν σε (σοι) εἰσελθεῖν τὴν ζωὴν χωλόν... Luc. 6, 4. οὓς οὐκ ἔξεστιν φθαγεῖν εἰ μὴ μόνους τοὺς ἱερεῖς (dat.; l. v.).

Nota. Frequentissimus est in N. T. usus accusativi c. inf. post impersonale ἐγένετο; e. g. Mr. 2, 23. ἐγένετο παραπορεύεσθαι αὐτόν factum est cum ambularet....

§ 53. De infinitivo determinativo.

1. Inf. determ. additur substantivis et adiectivis facultatem qualitatemque indicantibus, e. g. Luc. 8, 8. ὅτα ἀκούειν ἔχων qui habet aures ad audiendum. Ac. 9, 14. ἐξουσία δῆσαι πάντα; II. Tim. 2, 2. ικανὸς ἑτέρους διδάξαι. Hebr. 5, 11. λόγος δυσερμηνευτος λέγειν.

2. Exegeticus post pronomen demonstrativum, e. g. I. Thess. 4, 3. Τοῦτο γάρ ἐστι τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ ὁ ἀγιασμός ὑμῶν, ἀπέχεσθαι ὑμᾶς... Jac. 1, 27. θρησκεία καθαρὰ... αὕτη ἐστίν, ἐπισκέπτεσθαι ὀρφάνους..

Nota. Pro inf. sæpe legitur constructio ἵνα cum verbo finito (impr. apud s. Joannem) indicans, quid faciendum aut non faciendum sit; e. g. Jo. 6. 29. τοῦτο ἐστι τὸ ἔργον τοῦ Θεοῦ, ἵνα πιστεύσητε εἰς ὃν ἀπέστειλεν ἐκεῖνος. I. Jo. 5, 3. Αὕτη γάρ ἐστι ἡ ἀγάπη τοῦ Θεοῦ, ἵνα τὰς ἐντολάς αὐτοῦ τηρῶμεν. Pronomine non præcedente: Ἐμὸν βρῶμά ἐστι, ἵνα ποιῶ τὸ θέλημα τοῦ πέμψαντός με Jo. 4, 34. Sed ad factum aliquod significandum non adhibet s. Jo. post pronomen demonstr. ἵνα, sed ὅτι; e. g. I. Jo. 3, 16. ἐν τούτῳ ἐγνώκαμεν τὴν ἀγάπην, ὅτι ἐκεῖνος ὑπὲρ ἡμῶν τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ἔθηκεν.

3. Finalis, qui sæpius in N. T. occurrit post verba: dare, tradere, accipere, mittere et synon. significationis; e. g. Οὐκ ἦλθον καταλύσαι, ἀλλὰ πληρῶσαι Mt. 5, 17. Τότε ὁ Ἰησοῦς ἀνήχθη εἰς τὴν ἔρημον ἀπὸ τοῦ πνεύματος πειρασθῆναι ὑπὸ τοῦ διαβόλου Mt. 4, 1. Luc. 18, 16. Mr. 3, 14. Act. 5, 21. 10, 32. Tamen nonnunquam ἵνα: Mt. 27, 26. παρέδωκεν ἵνα σταυρωθῇ. In quibusdam fixis phrasibus nonnisi infinit; e. g. παραδιδόναι φυλάσσειν; διδόναι φαγεῖν, πιεῖν.

4. Consecutivus cum particula ὥστε, eventum indicans, apud auctores N. T. sæpissime reperitur; e. g. Mt. 8, 24. ὥστε τὸ πλοῖον καταλύπτεσθαι (ita) ut navigium obtegeretur. L. 12, 1. ὥστε καταπατεῖν ἀλλήλους ita ut se invicem conculcarent.

Nota 1. Paucis locis ὥστε potius particulæ finalis notionem habet e. g. L. 20. 20. ἵνα ἐπιλάβωνται αὐτοῦ λόγου, ὥστε παραδοῦναι αὐτόν ut traderent; vice versa ἵνα pro inf. consecutivo

positum esse videtur, e. g. Jo. 9, 2. τίς ἥμαρτεν ἵνα τυφλὸς γενεθῇ; I. J. 1, 9. πιστός ἐστιν καὶ δίκαιος, ἵνα ἀφῇ τὰς ἀμαρτίας.

Nota 2. De particula πρίν cum inf. vide § 83.

Nota 3. Inf. absolutus solummodo in phrasi ὡς ἔπος εἰπεῖν Hebr. 7, 9. reperitur.

§ 54. De infinitivo vices substantivi gerente.

a) De infinitivo cum articulo.

Infinitivus verbi græci auxilio articuli præpositi in formam substantivi mutatur et in omnibus casibus legitur. Sic occurrit:

1. In nominativo, e. g. Philip. 1, 21. ἐμοὶ γὰρ τὸ ζῆν Χριστός, καὶ τὸ ἀποθανεῖν κέρδος — et accusativo, e. g. I. Cor. 14, 39. ζηλοῦτε τὸ προφητεύειν II. C. 10, 2. δέομαι τὸ μὴ παρὼν θιγεῖσθαι.

2. In genitivo α) ad substantiva: χρόνος, καίρος, ἐξουσία, ἐλπίς, χρεία et a. Luc. 1, 57. Τῇ Ἑλισάβετ ἐπλήσθη ὁ χρόνος τοῦ τεκεῖν. 10, 19. δίδωμι ὑμῖν τὴν ἐξουσίαν τοῦ πατεῖν ἐπάνω ὄψεων. Act. 27, 20. I. C. 9, 10. Rom. 15, 23. Hebr. 5, 12, β) ad adiectiva: I. Cor. 16, 4. ἄξιον τοῦ πορεύεσθαι. γ) ad verba: Luc. 1, 9. ἐλαχεν τοῦ θυμιᾶσαι. 4, 42. Act. 10, 47. 14, 18.

Nota 1. τοῦ vel τοῦ μὴ cum inf. plerumque aptissime potest resolvi per particulam finalem ἵνα vel consecutivam ὥστε.

Nota 2. Nonnunquam τοῦ ad alterum inf. claritatis causa præponitur, e. g. L. 1, 76.—77. προπορεύσῃ γὰρ . . . ἐτοιμαῖσαι ὁδοῦς . . . τοῦ δοῦναι . . . 2, 22. 24. ἀνήγαγον αὐτόν . . . παραστῆσαι καὶ τοῦ δοῦναι . . .

Nota 3. Sæpe τοῦ ad modum hebraici ה, quo Hebræi verbum finitum cum inf. coniungebant, legitur; tunc utique redundat.

3. In dativo ad causam indicandam invenitur II. Cor. 2, 13. οὐκ ἐσχηκα ἄνεσιν τῷ πνεύματι μου τῷ μὴ εὑρεῖν με Τίτον. (Putant nonnulli grammatici, ante τῷ μὴ omissum esse ἐν).

b) De infinitivo cum præpositionibus.

Infinitivus a præpositionibus dependens articulo instructus esse debet. Præpositiones, quæ accusativum infinitivi regunt, sunt:

Εἰς τὸ . . . finem vel effectum indicans, e. g. Mt. 20, 19. παραδώσουσιν εἰς τὸ ἐμπαῖξαι tradent ad illudendum. Mr. 14, 55. Act. 7, 19. Jac. 1, 18. Rom. 1, 20. εἰς τὸ εἶναι αὐτοὺς ἀναπολογήτους — ita ut sint inexcusabiles Jac. 1, 19. ταχὺς εἰς τὸ ἀκοῦσαι, βραδὺς εἰς τό λαλῆσαι. Sed Philip. 1, 23. ἐπιθυμίαν ἔχων εἰς τὸ ἀναλῦσαι καὶ σὺν Χριστῷ εἶναι . . . εἰς τὸ (non fin.) redundat, quia est imitatio hebr. יְהִי.

Πρὸς τὸ . . . ad finem vel effectum indicandum, e. g. Mt. 5, 28. ὁ βλέπων γυναῖκα πρὸς τὸ ἐπιθυμῆσαι αὐτήν. I. Thes. 2, 9. πρὸς τὸ μὴ ἐπιβασθῆσαί τινα ὑμῶν ne quem vestrum gravaremus.

Διὰ τὸ . . . ad rationem vel causam significandam, e. g. L. 2, 4. διὰ τὸ εἶναι αὐτὸν ἐξ οἴκου quia erat de domo Luc. 8, 6. Mt. 13, 5. 6. Mr. 4, 5. 6. Philip. 1, 7. Jac. 2, 24.

Μετὰ τὸ . . . tempus denotans, e. g. Mr. 1, 14. μετὰ δὲ τὸ παραδοθῆναι τὸν Ἰωάννην postquam autem traditus est J. (attic. παραδοθέντος δὲ τοῦ Ἰωάννου), quae constructio hebraistica est e. g.: יְהִי מוֹת יְהוֹשֻׁעַ post mori Josuam = Josua mortuo.

Cum genitivo occurrunt:

Ἀντὶ τοῦ e. g. Jac. 4, 15. ἀντὶ τοῦ λέγειν pro eo, ut dicatis.

Διὰ τοῦ e. g. Hebr. 2, 15. διὰ παντός τοῦ ζῆν per totam vitam.

Ἐκ τοῦ . . . e. g. II. C. 8, 11. ἐκ τοῦ ἔχειν (= v. 12. καθὼς ἔαν ἔχη) secundum id, quod habet (dile majetku, możnosc).

Ἕνεκεν. e. g. II. C. 1, 12. Ἕνεκεν τοῦ φανερωθῆναι τὴν σπουδὴν manifestandæ sollicitudinis causa.

Ἔως . . . e. g. Act. 8, 40. ἕως τοῦ ἐλθεῖν donec veniret

Πρὸ . . . e. g. Mt. 6, 8. πρὸ τοῦ ὑμᾶς αἰτῆσαι antequam petatis. L. 2, 21. πρὸ τοῦ συλληφθῆναι αὐτόν priusquam conciperetur.

Dativo infinitivi præponitur: Ἐν denotans α) tempus, e. g. Mt. 13, 4. ἐν τῷ σπεῖρειν αὐτόν = σπείροντος αὐτοῦ. (hebr. בְּ e. g. בֹּאֵן בְּ veniente vel cum venisset); sæpe post ἐγένετο L. 1, 8. ἐγένετο δὲ ἐν τῷ ἱερατεῦειν αὐτόν factum est autem, cum sacerdotio fungeretur vel simpl. cum sacer. fungeretur. β) causam, e. g. Hebr. 2, 8. ἐν γὰρ τῷ ὑποτάξαι αὐτῷ τὰ πάντα quia ei subiecit omnia . . . 8, 13. L. 1, 21. Act. 3, 26.

Corrigenda.

Pag. 5. l. 10. legas κῆρυξ. 13. βροντᾶ. 17. σαλπίγκτης. — 6. 28. deleas — 25. legas καὶ. 16. ἀνὴρ. 17. τοῦ. — 7. 31. l. κρᾶζοντα. — 9. 8. expung. post ἐστίν. — 10. 22. l. εὐαγγελίζεται. — 11. 13. expung. , post καιροῖς. 24. θῆλυ. 25. ἀμαρτωλός. — 12. 6. ἀνθρώποις. — 13. 3. θαυμαστόν. 4. ὀφθαλμοῖς. 17. μίαν. — 15. 13. νυμφῶνος. 22. ἐπτά. — 16. 20. jucunda. — 17. 3. ἐλαίου. 9. ναοῦ. 16. sanguis. — 19. 16. substantiva. — 23. 21. κεκοινωνήκεν. — 24. 6. κατακυριεύειν. — 25. 4. πλησθήσεται. — 27. 26. ψηλαφωμένῳ. — 28. 14. εὐαγγέλιον. 19. angustiores. — 30. 3. πνεύματι. — 31. 14. λήψονται. 34. κατὰ. — 32. 30. resolvitur. — 33. 18. ἐν τ.νι. 31. ducant. — 34. 15. ἀπὸ. 19. ἐθαύμαζον. 20. ἐθαύμασαν. — 36. 30. ὠνεΐδιζον. — 37. 4. αὐτῶν. 11. ὁδὸν. 19. est hodie, — 39. 9. καὶ. 16. οὐρα — 31. 8. — 40. 27. Sic jam . — 41. 19. σου. 31. πατρός. — 43. 7. ἐσκήνωσε. 11. integros. 18. baptizo. — 44. 7. ὁ. — 45. 20. γὰρ. 30. ἄμετρα. — 47. 24. ἐξορκίζω. — 48. 16. inscriptiones. 17. Matthäus. 29. ἀσεβῶν. 50. 15. ἡγαλλίασε. 19. δίκτυον. — 51. 12. ποίμνην. 23. αὐτοῦ 35. μετὰ. — 52. 22. εἰστήκεισαν. 32. λίμνην. — 53. 8. τὸν. — 54. 15. δένδρων. — 55. 3. εὐαγγελίου. 17. σκιάν. — 57. 7. παρεκτός. 8. amodo. 13. sanctus. — 59. 21. μεΐζων. — 60. 24. ἀγγέλου. — 61. 14. singillatim. — 63. 11. ὠφείλομεν. 17. ἐστέ. — 64. 15. pluralem. — 65. 2. (invicem). — 66. 23. ἐστι. — 68. 7. ἐκζητήσωσιν. 14. ὑπέστρεψεν. 28. κἀγὼ. — 70. 10. ἐστίν. — 71. 19. legitur. 22. αὐτόν. — 72. 25. angustioribus. 27. ἑαυτὸν. — 73. 23. addentes sententiam. — 74. 28. κατ' ἐξοχὴν. — 76. 29. σώπου. — 78. 5. cognitio. 26. παρρησίας. — 79. 7. παῖσαι. 24. γεγονότας. — 80. 11. Eph. 16. διαλογισμός. 17. cogitatio. — 88. 8. fōnnet. — 93. 9. συμφώνου. — 98. 23. praecedenti. — 101. 6 λαλεῖν. 24. rogatae. — 102. 23. πληρῶσαι. — 103. 2. νηθῆ. 29. πνεύματί μου. — 104. 10. ἐπιβαρῆσαι.

Citata. Pag. 95. 14. I. Thess. 5, 23. — 96. 17. addas ad § 46, 3.: Mt. 7, 6. — 99. 13. Mt. 10, 25. — 100. 19. L. 22, 32. ibidem expungas c. inf. — 102. 25. Act. 10, 33. — 104. 13. Jo. 2, 24.

